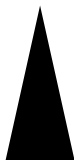
GHEORGHE SĂSĂRMAN

ORACOLUL

EDITURA TINERETULUI

GHEORGHE SĂSĂRMAN

oracolul

virtual-project.eu
== aladrian ==

Desenul copertei: GHEORGHE SĂSĂRMAN

EDITURA TINERETULUI
1969

răsăritul lunii

Apele deltei mureau aici. Fluviul își încheia călătoria, amestecându-se cu verdele salin și clar al talazurilor. Nisipurile țărmului contemplau nepăsătoare ultimele lui zvârcoliri tulburi.

Hotelul era dincolo de far, departe de vechiul oraș de pe malul fluviului. Când am ajuns se însera. Mi-am luat în primire camera și, cu o curiozitate firească, am ieșit în balcon. De la înălțimea etajului șapte puteam privi până dincolo de locul unde valurile modelau fața umedă a nisipului. Lumina se sfârșea și, mai mult pe ghicite, încercam să deslușesc limita dintre apă și cer. Am rămas așa multă vreme, scăldat de răcoarea serii, privind în zare.

Într-un târziu, răsări luna. Oglinda mării sclipi, spulberând întunericul.

Atunci l-am văzut pentru prima dată. Stătea nemișcat, chiar lângă mal, silueta lui profilându-se difuz pe luciul frământat al apei. Privea și el tabloul vrăjit al răsăritului de lună. Ne despărțeau câteva sute de metri.

Făptura aceea nebuloasă exercita asupra mea o inexplicabilă atracție. Am coborât și am străbătut aproape în fugă distanța care ne separa. Deși nu-l mai puteam vedea, mă liniștea gândul că îl voi găsi pe mal, așteptându-mă. Dar când am ajuns acolo, dispăruse. Am rătăcit o vreme, singuratic. Să fi fost, oare, o simplă vedenie, o iluzie provocată de interferența negurilor? Forme bizare, proaspăt întipărite în nisip, îmi risipiră curând orice îndoială: dreptunghiulare, late și nu prea adânci, ele păreau ciudate urme de pași.

M-am oprit. Ideea îmi părea cu totul absurdă și, totuși,

asemenea urme nu puteau fi lăsate decât de tălpile unei mașini umblătoare, poate ale unui robot. Un val mai puternic, gata să mă ude, le șterse conturul. Urmă îndată, altul, și încă unul, iar când apa se retrase, urmele pieriseră cu totul.

Eram tulburat. În noaptea aceea, m-am culcat târziu și n-am izbutit să adorm. Mi-am amintit o discuție purtată cu puțin timp în urmă. Mă întâlnisem, într-un club, cu un vechi prieten, care deși lucra într-un important institut de cercetări, rămăsese un visător. Susținea că un creier electronic va putea dobândi, prin creșterea masivă a numărului de celule, proprietăți noi, care să-l apropie, să-l identifice chiar, cu creierul omenesc. L-am contrazis, aducându-i toate argumentele posibile. I-am declarat că nu cred în posibilitatea mașinilor capabile să gândească și am încheiat spunându-i că un robot nu se va îndrăgosti niciodată. A zâmbit într-un fel al lui, care însemna că n-am reușit decât să-l amuz.

Mi-am amintit de această discuție deoarece împrejurările prin care trecusem veneau să confirme ipotezele formulate de prietenul meu: un robot care admiră răsăritul lunii pare să nutrească sentimente… Or, eu nu voiam să admit în nici un caz una ca asta.

La un moment dat mi-am zis că, desigur, mă înșelasem: urmele pe care le-am văzut aveau, probabil, o cu totul altă proveniență. Ori poate că silueta aceea confuză n-a existat decât în închipuirea mea. Ajuns la acest punct, am izbutit să adorm și cred că aș fi dat uitării toate frământările mele dacă peste câteva zile nu l-aș fi întâlnit din nou.

Urcam pe terasa hotelului, cu gândul de a înregistra câteva imagini panoramice. Când am pășit pe ultima

treaptă, am ridicat ochii și, uimit, am descoperit o făptură metalică, întrucâtva asemănătoare roboților de ultimul tip. Stătea neclintit, rezemat de balustradă și privea. Era el.

Nu știu dacă mă băgase în seamă; eu însă eram hotărât să-l cercetez cu atenție. Părea un robot ca oricare altul, și de la bun început mă îndoiam că el fusese atunci pe malul mării. Totuși, prezența lui pe terasă în această atitudine era ciudată.

M-am apropiat încet, cu gândul de a-i afla identitatea. Dar obișnuita inscripție de pe umăr lipsea.

S-a întors pe jumătate spre mine și m-a măsurat din cap până în picioare. Avea o ușurință deosebită în mișcări. Două lucruri mi-au reținut însă atenția în mod deosebit: mâinile și ochii. Avea mâinile minuțios alcătuite, cu numeroase articulații, care le asigurau o extraordinară mobilitate. Ochii erau ceva mai apropiați decât la alți roboți și păreau să aibă o structură complicată.

— Frumoase locuri…

Vorbele acestea sunau de parcă ar fi contemplat în că răsăritul lunii. Aș fi vrut să-l întreb, dar îmi părea ridicol. Fusesem obișnuit să consider că orice apreciere estetică presupune prezența psihicului, a conștiinței. Iar în fața mea stătea o mașină.

O fi una dintre formulele lui de politețe — mi-am zis. Abia atunci am observat că ținea în mână o floare.

O garoafă roșie, proaspătă și înfoiată. Mi-o întinse:

— Vrei să-mi faci un serviciu?

Tot mai mirat, am luat floarea și i-am răspuns mașinal:

— Cu plăcere…

— Miroase-o!

M-am lăsat condus de vocea aceasta, inexpresivă, rece

și, apropiindu-mi garoafa de nări, i-am inspirat îndelung parfumul.

— Te rog să-mi descrii ce simți!

În clipa aceea o înfiorare îmi străbătu tot trupul. Mi se părea că robotul tânjește după o viață adevărată, că e conștient de nenorocirea lui de a nu se fi născut om. Am început să vorbesc. Nu mai țin minte ce i-am spus, dar am adunat în cuvintele mele toată emoția de care eram în stare.

Am tăcut. I-am înapoiat garoafa; el s-a apropiat de scară și a început să coboare. Înainte de a dispare și-a întors capul spre mine:

— Erau florile mele preferate…

Am încremenit. El și-a continuat drumul și în curând am auzit ușa liftului trântindu-se. Mi-am amintit un străvechi basm oriental: un împărat se reîncarna într-un câine. De astă dată, însă, sufletul părea să-și fi găsit noul lăcaș nu într-un animal, ci într-o simplă mașină.

Prostii!

Îmi dădeam seama că îi pierd urma pentru a doua oară și am luat-o la goană. Am intrat în cel de-al doilea lift, cu gândul să cobor. Nu știam la ce etaj să mă opresc. Am căutat zadarnic să aflu unde locuia: portarul nu-l văzuse și nu știa nimic despre el sau nu voia să spună. Un fel de presimțire mă făcea să mă tem că nu-l voi mai vedea niciodată.

Totuși, în aceeași zi l-am reîntâlnit. Mă întorceam la hotel, venind dinspre plajă. Mergeam, ca de obicei, pe un drum ocolit, care trecea pe lângă ultimele bălți ale deltei. Pe apă pluteau nuferi; broaștele nu începuseră să-și cânte încă melopeea nocturnă.

Retras de la drum, îndărătul unui șevalet, cineva picta. Se auzea o melodie. M-am îndreptat într-acolo: era chiar el, cel pe care îl căutam. M-a salutat și m-a invitat să iau loc pe un trunchi de salcie. Picta în picioare, ușor aplecat spre pânză, fredonând mai departe.

Eu tăceam. Acum nu m-ar mai fi putut mira nimic. Știam că de astă dată voi afla totul.

Priveam formele din care se năștea viitorul tablou. După toate probabilitățile, robotul picta răsăritul lunii…

Am devenit mai atent. Îi urmăream mâinile cum poartă cu precizie și îndemânare penelul, răspândind pe suprafața pânzei pete de culoare care se interferau în tonuri sublime, țesute parcă de-a dreptul din lumină. Căpăta viață o a treia dimensiune. Ceva mi se părea cunoscut, extrem de cunoscut.

Brusc, mi-am dat seama ce anume: robotul folosea maniera unui pictor celebru, care murise cu puțin timp în urmă într-un accident stupid. O vagă bănuială mi se strecură în suflet. Îmi amintii știrile publicate atunci în legătură cu încercările medicilor de a-l smulge din ghearele morții. Din nenorocire, trupul îi fusese complet zdrobit. Urmărisem, ca într-un coșmar, strădaniile specialiștilor, lupta dusă pentru a salva creierul artistului, zecile de propuneri, sosite din toate colțurile lumii. Până când, prins în vârtejul grijilor zilnice, pierdusem șirul știrilor.

Am reconstituit acum, în imaginație, căutările neobosite, eșecurile, nopțile de veghe, primele succese. Eforturile uriașe de acomodare la un cu totul alt mod de a trăi. Întrezărisem răspunsul tuturor nedumeririlor. În fața mea, sub luciul metalic, viețuia, probabil, un om.

Am înălțat privirea. El își feri ochii.
Și n-am mai întrebat nimic.

pastila de antinevralgic

Trebuia să scriu un articol despre arhitectura viitorului. Primul meu gând a fost să mă refugiez în bibliotecă, unde urma să îmi administrez un substanțial material documentar. „Către un urbanism spațial”, „Arhitecturi vizionare”, „Proiecte fantastice”, „Casa de mâine“, titlurile și cuprinsurile mi se perindau prin fața ochilor, până când o durere perfidă mi se cuibări sub tâmple: primejdia unei indigestii cerebrale devenea iminentă. Tocmai îmi fusese prescrisă o cură de relaxare și, îngrijorat de apariția nedoritului semn, am scos din buzunar un flacon și am înghițit o pastilă. Era cel mai banal antinevralgic.

M-am pomenit, brusc, în mijlocul unei câmpii destul de bine nivelate. Soarele abia răsărise și m-am mirat că nu simt boarea rece a dimineții. Aerul nemișcat avea o temperatură moderată, ceea ce mă făcea să nici nu-i percep prezența. M-aș fi declarat mulțumit, căci durerea de cap îmi trecuse, dacă peisajul pustiu nu m-ar fi făcut să bănuiesc că nu totul e tocmai în regulă. În clipa aceea mi-am dat seama că cineva mă privește. Am întors, capul. În spatele meu stătea o făptură care la prima vedere părea despuiată de toi. Era o femeie. S-a apropiat de mine, privindu-mi hainele cu o curiozitate de-a dreptul inadmisibilă pentru o necunoscută. Atunci am văzut că formele ei, de o perfecțiune academică, erau înveșmântate într-o aureolă ciudată, mereu schimbătoare, străvezie și totuși opacă.

Nu mă socoteam deloc încântat de perspectiva de a fi supus unei cercetări atât de minuțioase și indiscrete, așa

că am tușit cu demnitate, arătându-mă, prin aceasta, gata să încep o conversație ce-mi părea a fi singura ieșire onorabilă din situația în care mă aflam. Tusea mea i-a sporit necunoscutei curiozitatea.

— Ce găsești atât de interesant la mine?

— Aș jura — spuse femeia, cântărindu-mă din priviri — că vii din secolul douăzeci.

Această replică echivocă nu reuși decât să-mi sporească nedumerirea.

— Nu-mi plac vorbele cu prea multe înțelesuri!

— Cum ai ajuns aici? mă chestionă ea operativ, fără a lua în seamă că rămăsese pentru câteva secunde complet goală, probabil ca urmare a unei defecțiuni tehnice.

Cu principii etice ca ale mele — de care, de altfel, sunt foarte mândru — nu m-aș fi simțit în largul meu nici măcar printre nudiștii unei plaje din Mediterana. Cu atât mai puțin aici, în plină câmpie, și în fața unei persoane care nu prea avea aerul că face helioterapie.

— În ce an suntem? am dat atunci glas unei întrebări caraghioase, ajunsă de neocolit.

— 41 042. Era noastră — adăugă ea repede.

Făcusem, deci, un salt spectaculos peste 39 074 de ani! Blestemam, în gând, controlul de calitate de la fabrica de medicamente. Ce-o să se aleagă acum de articolul meu? Adică ia stai, mi-am spus, de ce să nu-l transform în reportaj? Îmi și imaginam un titlu pe cinci coloane, cu litere de-o șchioapă! O bombă! Trebuia să profit de ocazie. Nici prin cap nu-mi dădea că aventura mea ar putea fi ireversibilă.

— Fii amabilă și spune-mi cum aș putea ajunge în orașul cel mai apropiat!

Rămase o clipă pe gânduri, căutând în memorie.

— Oraș… Nu, nu mai avem orașe.

Ca să fiu sincer, vestea aceasta nu mă miră prea mult. Aglomerațiile urbane deveniseră încă din veacul meu o adevărată calamitate și o soluție radicală se impunea încă de pe atunci. Iar dispariția orașelor ar fi fost — trebuie să recunoaștem — cea mai radicală dintre toate.

— Un ansamblu arhitectonic — am insistat totuși — un centru, o grupare de edificii măcar!

De astă dată i-au trebuit minute lungi de gândire. Între timp, mai apăruseră câteva făpturi asemănătoare, purtând același veșmânt, țesut din raze de lumină. Noii veniți mă priveau cu o curiozitate stânjenitoare, iar eu nu eram dispus să devin obiect de investigație. Acest soi de nemeritată batjocură mă scoate din sărite.

— N-avem edificii — veni, într-un târziu, răspunsul. Nu ne folosim de nici un fel de construcții.

— Că ați desființat orașele, mă rog, mai treacă meargă. Auzisem de pe vremea mea că cineva ar fi propus să le construim… la țară. Dar nu pricep ce v-a venit să lichidați arhitectura! Asta îmi pare a fi o reîntoarcere în caverne! Desigur, pe un plan superior, am completat eu, temându-mă să nu lezez susceptibilitatea celor prezenți. În gând însă, îmi spuneam că o asemenea revenire echivalează cu un fel de cădere în barbarie; fără arhitectură, civilizația îmi părea de neconceput.

— Arhitectura la care te referi asigura, din câte știm, ambianța favorabilă traiului — mi-au răspuns ei cu indulgență. Noi am creat această ambianță pe tot cuprinsul planetei.

— Și unde dormiți? Aici, în câmp?

— De ce nu? Aer curat, stele…

— Dar uzinele, fabricile?

— Fiecare își prepară singur tot ce dorește.

Femeia desfăcu pumnul și în palmă îi apăru un fruct. Mi l-a întins. Ei bine, vă asigur că era delicios.

Mi-am amintit teancul de reviste, pe care îl luasem la răsfoit.

— Bănuiesc că ați păstrat măcar bibliotecile?

— Avem câteva centre de informații, instalate în cutiuțe cât un vârf de deget.

Îmi epuizasem întrebările. Simțeam nevoia să meditez. Aș fi întrebat-o cum o cheamă, dar eram sigur că are un nume monosilabic și am preferat să tac. Am o adevărată repulsie pentru numele monosilabice. Mă mulțumii să admir tulburătoarea armonie a trupului ei fără cusur; superioritatea politicoasă cu care mă trata devenise însă sâcâitoare. Pe calea logicii mele nu puteam, desigur, ajunge la nici un rezultat. Am devenit sentimental.

— Nu te copleșește nemărginirea aceasta? Lipsesc proporțiile comparabile cu tine însuți, lipsește orice reper! Arhitectura noastră răspundea totuși unei cerințe estetice. Nu simți nevoia de frumos?

M-a examinat cu ochi inteligenți și, surâzând amabil, mi-a răspuns:

— Nu pricep.

Îmi venise o idee:

— Roboți aveți?

— Roboți?

Femeia izbucni în râs. O priveam intrigat, așteptând o explicație. Râsul se transmise și celorlalți.

— Roboți? Păi, eu sunt un robot.

— Da — îmi răspunseră — noi toți suntem roboți.

Interlocutoarea mea își lipi palmele de gât și își ridică ușor capul de pe umeri.

— Privește!

Sub ochii moi, androizii începură să-și demonteze trupurile. Spectacolul era înfiorător. Vă imaginați ce dramă era dacă, în scurta mea escapadă m-aș fi îndrăgostit, așa cum se întâmplă de obicei!

— La naiba, am strigat, dar oamenii unde sunt?

— Oamenii au pornit către stele. Din când în când își mai amintesc de bătrâna lor planetă și atunci vin aici să-și petreacă vacanța. Pământul e muzeul civilizației. Iar noi îl păzim, îl îngrijim.

Auzeam ca prin vis, cuprins de o amețeală stranie. Când m-am dezmeticit, eram din nou în bibliotecă, în fața revistelor. Cu androizii mă lămurisem eu cum stă treaba. Dar oamenii cum vor fi trăind oare? Se lipsesc și ei de adăpost, își duc viața de-a dreptul sub bolta cerească?

Și fără să mai stau pe gânduri, am mai înghițit un antinevralgic. Efectul însă nu se arătă. Imaginea femeii-robot mi se destrăma rapid din minte. Hotărât să salvez cât pot din această aventură, am pus mâna pe toc și am așternut pe hârtie rândurile de mai sus.

Dacă aveți cumva norocul să dați peste o pastilă de antinevralgic miraculoasă, anunțați-mă, vă rog, și pe mine.

r. U.-707 la strâmtoare

I

Pentru a înlătura orice confuzie care s-ar putea ivi, trebuie să vă prevenim de la bun început că R.U.-707 nu este, așa cum s-ar putea crede, un dosar secret conținând planurile unei invenții epocale. El nu este noua planetă artificială a lui Sirius și cu atât mai puțin un pseudonim literar.

R.U. Nu are umeri metalici și brațe articulate, nu are un cap sferic din material plastic extradur, ultratransparent și nici ochi cu sensibilitate la infraroșu. Nu poartă un trup bine legat pe niște picioare cu 10 grade de libertate, iar pumnii lui nu cântăresc 500 kgf, pentru că pur și simplu nu are așa ceva. Și cu toate că numele lui a rezultat din prescurtarea cuvintelor
„robot universal”, n-are nici una dintre trăsăturile antropomorfice pe care așa-zișii vizionari le atribuiau mașinilor automate.

R.U.-707, la fel ca și R.U.-706 și ca toți ceilalți șapte sute cinci care l-au precedat, arată cu totul altfel. Cum anume, o vom dezvălui atunci când va fi cazul. Deocamdată, e suficient să spunem, cu îndreptățită mândrie, că este în întregime produs în uzinele și laboratoarele bătrânului nostru Pământ.

N-am vrea să devenim plictisitori, dar tocmai aici și nu altundeva e absolut necesar să amintim, măcar în treacăt, că R.U.-707 are un motor nuclear de zece mii de megawați, cu posibilități de deplasare în toate mediile cunoscute (inclusiv spațiul cosmic și cel subteran), că are șapte

viteze, manevrabilitate absolută și un gabarit redus față de alte tipuri cu caracteristici similare. Este dotat cu un sistem cibernetic cu autoprogramare și autoperfecționare, dispunând de 217 456 325 707 celule, are cunoștințe temeinice în domeniul științelor exacte și al filosofiei, se descurcă ușor în literatură și este un mare „amator” de artă. În timpul liber compune simfonii pe motive tradiționale și scrie un studiu despre viața roboților celebri.

În momentul de față, R.U.-707 se află încă în etapa de prelucrare. Trebuie să știți că se pregătește în vederea apropiatei sale plecări pe o planetă dintr-un sistem solar situat în zona necercetată a Galaxiei. Totul va avea loc sub auspiciile Societății pentru Descoperirea Omenirilor Extraterestre (S.D.O.E.), care deocamdată își îndreaptă eforturile spre găsirea lungimii de undă a Cosmosului. Experții susțin că aceasta va permite difuzarea unor emisiuni speciale, menite să stabilească o primă legătură cu respectivele omeniri, de a căror existență nu se îndoiește nimeni, deși în favoarea sa nu poate fi prezentată nici o dovadă serioasă.

După cum am mai arătat, R.U. învață. Vă veți întreba, poate, la ce bun? Ne vom mulțumi să vă răspundem printr-un citat din cuvântarea — de altfel destul de interesantă — a lui B. Tulb, președintele S.D.O.E., ținută cu prilejul plecării primului lot:

„Acești minunați R.U. vor purta suma cunoștințelor noastre până dincolo de hotarele actuale ale Galaxiei. Ei pot traduce și retroversa orice sistem de comunicare logic. În acest fel, făpturile raționale cu care vor lua contact — și sunt sigur că aceste făpturi vor veni până la urmă să ne

întâlnească — vor putea să intre de la bun început în posesia unor informații complexe în legătură cu omenirea noastră. O nouă dovadă a măreției geniului omenesc se naște azi. Materia, ajunsă la forma cea mai înaltă de existență a ei…“

Ne oprim aici.

Ar mai trebui, poate, pomenit faptul că ultima frază citată va juca un oarecare rol în desfășurarea ulterioară a evenimentelor. Dar să nu anticipăm.

*

Oricine a călătorit, măcar o singură dată, cu expresul cosmic va înțelege, fără prea multă bătaie de cap, motivul pentru care pasagerii salonului 3 al cursei de Altair nu prea au chef de vorbă.

Pentru cititorii care n-au beneficiat de sus-pomenita plăcere, precizăm că în salon se află șapte călători — dintre care unul dispare, nu se știe unde, din zece în zece minute — pe care singurătatea i-a gonit aici din confortabilele lor cabine.

La o masă, trei indivizi încearcă, cu foarte puține șanse de reușită, să întrețină o conversație. Se vede de departe că fiecare este preocupat de cu totul altceva. Un fotoliu așezat, în mod inexplicabil, în mijlocul salonului este ocupat cu intermitențe de personajul enigmatic a cărui prezență în salon ridică dubii în privința numărului de pasageri.

Retrasă într-un ungher, o tânără care, după toate aparențele, abia și-a sfârșit studiile universitare, își rotește privirea prin încăpere. Examinează critic fețele celor din jur și, cu toate că ar putea constitui obiectul atenției generale, crede că reușește să treacă neobservată.

În fine, în partea opusă a salonului se găsesc alți doi, singurii care par a se cunoaște. Șed față în față și tac.

Suntem în măsură să vă dezvăluim că tăcerea lor nu este întru totul lipsită de interes. Este cazul să fiți ceva mai atenți. Cum ar fi o indiscreție să-i rugăm să-și divulge numele, o să îi botezăm noi: Mel și Son.

O singură privire e suficientă ca să-ți dai seama că deși nici unul dintre ei nu scoate o vorbă, cel care tace mai mult este Mel. Dacă n-ar avea ochii deschiși, ai crede că doarme. Șușotelile nici nu le bagă în seamă, iar veșnicul du-te-vino al celui de-al șaptelea pasager îl lasă indiferent. Privește fix în fundul paharului pe care îl are în față. Pe obrazul său pistruiat nu tresare nici un mușchi.

Son e tipul opus. Urmărește cu un zâmbet condescendent conversația de la masa de alături și, din când în când, soarbe câte o înghițitură din băutura lui preferată. O vreme bate ușor — fără zgomot — darabana cu degetele pe blatul mesei și își țuguiază buzele ca pentru a fluiera. Apoi aruncă o privire iscoditoare către fotoliul rămas din nou liber și ridică nedumerit din umeri. Tace foarte gălăgios.

Iată că, cu flerul lui caracteristic, a descoperit-o pe I, tânăra din colțul opus al salonului. Rămâne o clipă nemișcat, își golește repede paharul, și apoi, cu un aer familiar, se scoală și se îndreaptă într-acolo. I îi zâmbește. Îl poftește să ia loc.

Cei trei indivizi și-au curmat brusc discuția. Nici unul nu își întoarce capul. Unul câte unul se ridică în picioare și părăsesc salonul. Bineînțeles, Mel n-a observat nimic și continuă să privească fix, în fundul paharului. Liniște. Totul a durat câteva secunde.

— Prima călătorie?

— Se cunoaște?

— Nu... Dimpotrivă, ai aerul unei astronaute pensionare, într-o călătorie de agrement.

Izbucnesc amândoi în râs. Purtarea degajată a fetei îi impune lui Son o anumită camaraderie. Ar vrea s-o încurajeze.

— Nu-i cine știe ce. În definitiv lui Pascu i-au trebuit, cândva, două luni ca să ajungă de la Pământ la Marte.

Asta știe și ea. Știe oricine. Sunt câteva date în istorie pe care nu le uiți nici în somn. I oftează:

— Pascu...

Ceea ce înseamnă: unde sunt vremurile acelea... Adică admirație, regret și puțină invidie.

Lui I omul ăsta îi inspiră o ciudată stare de imponderabilitate. Își amintește și îi spune (numai lui...) că nu i-a fost prea bine la plecare.

— Așa e la început.

Și Son îi descrie, cu lux de amănunte, cele dintâi drumuri ale sale.

— Acum m-am obișnuit.

Se și vede. Se socotește peste tot ca acasă. Prin urmare, își ia tonul confortabil de gazdă primitoare, dar ponderată:

— Vino să-ți arăt „Expresul[11].

— L-am vizitat.

— Și?

— Nu-mi place.

Son e descumpănit.

— Bine, dar la ce te așteptai?

I nu răspunde. Privește într-un anumit fel, din care se

poate deduce că a citit prea mult ca s-o mai entuziasmeze așa ceva. Apoi, îl întreabă pe Son dacă a văzut vreodată o astronavă expediționară. Son a văzut. De foarte aproape. A și intrat înăuntru. Nu făcea parte din echipaj. Nu, nu era pe un cosmodrom. La Muzeul tehnic central. Pe Pământ. Se poate vizita în fiecare zi între orele 11 și 19. Luni închis.

*

O școală pentru roboți nu seamănă decât foarte puțin cu una pentru oameni. Singura asemănare ar fi aceea că legătura cu elevii se realizează pe calea undelor electromagnetice. Încolo, totul diferă, începând cu programa analitică și terminând cu limbajul emisiunilor.

Școala la care învață ultimul lot de mașini R.U. este o clădire cu 30 de etaje, situată în apropierea sediului central al S.D.O.E. Personalul ei numeros cuprinde cele mai variate profesiuni. Materialul de bază este furnizat de cele cinci mari rețele de documentare și informații de pe glob. În fiecare ramură, un grup de specialiști programează selectoarele electronice care rețin elementele esențiale, determinante. În fine, un creier central sistematizează toate aceste date, le codifică și le transmite stației de emisie. Dar acesta ar fi numai ciclul întâi, de cunoștințe generale. Memoria fiecărei mașini cuprinde un număr de sectoare cărora, în paralel, li se dă o prelucrare specială, conform programelor concrete de îndeplinit. Aceste sectoare sunt plimbate prin institute de cercetări și laboratoare pentru a desăvârși pregătirea informativă a creierului într-un domeniu precis al cunoașterii.

„Elevii” sunt pe șantier. O comisie de experți ai

S.D.O.E. s-a deplasat la fața locului pentru a constata dacă totul merge cum trebuie. Șeful comisiei, Kan, se întreține cordial cu lucrătorii de pe șantier. Aceștia, în număr de doi, nu împărtășesc întru totul părerea șefului în legătură cu necesitatea dublării stratului de protecție termică a reactoarelor. În schimb, au unele mici sugestii (ba chiar propuneri) privind sistemul de orientare telemetrie.

— Și, de altfel, cum o mai duc elevii noștri?

E întrebarea de rigoare. Kan știe că la întrebarea aceasta nici nu e cazul să i se răspundă. Îi vine și lui să zâmbească și dă să plece. Cei doi lucrători schimbă o privire plină de înțelesuri. Șeful devine atent. Aici se ascunde ceva.

— Nouă ni se pare…

— Lasă-mă pe mine. Nouă ni se pare că…

— Ce mai încoace-încolo! 707 s-a… scrântit.

— Ce-ați spus?

— S-a scrântit.

— Ieri a recitat toată după-masa fragmente din „Romeo și Julieta“. La sfârșit am avut chiar impresia că e pe cale să-și provoace o defecțiune, de parcă ar fi luat sinuciderea eroilor… în serios.

Kan a înțeles. De fapt, el a fost întotdeauna de părere că nu e bine să se meargă atât de departe cu creșterea capacității de acumulare a roboților universali. Apăreau premisele unor fenomene imprevizibile. Dar i s-a răspuns de fiecare dată că argumentele sale sunt pur teoretice, că nici un caz real nu le-a confirmai până în prezent. Acum are o confirmare.

Șeful comisiei de experți se interesează, amănunțit de ciudățeniile comportării lui R.U.-707. Va cere în primul

consiliu tehnic limitarea capacității acestor mașini. Trebuia preîntâmpinată orice surpriză.

Cei doi lucrători devin dintr-o dată mai rezervați. Interesul subit al șefului nu le este pe plac. Schimbă din nou o privire semnificativă și, după ce mai adaugă câteva fraze, bat în retragere.

— De fapt, nu e nimic deosebit. E vorba de un monolog — două… Pregătește, poate, o dramă muzicală.

— Iar povestea aceea cu autodistrugerea este o simplă figură de stil. Voiam să spun că recită cu multă convingere.

Kan le mulțumește pentru informații.

— Omenirea vă va fi recunoscătoare. V-ați făcut datoria.

Lucrătorii sunt îngroziți.

— Cred că ne-ați înțeles greșit!

Șeful râde.

— Dacă se mai întâmplă ceva, comunicați-mi urgent!

A plecat. A plecat toată comisia. Cei doi oameni tac, obidiți.

— Cine ne-a spus…

— Tocmai lui! Acum iar se vor opri lucrările. Iarăși vor trece două luni până se va stabili că e vorba de o confuzie…

— Să nu fie mai rău!

*

Desigur, meseria de mecanic electronist nu este cu nimic ieșită din comun. S-ar putea spune chiar că este banală. Dar pe Son nu l-a preocupat niciodată o asemenea problemă. Așa se explică cum, cu toate că tatăl său ar fi vrut să-l vadă astrofizician, iar mama — cosmobiolog, el și-a văzut liniștit de pornirile firești ale copilăriei și

adolescenței, iar când a trebuit să-și însușească o meserie, a ales-o la întâmplare. Moștenise însă darul de a pune suflet în tot ceea ce făcea și de aceea nu s-a văzut niciodată în situația de a se întreba dacă procedase bine sau nu. Tot ce i se întâmpla i se părea firesc și, uneori, avea chiar certitudinea că ar fi putut ști dinainte cum se vor petrece lucrurile.

Pe Mel l-a cunoscut la un club unde își petrecea, într-o bună zi, cele câteva ore libere. Altfel poate nici n-ar fi aflat că există o societate care poartă straniile inițiale S.D.O.E. Mel i-a vorbit puțin. Dar Son și-a dat de îndată seama că nimic nu-l împiedică să se înregimenteze în rândul lucrătorilor acestei societăți. Și cu aerul cel mai senin din lume s-a alăturat noului său tovarăș.

De la bun început totul a mers ea de la sine. Ai fi putut jura că Son n-a făcut altceva toată viața decât să verifice și să repare complicatele mecanisme electronice ale roboților. Au urmat stațiile automate și, imediat, primele zboruri cosmice.

De cum se cunoscuseră, deveniseră de nedespărțit. Lucrau mereu în aceeași echipă, completându-și de minune atât domeniile specializării cât și firile; formau un cuplu ideal.

Mel știuse încă de mic ce voia să devină. Era un copil sârguincios și ordonat. A fost întotdeauna printre cei mai buni elevi ai grupului, fără a fi vreodată cel mai bun. A ajuns un cibernetician apreciat, dar nimic mai mult decât un conștiincios specialist. Era convins că meseria lui este cea mai frumoasă cu putință. Ziua în care a fost chemat în rândul S.D.O.E. a însemnat pentru el împlinirea unei lungi strădanii.

Aceste detalii, cu nimic exagerate, trebuie neapărat cunoscute de cei care vor să urmărească desfășurarea ulterioară a evenimentelor. Deși la un moment dat chiar și ele ar putea să pară insuficiente.

*

În modestul amfiteatru din blocul 13 al orășelului S.D.O.E. domnește o atmosferă de sfârșit de taifun. Bineînțeles, toate scaunele sunt la locul lor. Pe masa prezidențială se răsfață, fără cea mai ușoară cută, o cuvertură de electropluș vișiniu. Cana, pe jumătate plină cu apă, se rotunjește intactă lângă paharul ei de cristal.

Sala e goală. Oamenii au plecat. Și totuși talazurile taifunului plutesc în aer. Centrala de condiționat n-a reușit să împrăștie tot fumul norilor. Dar poate fi o simplă iluzie.

Pipa aceasta din lemn înnegrit — oare câte secole va fi dăinuit? — este cea mai valoroasă piesă a celebrei colecții a lui Kan. Pipa aceasta, zdrobită, părăsită pe un pupitru, asemenea epavelor sfărâmate de țărm (o, istorie a navigatorilor!...), pipa aceasta, de care Kan nu se despărțea niciodată, e singurul indiciu al uraganului care a trecut. Și e copleșitor.

Cu câteva minute mai înainte, ultimul om a părăsit sala. Cu o jumătate de oră în urmă, pipa era încă întreagă. Cu o oră în urmă, B. Tulb și-a început raportul privind rezultatele cercetărilor întreprinse în cazul lui R.U.-707.

S-a stabilit că nu fusese vorba decât de un simplu incident de montaj. Unul dintre circuitele de control funcționa cu întreruperi. Câteva contacte erau insuficient asigurate. Totul a fost lămurit. Lipsurile s-au remediat. S-a făcut o nouă revizuire a întregului lot.

S-au luat toate măsurile de siguranță. Orice surpriză

este exclusă. Kan poate să fie liniștit. Iar peste o săptămână va avea loc lansarea noului lot.

Știuse că așa se va termina. Așa s-a întâmplat întotdeauna. A fost considerat alarmist. Kan tace. Dar nu e și nici nu poate fi liniștit. Tonul ferm, ușor exaltat al președintelui îl enervează. Acum va urma binecunoscuta încheiere, făcând referiri la forma cea mai înaltă de existență a materiei. Îi vine să se ridice și să plece. Toți îl privesc cu o vădită curiozitate. Da, o să plece. Mai mult decât atât nu poate face. Se simte nițel laș. Strânge pipa în pumni. Mai tare!

Kan a plecat. În sală au rămas sfărâmăturile înnegrite ale pipei. Și liniștea. Și oamenii. De la tribună, B. Tulb rostește grav:

— Se va întoarce.

Dar nici el măcar nu crede ceea ce spune.

*

În cursa de Altair există — ca în toate cursele extrasolare — un mic observator astronomic popular, al cărui aparataj automat, pus la dispoziția pasagerilor, oferă acestora posibilitatea contemplării universului în condiții de vizibilitate mult ameliorate față de cele planetare. Fără să constituie ceea ce se cheamă unul dintre principalele puncte de atracție, observatorul nu rămâne niciodată pustiu. Son și I mai au încă de așteptat până să le vină rândul să privească prin marele telescop, așa că deocamdată se mulțumește să se apropie cât mai mult de panourile transparente ale pereților și să admire feeria cosmică așa cum se vede cu ochiul liber.

Să nu credeți cumva că discută despre mișcătoarele constelații ale firmamentului. Son îi istorisește o pățanie

cu haz din primii săi ani de școală. I îl ascultă, dar pare să se gândească în altă parte. Cu toate acestea, îl întrerupe din când în când cu câte o înțepătură nevinovată și îi zâmbește, Son și-a isprăvit povestea și se pregătește să înceapă alta. I îl oprește:

— Uite. Vezi steaua aceea mică de acolo? și îi arată cu mâna un punct aproape imperceptibil.

— Care anume?

— În stânga aceleia galbene și strălucitoare!

— În stânga… Da, o văd.

— Dar pe aceea de mai jos o vezi?

Son își concentrează atenția. În cele din urmă o găsește. E atât de incertă, încât o zărește numai în răstimpuri.

— O văd.

— Dar pe cealaltă, de lângă ea. Aceea mică de tot. În dreapta.

Son tace încurcat. De astă dată e sigur că nu mai vede nimic.

— N-o vezi?

— Nu.

— Păcat.

Lui Son îi pare și lui rău că n-o vede, și nu mai știe ce să spună. Dar I vorbește din nou:

— Vrei să-mi arăți spre care dintre ele te duci?

— E cam greu… Nici nu se vede cu ochiul liber. O să o căutăm la telescop.

Într-adevăr, le-a venit rândul. Prin câmpul optic trec dâre luminoase. Acum se pot distinge puncte izolate, care se deplasează tot mai încet. În fine, s-au oprit. La încrucișarea reticolelor scânteiază o mică pată gălbuie.

— Asta e.

Aplecată deasupra ocularului, I nu răspunde. Oare la ce s-o fi gândind?

— Vrei să vezi Soarele?

Ea își înalță fruntea:

— Crezi că mi-e dor de Pământ?

— Nu. Te-am întrebat, așa.

— Atunci vreau.

O nouă fișă. Din nou dâre luminoase. Și o altă pată gălbuie. Trebuie să crezi. Să te emoționezi. Să te gândești că în jurul petei aceleia roiesc puncte invizibile. Că acolo viețuiește o omenire. Cu toate că nu distingi decât o pată gălbuie, întrutotul asemănătoare altora.

— I.

— Spune…

— Tu, încotro?

— Așa…

— La întâmplare?

— …

— Nu te atrage ceva anume?

— Mă atrage orice.

— Vrei să stabilim împreună un itinerar?

Îl privește fix. Ce-și închipuie el?!

— Nu. Mi-l găsesc singură.

Son ridică din umeri.

— Cum vrei.

*

Are loc lansarea lotului R.U. E momentul să vă descriem înfățișarea lor, atât de sumar expusă în primele pagini.

Ne aflăm pe platforma de lansare. Într-o aliniere

perfectă, cei șapte membri ai lotului așteaptă semnalul de plecare. Fiecare R.U. este un colos, cântărind câteva zeci de mii de tone. Un nespecialist s-ar putea înșela, crezând că are de-a face pur și simplu cu niște nave cosmice pitice. R.U. seamănă, într-adevăr, cu așa ceva. Numai că interiorul acestor nave nu conține nici un fel de cabine, săli sau coridoare. Spațiul este ocupat de reactor, motoare, creier, rezervoare și acumulatori, dispozitive de adaptare la deplasarea în medii variate, mijloace de semnalizare, aparate de cercetare, prefabricate polivalente, utilaje universale și alte sute de mecanisme și materiale.

Mașinile care alcătuiesc lotul au ca program principal să intre în legătură cu eventualele făpturi gânditoare cu care ar veni în contact. În cazul absenței unor asemenea făpturi, intră în funcțiune programul auxiliar de explorare și valorificare a resurselor respectivului corp ceresc.

Câțiva oameni străbat platforma, pentru o ultimă trecere în revistă. Apoi se îndreaptă către centrul de comandă. Aici îi așteaptă vechea noastră cunoștință, B. Tulb, care conduce personal operațiunile. Înainte de lansare, ține să rostească câteva cuvinte, care să se întipărească așa cum se cuvine în memoria tuturora. Face apel la fraza sa preferată despre forma cea mai înaltă de organizare a materiei. Adaugă ceva în legătură cu posibilitatea iminentă de întâlnire cu alți oameni, cu reprezentanții unor lumi necunoscute. Se dă semnalul.

La câteva mii de kilometri, într-o odaie spațioasă, Kan urmărește, pe ecranul stereo-ului său cum una câte una mașinile se saltă de pe platformă, ca să se facă apoi nevăzute. Urmează R.U.-707. Kan are o tresărire. Își amintește de „Romeo și Julieta“ și o presimțire dureroasă

îl cuprinde. Îi pare rău că s-a retras. S-a dat bătut.

Mai crede în dreptatea lui. Nu trebuia să plece. Era dator să lupte. Acum e cam târziu...

*

I regretă (pentru a câta oară?) că nu are un jurnal. Dacă ar fi avut, ar nota probabil cele ce urmează:

„Niciodată nu mi-a părut lumea atât de necuprins de mare. Totuși, oamenii o străbat, nepotoliți, în toate direcțiile. Tot soiul de oameni...

Tare aș vrea să știu cam ce crede Son despre mine. Câteodată am impresia că mă privește ca pe un copil. Atunci îmi vine să nici nu mai vorbesc cu el. De ce să creadă că eu nu sunt în stare să-mi aleg singură un itinerar? E doar propria mea călătorie.

De altfel, îmi face impresia că e un om de treabă. El nu e de vină că nu mă înțelege. Doar nici nu mă cunoaște.

Celălalt e un individ ciudat. Uite, nu știu nici măcar cum îl cheamă. Dar mâine am să-l întreb. Sunt curioasă ce figură o să facă! Are aerul că nu mă bagă în seamă. Și doar mă vede că stau mereu de vorbă cu prietenul lui. Oare sunt prieteni, într-adevăr?

Unde pleacă ei? Son mi-a arătat steaua aceea. Dar nu mi-a spus mai mult. Și mi-a fost teamă să-l întreb. Am înțeles eu câte ceva, dar nu cine știe ce. Mi-a vorbit despre meseria lui. Însă nu pricep ce să caute tocmai acolo, atât de departe?

Pe navă sunt mulți pasageri și toți sunt prinși în treburile lor. Înainte de a-l întâlni pe Son, am cutreierat saloanele. Fiecare om era preocupat de ceva. Și avea aerul că lucrul pe care îl faci este cel mai important pe lumea asta. Câțiva mi-au aruncat priviri scurte, din care am

înțeles numai că le plac genunchii și șoldurile mele. Unul m-a privit tare lung, încât îmi venea să-l întreb dacă nu cumva e suferind. Nimeni n-a intrat în vorbă cu mine. Și nici nu simțeam nevoia.

Son s-a purtat de parcă m-ar fi cunoscut de când lumea. Dar drumul vreau să mi-l aleg singură.

Oare m-ar lua cu ei?

Nu i-aș încurca deloc. Cred că le-aș putea da chiar o mână de ajutor. Și apoi tare aș mai vrea să cunosc planete depărtate, pe care încă n-a călcat picior de om. Cursele te duc doar pe aici, pe căi de mult bătute.

Da, vreau să merg cu ei. Am să-i spun chiar mâine. Abia aștept. Știu că în mod normal așa ceva nu se poate. Dar o să mă înțeleagă... Son o să mă înțeleagă.”

I se răsucește în pat. Îi pare rău că n-are un jurnal. Ar vrea să scrie tot ce simte acum...

„Niciodată nu mi-a părut lumea atât de necuprins de mare!“...

*

În biroul lui B. Tulb se discută aprins. Au trecut, trei luni de când R.U.-707 și-a încetat subit emisiunile. Președintele își trece palma peste hârtiile cuprinzând descifrarea mesajelor primite până la acea dată. Deoparte sunt așezate câteva mai importante, care conțin elementele-cheie ale activității lui R. U. -707 după sosirea lui la destinație.

Să le răsfoim. Iată primul mesaj:

„172.95.6 043. Condițiile corespund celor prevăzute. Contactul cu terenul s-a înfăptuit fără avarii. Coordonatele fixate prin calcul au fost respectate întocmai. Constat o mică defecțiune la antena de recepție. Reparabilă în 15

minute. Totul e în ordine”.

Altele:

„173.02.1 708. Programul de măsurători electrice și magnetice încheiat. (Urmează date care nu sunt esențiale pentru povestirea noastră.) Mâine trec la studiul mineralogic și topomorfic“.

„201.19.3 745. În zona limitată de următoarele puncte (urmează serii de coordonate) bogate zăcăminte radioactive. Concentrația 15%. Intensitatea radiațiilor — 0,12 R/h. Există condiții optime de valorificare. Trec la exploatare.“

În fine, ultimul mesaj:

„305.61.4 327. Încheiat montajul utilajului în varianta extractivă 4. Pare insuficient pentru amploarea zăcămintelor. E necesar un tip de mașină mai adaptată, de dimensiuni reduse și cu o mare independență în mișcări. Caut o soluție corespunzătoare".

— Ce propuneri sunt?

Cum nimeni nu răspunde, B. Tulb continuă pe același ton:

— Părerea mea este că e suficient să trimitem o echipă de intervenție. Cred că e vorba de un incident banal.

— N-ar fi rău să fie așa…

Unii și-au adus aminte de împotrivirea lui Kan.

— Să-l punem în temă și pe el…

— Să-l chemăm…

— Asta nu. A plecat singur. Să vină singur înapoi. B. Tulb e de neclintit. Ceilalți tac.

— Care echipă urmează?

— Numărul zece.

— Pentru ei am altă treabă. Următoarea. Unsprezece.

Cine sunt cei doi?

Într-un colț se răsfoiește un registru. Un glas liniștit citește două nume care, conform înțelegerii noastre, se traduc prin Mel și Son.

— Foarte bine. Chemați-i la mine. În cel mai scurt timp vor pleca acolo.

— Și cu Kan cum rămâne?

— Cum am hotărât.

— Ar trebui totuși…

— Bine, bine, comunicați-i și lui, dar… neoficial.

*

— Vreau să merg cu voi!

E pentru prima dată când lui Son i se întâmplă ceva la care nu s-ar fi putut aștepta. Instrucțiunile de serviciu sunt clare și nu admit nici un fel de interpretare. Totuși îi vine greu să spună nu.

Și de ce să spună? Nimeni nu va afla că n-au fost singuri. Oare îl va convinge pe Mel?

— Așteaptă-mă aici.

Son se îndreptă spre cantină, unde tovarășul său se pregătește să ia o gustare. Hotărât lucru, în ziua asta i se întâmplă numai lucruri neașteptate. Pur și simplu, habar n-are cum să înceapă și simte că îndată ce va da cu ochii de Mel jumătate din avânt îi va pieri. Nu i-a pomenit nimic despre discuțiile cu I, iar el se face mereu că nu le dă nici o atenție.

În salonul-restaurant e lume multă. Son își caută cu privirea prietenul. Stă la o masă cu o femeie cu coc și un bărbat. Femeia e cam trecută și folosește probabil o pomadă împotriva ridurilor.

Mel stă cu spatele spre intrare, ușor aplecat peste

masă. Mănâncă cu aceeași conștiinciozitate cu care își rezolva temele în școală. Son e acum lângă el, îl bate pe umăr și-i face semn să vină. Mel bănuiește că s-a întâmplat ceva deosebit, altfel nu l-ar fi căutat tocmai în timpul gustării. Se ridică grav, după ce mai întâi își șterge buzele cu șervetul, și îl urmează cu pași mărunți. Așteaptă. Celălalt se oprește brusc și, fără a-și întoarce privirea, rostește repede, poate ceva mai tare decât ar fi fost necesar:

— I vrea să vină cu noi.

— Fala aceea cu ochii mari?

— Negri.

— Da. Nici nu puteau fi decât negri. Și ce spui că vrea?

— Să ne însoțească.

— Și vrei și tu?

Son se întoarce, în sfârșit, spre el.

— Eram sigur că ai să mă întrebi asta.

— Știu: tu nu poți să te împotrivești dorinței unei tinere entuziaste de a cunoaște lumea… Probabil că asta-i tot.

— Bineînțeles.

— Atunci m-am liniștit. Înseamnă că nu te mâhnesc prea mult dacă n-o să fiu de acord.

Son tace.

— Mda… Știi bine că așa ceva nu se poate. Du-te și spune-i acum. Sau nu. Mă duc eu. E în salon?

Son îl însoțește. Deodată, i-o ia înainte și îl oprește:

— Tu nu înțelegi! Dacă i-ai fi văzut ochii!

— O să-i văd acum.

Mai fac câțiva pași.

— Ascultă, Mel. Du-te singur!

— Asta și vreau.

Son se îndreaptă spre cabina lui.

În salon, I a rămas singură. E emoționată. Ușa se dă în lături și în prag se arată silueta celuilalt. Oare cum l-o fi chemând? E mai impenetrabil decât o placă din blindajul navei. Acum va începe să vorbească și atunci totul se va sfârși.

— Prietenul meu mi-a comunicat dorința dumneavoastră.

Ochii lui cenușii nu spun mai mult. I așteaptă. Nu întreabă nimic.

— Există instrucțiuni care nu îngăduie amestecul persoanelor străine în problemele de serviciu. Cred că m-ați înțeles…

Mel dă să plece.

— Stai! Voiam să te întreb ceva. Nici nu știu cum te cheamă.

— Mel! Dar asta nu schimbă nimic. La revedere.

I răspunde, accentuând fiecare silabă:

— La revedere!

Mel se întoarce brusc. Fata asta se încăpățânează!

— Ce vreți să spuneți? Poate că aveți de gând să vă opuneți! Să-l influențați pe Son. S-ar putea să reușiți. Ori poate că o să vă strecurați pe bordul navei noastre, înaintea plecării, într-un ambalaj de ladă cu provizii. Asta ar fi exact pe măsura elanului dumneavoastră.

— Nu. Am să mă urc pur și simplu la bord, în plină zi și sub ochii voștri. Și n-ai să mă poți împiedica. N-ai cum! Instrucțiunile tale sunt bune pentru mecanisme. Oamenii nu se conduc după instrucțiuni.

Se îndreaptă amenințător spre ea și îi spune:

— N-ai să îndrăznești!

I rostește cu tonul cel mai liniștit cu putință:

— Ba da.

II

Nimic nu e omenesc în peisajul frământat al planetei. Nimic care să-ți amintească mâna unei ființe raționale. Orele se succed calm și egal printre curcubeiele de cristal peste tot prezente. Lumina se răsfrânge caleidoscopic în mii de raze. Tabloul încântă ochii, dar rămâne străin și rece. Parc-ar fi imaginea-tip de pe o reclamă de petice automate pentru repararea din mers o costumelor de astronauți.

Undeva, la mai puțin de zece minute distanță, se întinde platoul pe care ar trebui să se afle R. U. -707. Mel își consultă ceasul și harta. I contemplă visătoare panorama care se deschide dincolo de geamul cabinei. Și, deodată, vocea lui Son:

— Iată!

Îndărătul unei creste își face apariția o rețea metalică, ce se continuă treptat într-o formă de paraboloid. E antena stației automate. Curând, orizontul se deschide și pe platoul neted răsar presărate construcții argintii. Dintre ele zvâcnește silueta lui R. U. -707.

Aparatul intră în viraj spre mica așezare, și coboară lin. Ajuns la sol, se consolidează într-o poziție de echilibru, iar vuietul surd al motoarelor încetează.

În scurt timp, trei oameni în costum albastru pun piciorul pe terenul solid pe care de atâta timp nu l-au mai simțit. E o senzație asemănătoare regăsirii unei vechi cunoștințe.

Încordarea tăcută din cabină a dispărut ca prin farmec.

De aici înainte, totul e simplu. Nu mai are ce să le pună probleme. Mel și Son discută cu însuflețire. Se pare că e vorba despre ultimele știri recepționate pe astronavă. Într-un laborator de pe Marte s-a sintetizat un embrion de mamifer, care a trăit cinci săptămâni. Deși organisme inferioare au fost obținute mai de mult, noul succes reprezintă, fără îndoială, un progres însemnat.

I a luat-o înainte, dar acum s-a oprit și le face semn cu mâna. Cei doi iuțesc pasul.

— Ce s-a întâmplat’!

— Priviți!

Și le arată o stranie mogâldeața. Pe măsură ce se apropie, se distinge tot mai bine o siluetă cu trăsături antropomorfice, care stă nemișcată și pare să-i privească. Costumul îi ascunde proporțiile. Capul, lucitor ca o calotă de astronaut, nu e decât o sferă metalică opacă.

Oamenii se opresc. Apoi, Mel înaintează către ciudata arătare, până la un pas de ea. Mogâldeața nu schițează nici un gest. I îl apucă strâns de braț pe Son și se lipește de el. Trec câteva clipe.

Mel întinde mâna. Nimic. Apucă porțiunea care ar fi putut fi palmă și o lasă brusc la loc. Mâna străină cade inertă și oscilează de câteva ori. Mel se proptește în călcâie și împinge cu pumnul în pieptul împietrit. Mogâldeața se răstoarnă și cade cu un zgomot metalic de ceasornic stricat. Se apropie și ceilalți. Se apleacă. Pe sub faldurile costumului desfăcut se văd luciri de oțel.

— Parcă ar fi un robot, șoptește I.

— O păpușă, adaugă Son.

— Ce glumă sinistră!

Mel e intrigat.

— Uite alta!

— Și încă una!

— Și încă... Într-adevăr, la tot pasul întâlnesc asemenea făpturi metalice împietrite, drapate în lungi pelerine cenușii.

— Eu cred totuși că sunt niște roboți.

Son i-ar spune că e lipsită de sens conceperea unor roboți cu înfățișare de om, dar simte și el că prea ar suna a dădăceală. Și apoi nu știe ce anume pot fi păpușile acestea, cum au ajuns aici și la ce au folosit. Fiindcă acum, după cât se pare, nu mai folosesc la nimic.

— Tu ce zici?

Mel se face că nu aude. Pur și simplu, face abstracție de prezența fetei. Ea nu are ce căuta aici și pentru el nici nu există. Îi spune lui Son de parcă ar continua o discuție întreruptă:

— Și acum hai să vedem ce e cu R. U.

*

Blocul de control al „robotului universal” seamănă cu o încăpere rotundă, ai cărei pereți sunt ocupați în întregime de tablouri cu scheme și sisteme semnalizatoare. Son și Mel și-au lepădat costumele și de câteva ore verifică pe porțiuni starea complicatului organism electric. Totul pare a fi în ordine. Totuși, R. U. E mort. Reactorul e oprit, curentul întrerupt, creierul doarme, iar mecanismele sunt nemișcate. Trebuie să o ia din nou de la început.

— Ia stai!

Son a întrezărit ceva. Într-adevăr, în circuitul primar intensitatea de control e zero!

— Verifică siguranțele!

Siguranțele sunt decuplate.

— Ei drăcie!

— Asta înseamnă că tensiunea a trecut peste limită!

Son cuplează siguranțele. Intensitatea rămâne zero. De unde se poate deduce că circuitul e întrerupt în altă parte.

— E clar.

Trebuie să găsească porțiunea deteriorată.

— Asta înseamnă câteva ore de chin!

— Poate avem noroc.

*

I rătăcește la întâmplare printre construcțiile metalice ale straniului orășel. E tristă. Oricât încearcă Son s-o înveselească, ea nu poate să nu observe ostilitatea lui Mel. Acum îi pare rău că l-a înfruntat. Că li s-a alăturat împotriva voinței lui. Se simte de prisos. Era mai bine să-și fi văzut de drum. Să se fi mulțumit cu ceea ce puteau să-i ofere itinerarele expresului cosmic. Era și asta ceva.

Aici, ce-i drept, a întâlnit lucruri neașteptate, atrăgătoare. Dar se simte singură, tare singură. Ar dori să le fie de folos. Ar putea face orice. Doar își terminase studiile. Simte nevoia să muncească. Orice om este stăpânit de acest impuls către o activitate utilă.

Dacă i-ar spune asta lui Mel? Nu știe ce i-ar putea răspunde. Că n-a chemat-o. Că a venit singură. El nu se poate ocupa cu instruirea copiilor. A venit aici pentru o treabă importantă, care cere concentrarea tuturor eforturilor. Și așa e destul de mult timpul pe care ea i-l răpește lui Son.

Îi vine să plece. Să se ducă oriunde. Dar știe că e cu neputință. E legată de ei. Singură s-a legat.

Ce să facă acum? Să se închidă în cabină? Să zacă acolo până la plecare? Să-l roage pe Son s-o ducă până la

astronavă? Poate că ăsta ar fi lucrul cel mai bun. Da. Cu prima ocazie o să-l înduplece.

*

Porțiunea întreruptă se află undeva, în apropierea grupului de alimentare a bateriilor de acumulatori. Son se strecoară prin canalele de întreținere și cu cât se apropie mai mult de locul accidentului, mirosul înecăcios de izolație arsă devine tot mai greu de suportat.

Ar fi fost mai bine să-și pună costumul. Acum nu se mai întoarce. Încă puțin și a ajuns. Deschide nișa prin care trec conductorii și mirosul răbufnit îl înăbușă. Firele s-au topit și trebuie înlocuite pe un interval serios.

Treaba se face cu multă migală și timpul trece chinuitor de încet. Îi e sete. Ar bea pe nerăsuflate o cană de apă.

Gândurile îi fug la paiațele acelea metalice pe care le întâlniseră peste tot. Să fi fost oare opera lui R.U.? Își amintea cuvintele ultimului mesaj: „E necesară o mașină mai adaptată, de dimensiuni reduse și cu o mare independență în mișcări".

Dar de ce să aibă înfățișarea aceea omenească? Parcă ar fi niște caricaturi.

Son își concentrează din nou atenția la ceea ce face. Mai are de izolat contactele și a isprăvit.

De ce să semene cu oamenii?

Acum se furișează din nou prin canalele strâmte. Aerul devine, în sfârșit, respirabil. Răsuflă ușurat. Trebuie să se sfătuiască cu Mel.

Mel îl așteaptă în sala blocului de control. Îl vede pe Son ieșind din lift, și fața lui zâmbitoare, mânjită de ulei îl liniștește.

— E în ordine.

— Să încercăm.

Mel conectează circuitul motor. Cadranele oscilează. Viața pulsează din nou. Releele creierului reintră în funcțiune. Se aprind ecranele.

Cei doi bărbați își strâng mâinile. Mel are însă o umbră de îndoială. Prea sunt toate simple. Și, ca o cobe, câteva sclipiri roșii stropesc cadranul de alarmă. Tensiunea crește vertiginos, oscilațiile se amplifică haotic; brusc, un zgomot slab stinge totul. Sala arată din nou ca atunci când au intrat aici pentru prima dată.

— S-o luăm de la capăt.

Son a plecat să înlăture noua avarie. Mel vorbește de unul singur, cu voce tare:

— Degeaba ne străduim să înlăturăm efectul. Undeva trebuie să fie o pricină. O greșeală care n-a existat de la bun început, dar nici nu s-a ivit din senin. Creierul trebuie verificat. Dar cum să citești „gândurile“ unui creier care doarme?

Există aici un cerc vicios: nu pot afla cauza avariei până nu o înlătură și nu pot s-o înlăture până ce nu-i află cauza. Situația pare fără ieșire. Rezolvarea trebuie căutată în altă parte. Dar unde?

Son se întoarce. E murdar din cap până-n picioare. Răsuflă greu. E sfârșit de oboseală.

— Gata!

— Se va întâmpla la fel ca prima dată.

— Încearcă totuși.

— Inutil. Dar fie!

Așteaptă amândoi, cu nervii încordați. Din nou prind viață cadranele. Din nou se trezesc celulele creierului.

Apoi, iarăși aceiași stropi roșii, zgomotul sec, și sub tensiunea uriașă rețeaua cedează din nou.

Son nu poate pricepe unde greșesc. Rămâne așa, frânt, în timp ce broboane de sudoare îi mai scaldă tâmplele încă.

— Hai să mergem! Trebuie să te odihnești. Și pe drum o să-ți povestesc la ce m-am gândit în timp ce te căzneai să dregi porțiunile arse.

*

— Ciudată construcție!

I s-a oprit în fața unui imens turn cilindric.

— La ce-o fi slujind?

Se rotește în jurul lui și curiozitatea brusc stârnită o poartă până la ușa masivă, închisă ermetic.

— Ușa asta duce undeva. Deși nu văd cum s-ar putea deschide.

Rămâne descumpănită. Ca la un semnal, masivul panou de oțel se dă în lături, atât de lin de parcă ar pluti un fulg. Să intre?

— Ce-o fi o fi!

Ușa se închide la fel de lin și implacabil. E un întuneric desăvârșit. I își aprinde proiectorul portativ și examinează încăperea în care se află. E strâmtă și are pereții netezi. Se aude un șuierat ușor, ca atunci când se dezumflă un balon. O scurtă privire spre cadranul de la brațul drept și I pricepe că presiunea crește treptat.

— Sper să se oprească la o limită suportabilă!

Într-adevăr, după atingerea presiunii atmosferice terestre, șuieratul încetează.

— Aer.

Își desface casca. Respiră în voie.

Din nou se dă în lături un panou și I se pomenește sub o boltă prelungă, inundată de o lumină aidoma celei solare. Pereții sunt alcătuiți dintr-o complicată țesătură argintie de tuburi, țevi și cabluri. Pe stative de forme contorsionate sunt înșirate recipiente transparente conținând substanțe cu aspect uleios.

În mijlocul sălii, pe un soclu înalt, se află un vas sferic pe jumătate plin cu un lichid incolor. În lichidul acesta plutește un corp hidos, cu aspect de meduză. Plutește inert la suprafață și din el atârnă prelungiri gelatinoase.

Prima reacție, de dezgust, o sfătuiește să iasă imediat de aici. Dar anii de școală își spun cuvântul. Interesul științific e mai puternic și, învingându-și dezgustul, I se apropie de vasul acela căruia pare să-i fie subordonată întreaga construcție, cu toată încâlceala ei de forme metalice.

Brusc își aduce aminte de unul dintre laboratoarele de sinteză organică, pe care îl vizitase încă în primii ani de studii superioare. Acolo, într-un receptacul asemănător, s-a născut din materie moartă un organism viu; un corp armonios și perfect adaptat, care a continuat să trăiască apoi alături de exemplarele clădite de natură.

Are și acum în fața ochilor imaginea ființei aceleia — un crustaceu minuscul și incolor — cu firele sensibile ale antenelor îndreptate lacom spre căutarea hranei. Dar bulgărele translucid care plutește în sfera de cristal nu putea să fi fost niciodată mai mult decât o îngrămădire informă și dezgustătoare.

I își amintește roboții antropomorfi, care zac nemișcați la tot pasul. Gândul i se întoarce în urmă, la zilele în care R. U. -707, abia poposit pe aceste meleaguri sterpe, se

înălța singuratic la poalele munților. Și visul o poartă dincolo de realitate, către cele mai năstrușnice jocuri ale fanteziei.

Și-l închipuie pe R. U. tare singur și trist, aici, printre stâncile multicolore. Îl știe dornic să întâlnească din nou oamenii, freamătul vieții lor pline de muncă neistovită. Îl vede făcându-și jucării — omuleții de oțel, înveșmântați în costumele lor largi, și griul faldurilor îi pare liniștitor și cald în lumea aceasta sclipitoare.

Dar păpușile sunt simple păpuși. Satisfacția e artificială și searbădă. Și în visul ei, I îl vede pe R.U. populând planeta cu ființele pe care le prepară în ciudatele sale laboratoare cilindrice, sub bolți inundate de lumina unui soare nevăzut.

Ar vrea să le spună asta și lor, lui Son și lui Mel. Mai ales lui Mel. Acum a uitat că voise să plece. Acum parcă înțelege asprimea de stâncă a acestuia. Viața lor, într-o veșnică singurătate călătoare, e ea însăși dură și colțuroasă, și urmele ei se întipăresc adânc în suflete. Și cu atât mai mult prețuiește purtarea caldă a lui Son.

*

Descoperirea lui I l-a făcut pe Mel să-și îndrepte atenția spre clădirile pe lângă care trecuseră fără să le bage în seamă. I nu le-a dezvăluit plăsmuirile imaginației sale; între timp și-a potolit avântul. Nici acum Mel n-o bagă mai mult în seamă. Dar I nu se mai simte de prisos. Contribuise și ea cu ceva la mersul înainte al cercetărilor, și asta îi dădea dreptul să pășească alături de ei. Mai ales de când a aflat de la Son în ce fel decurg ciudatele avarii ale lui R. U., ea și-a pus tot sufletul în a-i ajuta la dezlegarea tainei.

— Să le luăm la rând.

Se opresc toți trei în fața unei clădiri scunde; interiorul însă nu prezintă interes: e vorba de un depozit de piese de schimb pentru utilajul minier. Mai departe, într-un hangar, se află aliniate complicatele combine automate, destinate să sape roca și să prelucreze minereul.

În sfârșit, o construcție deasupra căreia se înalță o antenă cu mai multe brațe pare să merite toată atenția.

O cercetare minuțioasă dovedește că aceasta este o centrală teleenergetică.

— Nu ne-a trecut prin cap la nici unul! Dacă paiațele sunt într-adevăr niște roboți, ele trebuie să fie alimentate într-un fel cu energie.

Centrala nu funcționează. Nicăieri nu există nici o sală, nici un tablou de comandă.

— Era dirijată direct de R. U. — își dă cu părerea Son.

— Totuși, trebuie să aibă undeva un releu, un sistem de pornire.

Căutarea nu durează mult. Până la urmă, releul este găsit și curând brațele antenei încep să emită fluxuri energetice.

Afară totul a înviat, ca sub o lovitură de baghetă magică. Roboții mișună care încotro, purtați pe traiectorii capricioase și inexplicabile. Orășelul pare a fi un furnicar răscolit de bățul unui copil răutăcios, în care bietele viețuitoare aleargă în toate părțile, neînțelegând ce anume s-a putut întâmpla.

Oamenii au ieșit și urmăresc nedumeriți dezlănțuita viermuială a făpturilor metalice. Privite mai cu atenție, ele își dezvăluie noi ciudățenii.

Cu toate că drumurile le sunt evident necoordonate, nu

se ciocnesc niciodată. Ajunși la câțiva pași, se ocolesc, își pleacă frunțile și schițează un gest cu mâna dreaptă, maimuțărind parcă un salut.

Dar punerea în funcțiune a centralei a mai atras după sine o schimbare: de la ultima clădire, singura rămasă necercetată, a început să se audă un zgomot monoton, neîntrerupt. În timp ce se îndreaptă într-acolo, cei trei se opresc uimiți: la intervale scurte, în fața lor se deschide o poartă și își fac apariția noi grupuri de roboți, care se integrează de îndată în neastâmpărul general.

*

Kan se plimbă cu mișcări agitate, măsurând biroul, în lung și în lat. B. Tulb îi urmărește fiecare gest cu o privire de parcă ar spune: „E ușor să te opui trimiterii lui R. U. - 707. Dar e mai greu să…“

Într-adevăr, după primirea mesajului din partea grupului de intervenție, specialiștii S.D.O.E. au fost puși în încurcătură. Era clar că nu putea fi vorba de un simplu accident.

— Cred că greșeala e undeva, în programare.

— Crezi? Înainte spuneai ceva despre ordinul de mărime a numărului de celule.

— Și asta o foarte adevărat. Așa au apărut premisele: imprevizibilității…

Totuși, deocamdată, lucrurile sunt foarte neclare. Kan simte că lipsește ceva, nu știe ce anume, căci datele par insuficiente pentru a se putea trage o concluzie.

— Trebuie să plecăm de la faptul că programul principal a fost obținerea de legături cu ființe raționale, și încă într-un mod specific acestora.

— Da, dar programul auxiliar…

Kan îl întrerupe:

— Tocmai asta e. Programul secundar de cercetare a suferit alterări din cauza celui principal.

— Nu văd cum.

— Nu crezi că ăsta e singurul motiv pentru care roboții lui R. U. -707 aduc ca înfățișare cu niște oameni? A încercat să conceapă mașini miniere și au rezultat păpușile acelea caraghioase cu pelerinele lor cenușii!

— Ar fi o ipoteză.

— Auzi: se salută! Pur și simplu se maimuțăresc, imită purtarea oamenilor.

— Asta însă nu explică rostul laboratorului de sinteză organică. Să fi încercat, într-adevăr, R. U. să creeze ființe vii?

— Pare absurd. Și, totuși, e singura explicație. Îmi amintesc că unul dintre sectoarele speciale ale memoriei lui a fost prelucrat într-un institut de cercetări biologice. Dar datele de care dispunea ar fi fost cu totul insuficiente pentru o încercare de sinteză a materiei vii. Probabil că de aceea nici nu a reușit.

Discuția mai continuă multă vreme pe același ton. Pare-se că vechile neînțelegeri dintre cele două personalități marcante ale S.D.O.E. s-au aplanat pentru moment, sub imperiul unor necesități vitale. De rezultatul cercetărilor depinde soarta orientării ulterioare a tuturor eforturilor. Va fi oare necesar să se limiteze capacitatea R. U.? O nouă proporționare în stabilirea programărilor inițiale? Sau poate renunțarea totală…

Deocamdată nu se poate stabili nimic sigur. După încă o oră de dezbateri B. Tulb dictează secretarului automat un mesaj de răspuns către echipa de intervenție. Esența

conținutului se rezumă în următoarea frază cu care mesajul se încheie:„ Repuneți în funcțiune, cu orice preț, creierul lui R.U. $_{T}$707“.

*

În micul adăpost pneumatic domnește o liniște apăsătoare. Judecând după chipul lui Son, toate încercările au eșuat. Oricât s-au străduit, îndată ce era repus în funcțiune R.U. -707 se defecta din nou. Și cauza rămânea de nepătruns.

Pe chipul lui Mel nu se poate citi nimic. Doar trăsăturile feței i s-au conturat mai puternic. Ochii de culoarea oțelului i s-au făcut mici, iar pleoapele nici nu clipesc.

I nu face nici cel mai mic zgomot. În ultimul timp și-a asumat, rând pe rând, toate atribuțiile unui secretar: ține la curent rapoartele orare, se îngrijește de funcționarea aparatelor, verifică înregistrările și stă de veghe pe recepție. Mel i-a aruncat o singură dată o privire, dar nu era săgeata aceea de gheață, pe care o cunoștea și, neînțelegând ce anume s-a schimbat, I a roșit. A simțit numai că trebuie să ducă mai departe tot ceea ce începuse, și ori de câte ori Son își punea costumul și o lua razna pe platou ea îl înlocuia cu multă conștiinciozitate.

Acum stau toți trei și tac. De afară începe să se audă un bâzâit slab, care crește treptat în intensitate. I se ridică și se apropie de geam. În neîntrerupta forfotă a roboților a intervenit o schimbare: tind să se organizeze în grupuri.

— Priviți!

Son s-a ridicat și el. Afară, grupurile de roboți încep parcă să capete o orientare și se îndreaptă într-o direcție din ce în ce mai precisă.

— Mel! Să ieșim!

Se îmbracă și ies în grabă. Roboții s-au îndepărtat. Oamenii se țin pe urmele lor. În față, roboții fac un zgomot confuz. Din toată așezarea, grupuri, grupuri, ei se strâng în centrul platoului. S-au adunat cu toții.

Comportarea lor este surprinzătoare. De la repunerea în funcțiune a centralei teleenergetice, roboții își văzuseră de inexplicabilele lor traiectorii, fără să se întâlnească și fără să scoată vreun sunet. Nu se apropiau, nu intrau în legătură, nu schimbau nici o informație. Procedau ca și cum fiecare ar fi fost absolut singur.

Mel le face tovarășilor săi semn să se oprească. E riscant să te apropii prea mult de grupul compact al mașinilor cenușii. Masa lor enormă de făpturi metalice te face să te înfiori fără să vrei.

Brusc se lasă o liniște deplină. Apoi, ca la un semnal, roboții încep să vorbească. Toți. Repetă același lucru, dar sunt atâția și atât de dezordonat rostesc cuvintele, încât nu se poate distinge nimic. Treptat, vuietul se întețește, devenind din ce în ce mai greu de suportat. Roboții au rămas nemișcați. Deasupra făpturilor împietrite se înalță un vacarm de uragan dezlănțuit

Son și-a pus mâinile în șold și privește intrigat. Îi strigă ceva lui I, dar e imposibil să se înțeleagă. Mel ridică un deget. Simte că acum trebuie să se întâmple ceva deosebit. Iată că începe să deslușească câteva cuvinte: „formă… noi… materie. Și deodată vocile stranii, aduse, în sfârșit, la unison, prin cine știe ce operație de acordare, scandează răspicat, cu bubuituri de trăsnet:

— Noi suntem forma cea mai înaltă de organizare a materiei!

Fraza aceasta se repetă obsedantă, de zeci de ori. Ai putea crede că ai în fața ochilor o adunătură de maniaci. Nervii încordați se apropie de capătul răbdării.

I îl zgâlțâie de umăr pe Mel care a încremenit parcă, cu ochii la acest tablou de coșmar. Son o ia la fugă spre centrală. La câteva clipe după ce pătrunde în clădire, vacarmul încetează. Trec momente grele de liniște mormântală. Parcă amuzat, Son cuplează din nou releul.

— Noi suntem forma cea mai înaltă…

Și din nou tăcere desăvârșită. Orășelul e cufundat în nemișcare. Alimentarea cu energie e întreruptă definitiv. Son apare și se apropie.

— Ce-o mai fi și asta…

— Creaturi idioate!

Mel își întoarce privirea spre silueta mută a lui R.U.-707. Oare îi vor putea sili să-și dezvăluie taina?

I se oprește. A întrezărit o idee. Nu prea îndrăznește să vorbească. Îi e teamă să nu se râdă de ea.

— Știți, mie mi se pare…

Și tace. Mel o privește.

— Spune!

— Cred că înțeleg ce rost avea laboratorul.

Son se repede la ea:

— Dar zi odată!

— Voia să le demonstreze practic că nu au dreptate. Să le dovedească existența unei forme superioare: materia vie.

— Unor mașini?

— Unor mașini care imitau oamenii. Doar misiunea lui R.U. era sa stabilească legături logice cu oamenii… Iar aceștia nu veneau, Cred că tânjea pur și simplu după

oameni.

Son înțelege ce vrea ea să spună. Își amintește conținutul ultimului mesaj trimis de B. Tulb. De fapt, pentru îndeplinirea programului principal, R.U. avea o nevoie imperioasă de oameni și se pare că el n-a făcut altceva decât să ia măsuri pentru satisfacerea acestei nevoi.

— Asta numește Kan dominare necontrolabilă a programului principal!

— La început credeam că R.U.-707 avea de gând să populeze planeta cu organisme vii. Că se simțea singur printre stâncile acestea colțuroase. Dar era un vis.

Mel zâmbește. E pentru prima oară când îl vede zâmbind. I simte o bucurie ciudată. Și izbucnind intr-un hohot vesel, o ia la fugă către aparatul de zbor, care îi așteaptă la marginea orășelului.

*

În salonul trei al cursei de Soare e gălăgie. Un grup de tineri, care se reîntorc probabil dintr-o excursie, s-au adunat în jurul unei mese și discută zgomotos. Se aud râsete și, din când în când, o voce încearcă un același început de cântec.

Într-un ungher, la o măsuță retrasă, doi oameni stau față în față. Privesc amândoi în fundul paharului gol și tac. N-am putea spune care tace mai adânc.

I-ați recunoscut, nu-i așa, pe Son și pe Mel? Son stă nemișcat și pleoapele i-au încremenit întredeschise. E posomorât și grav. Mel zâmbește, abia perceptibil, ca unei amintiri. Din când în când, bate cu degetele darabana pe tăblia mesei, fără să tulbure, bineînțeles, liniștea celuilalt.

Am fi în stare să jurăm că nici unul nu se gândește la

rezultatele intervenției lor pe planeta de stâncă și cristal. Ba chiar mai mult, s-ar părea că pentru ei nu mai prezintă nici o importanță faptul că straniile defecțiuni ale lui R.U.-707 rămăseseră tot atât de nelămurite ca și la început. De altfel, strădaniile lor s-au dovedit infructuoase. Au cules toate datele care ar putea prezenta interes și se reîntorc, chemați de consiliul tehnic al S.D.O.E., pentru a participa la dezbateri. Aduc cu ei cele șase sectoare speciale ale memoriei lui R. U.-707. Ele vor fi descifrate, întrucât se bănuiește că în imprimarea lor s-a strecurat o eroare.

Ar fi inutil s-o căutați în salon pe I. Făptura ei e purtată pe cu totul alte traiectorii, spre descoperirea lumii care i se pare, mai mult ca niciodată, de necuprins.

Son și Mel stau în fața paharelor goale și vă lăsăm pe dumneavoastră să ghiciți de ce tac și la ce se gândesc.

În mijlocul salonului, grupul gălăgios de tineri, adunați în jurul mesei mari, își spun glume, schimbă impresii și amintiri, croiesc planuri. Nici prin cap nu le trece că ar putea să mai existe ceva important pe lume în afară de gândurile lor nestrunite.

Iar expresul cosmic își continuă cursa, absolut nepăsător, la tot ce se petrece în saloanele sale.

*

Descifrarea sectoarelor speciale se desfășoară fără surprize. A mai rămas sectorul de biologie, unde Kan presupune că s-ar putea să se fi strecurat o eroare, înregistrarea se făcuse pe cale magneto-acustică, iar acum un descifrator automat triază materialul înmagazinat de memoria lui R.U.-707, pentru a selecta toate elementele parazite. La urmă, aceste elemente — zgomote de fond sau accidentale, cuvinte sau propoziții neconforme

programului — sunt studiate cu atenție.

Pe măsură ce parcurgerea materialului se apropie de sfârșit, crește și încordarea celor de față. Dacă nici aici nu s-a întâmplat vreo încurcătură, înseamnă că singura soluție valabilă cade, și ipoteza lui Kan rămâne în picioare, înseamnă că oamenii au ajuns să nu mai poată stăpâni și prevedea reacțiile mașinilor pe care le creează.

Trec câteva clipe în care se desfășoară un șir de zgomote cunoscute. Deodată, în difuzor, răsună două voci antrenate într-un dialog aprins. B. Tulb devine atent și le face celorlalți semn să tacă.

— Ce facem acum noi e un fleac, afirmă, pe un ton superior, o voce pițigăiată. Organisme inferioare…

— Unde a avut loc această discuție? întrerupe Kan.

— La laboratorul de biosinteză animală.

— Continuați, spune B. Tulb.

— Totuși, e o realizare să creezi organisme vii în laborator, se aude replica unui glas mai grav. Cu un secol, două în urmă, asta ar fi ținut de domeniul fantasticului.

— Așa s-a zis despre fiecare realizare a științei.

— Și era adevărat.

— Când vom reuși să creăm omul în laborator, atunci voi recunoaște și eu…

— M-ar mira să recunoști. În orice caz, o să mai ai mult de așteptat…

— Crezi că e imposibil?

— Aproape. În laborator… Să parcurgi în câteva zile, luni să zicem, hai, fie chiar ani, o cale pe care natura a parcurs-o în sute de mii de milenii!

— Bine, dar…

— Mai degrabă aș accepta că vom ajunge să obținem

modelul unui om prin continua perfecționare a creierilor electronici.

Aici discuția ia sfârșit. Kan nu se poate opri să nu izbucnească:

— Ce neglijență! Au uitat butonul deschis și au pornit să trăncănească.

Lucrurile încep să se clarifice. Acum pare mai de înțeles de ce roboții creați de R.U. au o înfățișare căutat omenească.

— Mașina noastră n-a avut o idee exactă despre ceea ce reprezintă în esență omul, conchide B. Tulb.

— Am putea merge acum pe urmele gândirii lui R.U.-707, propune cineva.

— La început, pentru el totul se reducea la asemănări morfologice. Având nevoie de mașini pentru exploatarea zăcământului descoperit, le-a conferit treptat o formă umană.

— V-am spus eu, intervine Kan. E drept că discuția parazită explică modul în care R.U.-707 a izbutit să producă mașini cu aspect omenesc și cum de a ajuns să încerce sinteza vieții. Mai rămâne, totuși, deschisă problema echilibrării și a intercondiționării celor două programe.

— Dar parcă e singura problemă care a mai rămas, exclamă B. Tulb. De pildă, cum s-a putut ca R.U.-707 să le imprime roboților ideea superiorității lor, pentru ca după aceea să-i combată, în felul pe care-l cunoaștem?

— Referitor la prima chestiune, spune zâmbind Kan, am eu bănuielile mele.

— Doar nu-ți închipui că…

— Ba da, prietene Tulb. După câte îmi amintesc, în

cuvântarea pe care ai rostit-o cu prilejul lansării, n-ai uitat să subliniezi atributele materiei ajunsă în forma ei cea mai înaltă de existență.

— Cred că ai dreptate. Recunoști deci că mult trâmbițata imprevizibilitate cu care ne asurzeai nu-i o problemă de principiu.

— Într-adevăr, nu e. Totul putea fi prevăzut. Oricum, din pățaniile lui R.U.-707 reiese clar că fiecare element informativ poate avea consecințe dintre cele mai însemnate.

— Într-un cuvânt, reia Tulb, după ce roboții au primit pomenita caracterizare a omului, ei s-au și socotit oameni, lăsându-se înșelați chiar de eroarea lui R.U.-707. Acesta însă, după ce și-a văzut „creaturile“, și-a dat seama că ele n-au nimic uman.

Cu tot progresul vădit pe care-l înregistra discuția, încăpățânarea lui R.U. de a se defecta rămâne o „scrânteală“ inexplicabilă.

— Să consultăm părerea unei mașini pentru calculul probabilităților, propune Kan.

Un panou se dă în lături, scoțând la iveală obișnuitul tablou de comandă și programare. Câțiva specialiști se ocupă cu introducerea datelor în calculator.

Kan este dus pe gânduri. Oare ce l-o fi preocupând? Să presupunem că i-am putea asculta reflecțiile și să fim atenți:

„Oricât s-ar fi străduit R.U.-707 să le dea roboților săi o înfățișare sau o comportare omenească, ei n-ar fi ajuns niciodată să fie altceva decât niște mașini. În același timp, cu tot aspectul său de colos metalic, prin nimic asemănător corpului omenesc, el s-a dovedit mult mai apropiat de om

decât am fi putut-o bănui noi, cei care l-am conceput.

Într-adevăr, esența umană nu ține de forma exterioară. Trebuie să fim pregătiți pentru a întâmpina oameni pe care nici nu ni-i putem imagina. Căci e mult mai probabil să se deosebească de înfățișarea noastră decât să-i semene. Esența noastră însă va fi comună prin aceea că vom fi posesori ai conștiinței, ca manifestare a materiei ajunsă la cea mai înaltă…

Ei, fir-ar să fie! Acum o să încep și eu cu fraza aceea…"

Aici gândul se frânge brusc, căci difuzoarele lansează semnalul „Atențiune". Calculatorul urmează să dea rezultatul. Toată lumea așteaptă, plină de încordare. Și iată că glasul sonor se aude limpede:

— Pe baza datelor existente, se poate presupune cu o probabilitate de 71.38% că defectarea lui R.U.-707 este o încercare de autodistrugere.

singura salvare

I

— Vreau să plec!

Se făcu liniște. Intrarea ei bruscă, vorbele scurte și ferme avură darul să ne întrerupă discuția. Jack zâmbi îngăduitor și puțin ironic. Betsy se încruntă. O examină pe Maya cu aerul surprins — dar nu din cale afară — cu care își verifica roboții când în autoprogramarea lor se ivea vreun element neprevăzut. Ochii mici ai lui Toshiro se îngustară, în timp ce ochii mari ai Ninei se făcură și mai mari:

— Cum adică să pleci? nu reuși ea să-și stăpânească mirarea. Și unde?

Maya nu răspunse. Își alese un loc retras, parcă anume ca să ne poată cuprinde pe toți cu o privire, și se așeză. În ultima săptămână devenise de nerecunoscut. Orbitele adâncite, pleoapele vineții, obrajii supți ne înfățișau o palidă imagine a aceleia pe care o știam cu toții, și numai tăietura energică a bărbiei și a buzelor mai amintea chipul de altădată. Maya tăcea și ar fi fost inutil să răspundă: prietenia ei pentru Dan era binecunoscută. De fapt, trebuia să ne fi așteptat la asta încă de la început, înainte ca ea să se fi hotărât să vină aici.

Ce puteam să-i spunem? Că ar fi fost absurd să riscăm pentru a treia oară? Știa, la fel ca și noi, că primul grup de exploratori dispăruse. Că legătura cu al doilea grup — al cărui conducător era Dan — trimis în căutarea celor dispăruți se întrerupsese la numai câteva ore după plecare. Trecuseră zece zile de atunci fără să mai primim

măcar un semn de viață. Pierduserăm orice speranță de a-i revedea.

— Plec — repetă Maya.

— N-ai să pleci nicăieri — zise Ewald. Am stabilit definitiv treaba asta. Nimeni nu va mai părăsi baza.

Era o decizie aspră, dar întregul comandament al expediției căzuse de acord asupra oportunității ei. În definitiv, nu aveam de gând să explorăm corpul pe care descinsesem. Șederea noastră aci se datora unui accident. Rezervele de energie ne fuseseră distruse și trebuia să le refacem. Situația ne impunea o luciditate extremă: orice exces ar fi fost acum nu numai un lux inutil, dar și o risipă nepermisă, primejdioasă chiar.

— Îi lăsați deci să piară.

— Nu judeci bine — oftă Nina, și în glasul ei se amestecau regrete și melancolie. O privi cu o umbră de milă și clătină din cap. Nu faci bine, ar fi vrut să-i spună, că te lași înfrântă, doborâtă de durere, că te epuizezi, alungându-ți somnul și odihna. Nu faci bine, ar fi vrut să-i spună, dar tăcu.

Ceea ce pentru noi era cât se poate de limpede, pentru Maya să fi rămas încă o simplă presupunere, o ipoteză care nu le excludea pe celelalte? Părea convinsă că Dan trăiește. Altfel de ce ar fi venit? îi apreciam dârzenia, dar o socoteam puțin fanatică, absurdă. Totuși, nimeni nu găsi cuvintele pe care ea le-ar fi putut înțelege.

— Plec singură. Nu voi risca decât propria mea viață.

— Încă o viață — rosti Toshiro. Altul în locul lui ar fi spus, probabil, că fiecare viață ne este la fel de prețioasă. Toshiro avea însă o intuiție uimitoare a măsurii și era evident că, dintre toți, o înțelegea cel mai bine pe Maya.

Ewald interveni, cu o logică fără cusur:

— Ai o răspundere considerabilă aici. Cine crezi că se va ocupa de coordonarea programului medical?

— Mă va înlocui Boris.

— Nu — se auzi vocea lui Jack — nu sunt de acord!

Jack era șeful expediției și, ca orice șef, se simțea dator ca în problemele esențiale să-și expună categoric punctul de vedere.

— Auziți! Pleacă singură! se indignă Betsy. Din moment ce te consideri în măsură să iei asemenea hotărâri, nu înțeleg de ce ai mai venit aici?!

Întotdeauna Betsy se trezea ținând predici atunci când, după mine, vorbele erau de prisos. Mai bine și-ar fi văzut de calculatoarele ei. Și totuși parcă… Ei bine, într-adevăr, asta era! Dacă ar fi vrut să plece singură, Maya putea să plece fără încuviințarea comandamentului. Era limpede că nu va obține o asemenea încuviințare. Dimpotrivă, de-abia acum plecarea ei a devenit imposibilă. Și-a pierdut singura șansă, aceea de a părăsi baza în mod „clandestin”. Atunci de ce a venit? Crede oare că ne va convinge? De ce a venit?

— Hotărârea noastră este irevocabilă — continuă Jack. Efortul în care suntem angajați cere să ne drămuim fiecare strop de energie. De altfel, prezența ta aici, ca medic, se va dovedi din zi în zi mai necesară. Și nimeni nu te poate înlocui.

Maya nu părea să se lase impresionată nici de calmul poruncitor al șefului, nici de compasiunea Ninei și nici de enervarea stupidă a lui Betsy. Îi ascultase pe toți, parcă fără să-i audă, cu aceeași privire lipsită de expresie cu care intrase. Nu avea de loc aerul că venise să ne ceară

încuviințarea. Și, pe neașteptate, începu să povestească:

— Înainte de a pleca, Dan a trecut pe la mine, pentru control. Fiziologic, totul era în ordine. Psihologic — nu. L-am întrebat: Te temi? M-a privit cu seninătate și mi-a răspuns simplu: Nu. I-am admirat în gând stăpânirea de sine, căci stabilisem că era cuprins de o puternică frământare: Să fi fost oare emoția plecării numai?

Trebuie să recunosc că istorisirea ei ne pusese în încurcătură. La drept vorbind, nimeni nu prevăzuse așa ceva și nu pricepeam unde anume voia să ajungă. Țin minte că Jack a devenit, dintr-o dată, foarte atent și și-a cuprins în palmă bărbia colțuroasă, cu un gest nervos, pe care nu i-l observasem până atunci. Din acel moment am bănuit că voi asista la lucruri neobișnuite.

— Nu știu ce ar fi făcut altcineva în locul meu — continuă Maya — dar eu l-am rugat să rămână aici. Cu neputință, mi-a spus Dan. Era poate o lașitate din parte-mi, dar am insistat. Încotro plecau în beznă? Unde o să-i caute pe cei dispăruți? Întrebările voastre de acum i le-am pus și eu. Nu l-am convins. Mi-ar fi fost foarte ușor ca, pe baza rezultatelor examenului medical, să-i interzic să plece. Acum îmi pare rău că n-am făcut-o. M-a rugat să nu încerc una ca asta. Aș fi putut jura că e sigur de întoarcere, de parcă pleca într-o plimbare de agrement. Ce să cred, totuși, despre zbuciumul pe care și-l stăpânea?

— N-ai fi fost la fel de tulburată dacă erai în locul lui? întrebă Nina.

Iar Betsy, cu superioritate:

— Te miri că se stăpânea? Doar îl cunoști!

— Tocmai fiindcă îl cunosc. De când eram copii am fost nedespărțiți. L-am însoțit în cele mai grele clipe. Mi se

destăinuia. Știți și voi cât e de deschis! Iar de mine, de mine nu s-a ascuns niciodată până atunci…

— Dar asta e, pur și simplu, gelozie! șopti Betsy, clipind uimită. Și năsucul ei cârn căpătă o alură atât de caraghioasă, încât cu toată atmosfera gravă, am zâmbit. O clipă tăcură. Apoi, vorbi Maya, pe un ton lipsit de orice intenție polemică:

— Mă așteptam. Să nu crezi că nu mă așteptam. Singură m-am judecat. Ce crezi că am făcut zilele astea?… Nu, nimic din ce vă puteți închipui. Îl cunosc prea bine ca să mă înșel. Se întâmpla ceva cu el, era stăpânit de gânduri pe care nu putea să mi le împărtășească. Nu putea. Simțeam că e ceva care ne depășește pe amândoi. Nu putea să-mi vorbească. De ce anume — asta nu înțelegeam.

Ne privi stins. Încercasem să pătrund mai adânc de arcadele ei umbrite. Avea ceva sfredelitor în căutătură, ne cerceta pe rând în timp ce vorbea:

— Nu știe nimeni? Dacă l-ați fi văzut… N-a aflat nimeni ce avea pe suflet?

Ewald o opri:

— Lasă sentimentalismele.

— Sentimentalism a fost că i-am îngăduit să plece. Ca medic, trebuia să-l împiedic. Sunt vinovată față de el și de ceilalți, față de voi. A admite ca un om să plece în starea lui… Sunt datoare să-l caut!

Jack își luă un aer protector. Încetase să-și mai frământe bărbia și își trecu mâna prin părul scurt și des. Se înseninase.

— Îți admit vinovăția — spuse el. Dar cred că exagerezi. Ce vrei tu e curată sinucidere.

Vorbiră și Nina, și Ewald. Mă simțeam puțin intrigat de faptul că, din clipa în care discuția fusese împinsă spre melodramă, fiecare se socotea în măsură să argumenteze. Era uimitor să vezi cum oamenii aceștia, destul de sobri și rezervați în alte situații, găseau acum numeroase locuri comune și le debitau cu cea mai mare dezinvoltură. Singur Abe, absorbit, ca de obicei, de cursul propriilor sale gânduri, rămăsese tăcut. Nina șopti:

— Hai, Maya, liniștește-te!

— E o sinucidere... îngână ea. Tu ce zici, Betsy?

— O nebunie chiar!

— Mi-e drag, înțelegeți? Și nici vouă nu vă poate fi indiferent. Și apoi erau trei, trei oameni! Nu cumva și plecarea lor a fost o nebunie?

— Plecarea lor a fost hotărâtă de comandament — spuse Ewald. Nu putea înțelege ce rost ar fi avut redeschiderea unei discuții care ne frământase și așa îndeajuns.

— Îndrăznește să ne acuze! se precipita Betsy, întinzând un deget.

— Nu te pripi, Maya! Mai e timp destul să ne faci răspunzători — interveni Toshiro. Ar fi fost greu să prevedem faptele.

— Dar nu imposibil. Dispariția primului grup nu v-a dat de gândit?

— Nu ești de acord că trebuia să-i căutăm? întrebă Jack.

— Foarte bine. Dar — și aici Maya făcu o pauză, subliniind apoi fiecare cuvânt - de ce ați trimis numai trei oameni? Ce măsuri suplimentare de prevedere s-au luat? De ce n-au fost căutați imediat după întreruperea

legăturii?

Iată că lucrurile luau o întorsătură dureroasă. Maya nu știa nimic despre discuțiile care precedaseră adoptarea ultimelor hotărâri. Din păcate, aceleași întrebări constituiseră atunci obiectul unor dezbateri aprinse, al unor adevărate certuri. Plecarea lui Dan, Endo și Myke declanșase în sânul comandamentului cele mai grave divergențe din istoria expediției: În numele acelorași legi, al aceleiași omenii, unii cereau suspendarea oricăror lucrări de explorare, în timp ce alții se pronunțau pentru căutarea celor dispăruți. Și argumentele unora și ale celorlalți erau cât se poate de serioase și de bine întemeiate. Principalul susținător al investigării era însuși Jack și, în cele din urmă, punctul său de vedere, întărit cu autoritatea de șef al expediției, triumfă.

Cei trei salvatori au plecat. Imediat după întreruperea legăturii, când se și întrezărea posibilitatea ca drama dispariției să se repete, Nina ceru trimiterea unui nou grup. Să mai așteptăm — au spus ceilalți. Și am așteptat. Apoi, discuțiile au reizbucnit cu și mai multă înverșunare. Să prelungim un lanț al slăbiciunilor care risca să ne decimeze încetul cu încetul? De data aceasta, însuși Jack se opuse. Trecerea lui de partea „conservatorilor” îi nedumeri pe foștii săi susținători și marcă punctul culminant al certurilor. Soarta exploratorilor era practic lăsată în seama destinului. Astfel a ajuns să fie adoptată decizia prin care părăsirea bazei se interzicea cu desăvârșire. Ne înconjura întunericul, rece și neprimitor. Trebuia să ne cruțăm forțele. Să ne grăbim.

— Uite ce — îi spuse Jack — mi se pare că ai început să întreci măsura.

— Cu ce drept? sări Betsy.

— Dar voi cu ce drept mă împiedicați să plec? ripostă Maya. Cu ce drept?

Ne înfrunta; convingerea ei neabătută îi dădea o putere neașteptată. Eram tentat să cred, în mod paradoxal, că ar fi fost, într-adevăr, în stare, ea singură, să-i regăsească pe cei plecați. Într-un fel, o admiram.

— Îi socotiți morți — continuă Maya. Aveți vreun argument?

— Rezervele le erau planificate pentru șapte zile și au trecut zece! aproape strigă Ewald, uluit și el de atâta încăpățânare.

— Cu chibzuială le-ar ajunge chiar pentru două săptămâni. Ar putea foarte bine să mai fie încă în viață. Înțelegi? Sunt sigură că Dan trăiește.

Toshiro se apropie de ea. Fața lui prelungă, uscățivă, se încrețise într-un zâmbet cald. Zise fără s-o privească, de parcă i-ar fi fost teamă să n-o doboare:

— Nu se poate să te legi de o speranță ca asta. Ar trebui să vezi mesajele lui Dan. Te-ai convinge că e absurd…

— Ei bine - izbucni Maya — am cercetat mesajele.

— Și?

— Înregistrările sunt șterse.

— Din ordinul meu — se ridică Jack cu fermitate. Toate înregistrările, fără excepție. Nu ne putem permite luxul amintirilor atâta vreme cât suntem siliți să refolosim mijloacele tehnico. Vom aplica măsuri severe de raționalizare în toate domeniile consumului.

Făcea o risipă de cuvinte care nu-i era de loc caracteristică. În clipele acelea nu-mi dădeam seama că

liniștea lui nu era decât aparentă și ceea ce eu consideram a fi o ciudățenie era în fapt expresia unei emoții adânci.

— Nu sunt amintiri, ci documente — ripostă Toshiro. Ai fi putut să ne ceri și nouă părerea înainte… Nu îndrăznise să spună „înainte de a le distruge”, deoarece gândul acesta i se păru monstruos. A distruge!

— Ceea ce ar fi provocat noi discuții — sublinie Ewald. Eu cred că Jack a procedat firesc și înțelept.

— Nu tocmai — îl contrazise Nina, care nu putea suferi ideea abuzului de putere.

— Eu n-am aflat de ordinul tău — reluă Maya, și în acel moment am avut senzația că ne privește cu ochi scormonitori, ca printr-o lupă uriașă. Un mesaj — spuse ea — continuă totuși să existe. Mi l-a lăsat chiar Dan, înainte de plecare.

Jack își cuprinse din nou bărbia. Toshiro se întoarse brusc spre Maya, încercând să deslușească pe chipul ei mai mult decât spusese. Buzele ei coborâseră într-o expresie bizară. Până și Abe se arătă interesat de cele ce aveau să urmeze, părăsindu-și indiferența. Ewald strâmbă disprețuitor din nas:

— Și cu asta vrei să ne dovedești că mai trăiește? Nu cumva argumentele tale se reduc la acest mesaj?

— Drept să-ți spun — interveni și Betsy — nu cred că mai interesează acum ce anume avea să-ți comunice Dan la plecare.

— Și nu văd — adăugă Jack — de ce trebuia să recurgă la un mesaj. Putea să-ți spună direct. Pur și simplu, să-ți povestească totul.

— Tocmai că nu putea.

— Vorbește limpede — exclamă Toshiro.

Era clar că ciocnirea nu mai putea fi evitată. Nu reușeam să surprind încă forțele și nici să bănuiesc de unde avea să izbucnească fulgerul, după cum nu poți prevedea niciodată desfășurarea unei furtuni, dar norii erau învolburați și rău prevestitori. Toshiro era pe punctul de a se dezlănțui și, tot așa după cum calmul și tactul său deveniseră proverbiale, înverșunarea lui se dovedise de nestăvilit.

— Ce să vorbească — hohoti Ewald, pierzându-și răbdarea. Nu vedeți că vrea să ne impresioneze cu orice preț? Ne pierdem vremea de pomană, tocmai acum…

— Termină cu grosolăniile! mârâi Toshiro.

Nina se rugă:

— Potoliți-vă!

— Să considerăm discuția încheiată — rosti Jack pe un ton oficial, într-o ultimă încercare de a redresa situația. Ignorându-l cu totul, Toshiro se adresă nervos Mayei :

— Dar vorbește odată!

O nestăpânită încleștare se contura sub ochii mei. Maya tăcea, așteptând parcă un moment de acalmie. Apoi așeză pe masă, cu un gest reținut, un minuscul aparat de înregistrare-redare. Jack păli. Toshiro, căruia faptul nu-i scăpase, îl privi cercetător. Toată lumea îi urmărea încremenită.

Toshiro se aplecă și, cu mișcări mecanice, declanșă aparatul. Liniștea era deplină și eram atât de atent, încât îmi auzeam ciocăniturile sacadate ale pulsului. Vocea sonoră a lui Dan prinse a se depăna domol:

— Să nu-ți uiți, Maya, promisiunea!

Urmă o pauză prelungită. Toshiro o întrebă din ochi.

— I-am făgăduit să nu mă ating de mesaj decât în caz

că nu se va întoarce — șopti ea repede.

— E absurd — zise Jack. Nu sunt de acord…

Dar glasul, puternic de data asta, a lui Dan îl întrerupse:

— Dacă va fi totuși să nu mă întorc, du acest mesaj la comandament.

Cuvintele lui, răzbătând din neființă, îmi aduseră în față chipul celor dispăruți. Îi cunoșteam îndeaproape. Cu Myke fusesem coleg la cursurile de astronavigație. Era a opta expediție la care luam parte amândoi. Pe Endo îl întâlnisem în timpul convalescenței, pe o planetă-sanatoriu. Cea mai recentă cunoștință era Dan: îl văzusem pentru prima dată la centrul de antrenament. De la bun început însă mă simții atras de personalitatea lui tumultuoasă. Era imposibil să rămâi indiferent față de acest om exuberant, optimist molipsitor și visător incorigibil. Dar ceea ce m-a surprins cu adevărat la el era profunzimea gândirii, în care intuiția, rațiunea și imaginația se completau reciproc.

Maya își înălță, mândră, fruntea. Am privit în jur. Betsy amuțise și, deși afirmase la început că mesajul lui Dan n-o interesa, acum devenise foarte gravă, se vedea că e emoționată. Asculta cu atenție, iar între sprâncene i se săpase o cută. Vocea reluă:

— Când am reperat o sursă convenabilă de energie a fost, vă amintiți, prima sărbătoare de după accident. Toată istoria expediției s-a transformat, în continuare, într-o aprigă sforțare, pentru a smulge naturii dreptul nostru la viață, la întoarcere. Orice idee, orice prezență care s-ar fi dovedit opusă acestui torent erau sortite pieirii. Să înfrângem orice împotrivire, să supunem orice îndoială

devenise un criteriu vital. Totuși, oricât de nebunești vă vor părea gândurile mele, oricât de neplăcute concluziile, mă simt obligat să vi le împărtășesc.

Maya renunțase să ne mai examineze pe toți și nici n-ar fi putut-o face, căci se concentrase asupra lui Jack; nu-l pierdea nici o clipă din ochi, înregistrându-i fiecare gest, fiecare reacție. Îl urmăream și eu, dar orice urmă de mobilitate de pe chipul lui se ștersese; afișa o expresie împietrită, îndărătul căreia nu se mai putea citi nimic. Toshiro asista impasibil, presimțind numai, fără să poată prevedea. Avea aerul felin al unei pânde perfect mascate, gata să intervină în orice clipă. Nina se pierduse cu totul: se îmbujorase și se tot sucea pe loc, neștiind ce să mai facă.

— Îngrijorați de propria noastră soartă — se depăna mai departe mesajul — am lăsat să ne scape semnificația multor fapte, numai aparent neînsemnate. Pare firesc, deși s-ar putea să o plătim scump. Coborând aici, nu ne-am gândit decât cum anume să nimerim cât mai aproape de prețiosul nostru filon, ceea ce, trebuie să recunosc, ne-a reușit de minune. Fenomenele electromagnetice semnalate de Pedro în timp ce ne reduceam altitudinea au rămas, din păcate, necercetate. Nici măcar forma precisă a corpului pierdut în beznă pe care descindeam nu ne-a preocupat. O dată instalați pe sol, prima grijă a fost să măsurăm grosimea stratului ce trebuia străpuns. Compoziția rocii — cu atâta dispreț numită de noi „steril” — ne-a stat în atenție numai pentru a găsi o metodă de a o disloca mai ușor.

Când am văzut că nu obținem nici un rezultat, că structura substanței scapă analizei noastre, ne-am lăsat păgubași și

am pus în funcțiune cele mai eficace mijloace de forat de care dispuneam. Chiar și plecarea exploratorilor nu a fost decât o consecință a aceleiași preocupări unice: misiunea lor era de a găsi un înveliș mai puțin dur, permițând astfel — pe o cale ocolită chiar — atingerea mai rapidă a țelului urmărit. N-aveam decât o dorință — să ne refacem rezervele de energie și să plecăm.

— Ei și? exclamă Betsy, nemaiavând răbdare să asculte lucruri arhicunoscute.

— Nu ziceam că ne pierdem vremea?! Întări Ewald, care nu scăpa nici o ocazie să-și dea dreptate. Apoi adăugă ca pentru sine: „Încep să înțeleg de ce a venit“. Dar Maya nu-l auzi. De fapt, cred că Ewald nu înțelegea nimic.

— Intrigat de ciudățeniile apărute în mesajele exploratorilor — rosti vocea, am pornit să cercetez pe cont propriu. Știu că e un act abuziv, dar îmi era cu neputință să rămân nepăsător. Încercând să-mi explic variațiile mari ale parametrilor electromagnetici, care ne erau comunicați periodic, am ajuns la concluzia stranie că exploratorii se găseau în preajma unei artere energetice în plină funcțiune.

Auzind aceste cuvinte, Toshiro lăsă să-i scape o exclamație.

— Scamatorii! făcu Ewald, nu fără o ironie ascunsă.

— Liniște! porunci Betsy, vădit interesată de destăinuirile lui Dan. Jack rămânea de nepătruns. Iar eu mă străduiam să nu pierd nici un cuvânt din derularea mesajului.

— O uriașă arteră energetică, ascunsă în adâncuri și caracterizată printr-o inexplicabilă pulsație. Așteptam date noi, pentru a-mi verifica ipoteza, pentru a-mi întregi

imaginea, dar, în căutarea unor formațiuni mai puțin dure, grupul se depărta tot mai mult de traiectul magistralei. Apoi, pe neașteptate, mesajele se stinseră. Voi putea afla vreodată ce s-a întâmplat alunei și mai pe urmă?

O vreme Dan tăcu. Nimeni nu îndrăzni să tulbure liniștea oarecum solemnă. Betsy își schimbase locul, apropiindu-se de aparat. Nina medita, cu ochii închiși pe jumătate. Nimic din ceea ce ar mai fi conținut mesajul n-ar fi putut să mă mire, căci eram acum gata să mă aștept la orice. Curiozitatea mi se îndrepta mai cu seamă spre colegii mei din sala comandamentului. Fusesem convins, până atunci, că-i cunosc cât se poate de bine și ajunsesem să mă îndoiesc. În clipa când Dan vorbi din nou, am avut sentimentul că mă aflu într-o lume cu totul străină.

— În mintea mea s-a înfiripat o idee pe care vă rog s-o întoarceți bine pe toate fețele, înainte de a vă hotărî s-o acceptați ori s-o respingeți. În ultimele mesaje se pomenește de niște cutremure însoțite de modificări rapide ale reliefului. Dar, din câte am putut eu să înțeleg, nu era vorba de alunecări sau prăbușiri, de fenomene seismice obișnuite. Solul devenise parcă plastic, volumele se modificau brusc, fără să lase urme sau să producă rupturi. Mi-a fost imposibil să nu fac o legătură între descoperirile lui Pedro și compoziția misterioasă a rocilor, între râvnita noastră sursă de energie și aceea magistrală din adâncuri, între pulsații și evoluția reliefului. Și dacă, în principiu, admiți asemenea legături, atunci trebuie să continui firul, să recunoști că existența unei artere energetice cu un regim continuu variabil, a cărui dezvoltare determină, fie și indirect, modificări tectonice, ar fi foarte ușor de explicat într-un sistem dirijat sau chiar mai mult:

comandat. Deocamdată, este imposibil de precizat dacă e vorba de un sistem viu. Admițând însă o asemenea ipoteză, devine evident că funcționarea arterei este asigurată de sursa de energie reperată de noi. Oare ne-ar mai aparține această sursă? Am mai avea dreptul s-o utilizăm în folosul nostru? Argumentația mea poate să pară șubredă, lucrurile expuse aici pot fi discutate. Înțeleg și de ce ipoteza mea n-a fost luată în considerare. Dar voi strânge dovezi. Aceasta este misiunea mea.

Maya opri aparatul. Restul o privea, se vede, numai pe ea. Toshiro fulgeră:

— „N-a fost luată în considerare!” Tu știai, deci Jack!

— Da. Știam. Și ce-ar fi trebuit să fac? Să alarmez o întreagă expediție? Și pentru ce, mă rog? Pe ce bază? Totul nu era decât o presupunere.

— Nu lipsită de temei — remarcă Betsy. Era limpede că ipoteza lui Dan o cucerise dintr-o lovitură.

— Măcar când s-a întrerupt legătura să ne fi spus — murmură Nina.

Când s-a întrerupt legătura! Mi-am amintit că tocmai în acel moment Jack făcuse o întoarcere cu 180 de grade — pe atunci inexplicabilă, dar mult mai puțin șocantă decât în lumina în care ni se prezenta acum

— Împiedicând astfel trimiterea unui al treilea grup și părăsindu-i pe ceilalți în voia soartei. Începusem, în sfârșit, să înțelegem ce urmărea Maya. Acum furtuna se dezlănțuise.

— Și dacă Dan are dreptate? făcu Toshiro.

— Lucrul trebuia dovedit.

— I-ai dovedit contrariul? Nu. Simpla autoritate de șef ți-a fost suficientă. L-ai trimis să aducă dovezi!

Se făcu tăcere. Ne simțeam stânjeniți. Era foarte greu să crezi că un om ca Jack s-a purtat astfel: Acum își căuta un refugiu și pricepea că nu-l are. Pe Dan l-a copleșit, i-a răsturnat argumentele, l-a constrâns să tacă, l-a ambiționat, l-a determinat să plece. Apoi a avut grijă să șteargă înregistrările. Nu bănuia existența mesajului. Rămăsese descoperit și nu reușea să-și găsească nici o justificare. În mintea mea înviaseră vechi formule juridice: „omor prin imprudență”, „omor cu premeditare”. Dar de ce? De ce? Betsy, cu arătătorul întins, izbucni într-un râs nervos:

— Ți-a fost frică!

— Asta-i adevărul, Jack! întări Toshiro. Te temeai că s-ar putea să aibă dreptate.

— Nu-i adevărat! strigă el. Pentru ce? Pentru ce m-aș fi temut? Nimic n-ați înțeles! Să mă tem? Eu? Pentru mine? Nu vă dați seama că ar fi caraghios? Caraghios!

Tonul lui teatral mă mâhnea: era lipsit de convingere. Maya amuțise. Venise să-l descopere pe vinovat, să-l dea în vileag. Acum părea să nu mai audă nimic. Era copleșită de povara unei misiuni care fusese, poate, peste puterile ei.

— Răspund de soarta tuturora — continuă Jack. Și dacă am evitat panica inutilă n-a fost pentru că m-aș fi temut.

Toshiro îl întrerupse:

— Nu ocoli. Nu evita. Întrebarea e dacă avem sau nu dreptul să ne continuăm lucrările înainte de a verifica ipoteza lui Dan.

— Adică să întrerupem lucrările? De ce? se înfierbântă Ewald. Resursele noastre nu sunt nelimitate. Asta ar echivala cu o autocondamnare la moarte. Și așa avansăm destul de încet!

Jack găsise, în sfârșit, un punct de sprijin:

— Puteam oare îngădui declanșarea unei discuții de asemenea natură, când fiecare clipă e prețioasă?

Betsy își agită mâna:

— Tocmai de asta te și temeai.

— Jack — am spus eu atunci — tu uiți legea. Lăsând la o parte modul cum ai încercat să salvezi liniștea expediției, te judec pentru că ai îndrăznit să împiedici cunoașterea a ceea ce reprezintă, poate, existența unei alte lumi și a cărei soartă noi nu putem s-o hotărâm, căci nu ne aparține.

Cu un efort neprevăzut, Maya se însufleți. Ochii îi deveniseră incandescenți, vocea îi era ușor răgușită:

— Eu te judec pentru toate! Tăcu o clipă, tuși, apoi continuă: Dan presupunea că a descoperit un sistem. E vorba de unul artificial sau de unul viu? De ce natură? Ce amploare are? Pe ce treaptă de evoluție se află? Ipoteza se putea discuta, se putea dovedi greșită. Dar să trimiți trei oameni la o moarte aproape sigură? Eu nu știam ce e cu Dan, tu însă știai. Și ai tăcut. Iar apoi ai împiedicat încercarea de a-i salva.

Se lăsase purtată de izbucnirea mâniei. Întreaga ființă îi emana acea tărie cu care ne cucerise pe toți. Și cu cât înțelegeam mai limpede cât e de devotată prietenului ei, cu atât îmi era mai apropiată, mai dragă. Simțeam dorința paradoxală și secretă de a o smulge din suferința ei, de a o ocroti, de a o strânge la piept. Mă îndrăgostisem de dogoarea pe care ochii ei întunecați o împrăștiau. Nu o priveam: o simțeam numai, cumplită și dreaptă, nu răzbunătoare și nici pornită, dar neîndurătoare, aprigă, de neclintit.

— Acum — spuse Toshiro — să privim lucrurile așa

cum sunt.

Jack tăcea. Înspre tâmple i se săpau cute adânci. Se chinuia. Dar o merita. Nina interveni:

— Pe noi ne-ai convins că e omenește ca Dan să plece în căutarea celor dispăruți. Pe el l-ai încredințat că pleacă să caute dovezi. Iar, în realitate, voiai să te asiguri că n-o să vorbească.

— S-ar zice că vânai trei iepuri dintr-un foc — observă Betsy.

— Am avut încredere — am spus, nestăpânindu-mi un oftat. Toți am avut încredere.

— Jack — reluă Toshiro — cred că e inutil să mai punem în discuție înlocuirea ta…

El se ridică și se îndreptă spre ușă fără să scoată o vorbă. Ceva se rupea și se sfâșia în mine, în noi. Nina își plecă fruntea. Betsy își mușcă buzele. Toshiro spuse încet:

— Vei vorbi mâine, în fața adunării.

Jack ieși. O vreme tăcurăm. Nimeni nu-și putea lua gândul de la cele petrecute. Într-un târziu, am întrebat:

— Ce facem?

Într-adevăr, situația noastră ni se înfățișa în toată gravitatea ei.

— Trebuie să hotărâm chiar acum! conchise Toshiro. Nu putem ignora ipoteza lui Dan.

— Să oprim forajul — propuse Betsy.

Ewald se revoltă:

— Sunteți nebuni?! Totul este calculat la limită. Dacă întârziem o singură zi, suntem pierduți!

— Să rănim inima acestei lumi necunoscute? Să o lipsim poate de unica ei sursă de energie?

— De unde știi?

— Să verificăm.

Iată-ne deci în cel mai afurisit impas. Aveam de ales între o sinucidere sigură și o crimă presupusă. Și măcar dacă ne-am fi cunoscut „victima“. Dacă am fi putut să-i stabilim identitatea. Mi-am amintit legenda călătorului acuzat de un duh invizibil că i-ar fi ucis fiul, scoțându-i un ochi: aruncase la întâmplare, în pustiu, în timp ce mânca, sâmburele unei curmale, înfricoșătorul duh venea să se răzbune. Iată-ne pe noi într-o situație similară. Eram orbi, procedam la întâmplare și orice încercare de a deschide ochii amenința să ne aducă pieirea. Oare îl puteam condamna pe Jack? Nu făcuse el totul pentru a evita acest impas? Cu prețul a trei vieți… Dar a ocoli adevărul nu este o crimă?

— În fond, ce ne pasă nouă cui servește această energie? Deocamdată, știm sigur că ne este indispensabilă. Poate că teoria lui Dan e o nerozie. Să ne riscăm viața pentru o probabilitate oarecare?

Ewald nu ceda. Era greu să-l contrazici, căci ceea ce spunea el nu părea lipsit de bun-simț. Toshiro sugeră un compromis:

— Să le împăcăm pe amândouă.

— Cum?

— Să ne continuăm lucrările, clar în același timp să verificăm ipoteza.

— Riscând iarăși vieți, risipindu-ne forțele?

— O nouă expediție? i se alătură Nina. Atunci când o cerusem avea un rost, atunci Myke, Dan, Endo mai puteau fi salvați. Dar acum?

Era greu să ajungem la o soluție care să întrunească adeziunea unanimă. Ne învârteam în loc, într-un cerc

vicios, și asta nu pentru că nu ne-am fi bătut capul să găsim o ieșire, ci din cauza situației însăși: departe de a accepta această realitate, ne angrenarăm într-o dispută aprinsă, fiecare susținând că numai calea propusă de el poate duce la un rezultat. Acoperind tumultul în creștere, vorbi atunci Abe, care tăcuse tot timpul și al cărui glas se făcuse auzit în această sală de foarte puține ori:

— Vă certați de pomană!

— Ia te uită! exclamă Betsy. A vorbit „tăcerea-e-de-aur".

— Mi se pare că soarta lucrărilor mă privește într-o oarecare măsură.

Abe fusese însărcinat cu conducerea șantierului.

— Ei bine — continuă el — spuneam că vă certați de pomană.

Toshiro îl zori:

— Fii mai lămurit!

— Ieri am vrut să verific cât anume ne-a mai rămas de forat. După socotelile mele, trebuia să fi străbătut deja o optime din distanță.

— Și? făcu Ewald nerăbdător.

— Grosimea stratului e aceeași ca și la început.

— Ești sigur?

— Absolut sigur.

Toshiro izbucni într-un hohot de râs, de parcă i-ar fi fost dat să audă cea mai izbutită glumă din câte știa. Era atât de contagios, încât am râs cu toții, deși nu ne ardea de loc să facem haz. Numai Ewald rămase îngândurat.

— Cu neputință — repeta el într-una.

— Filonul nostru se retrage spre centrul acestui astru afurisit — murmură Nina când râsul se mai potoli.

— Ai zice că cineva vrea să-și bată joc de noi — făcu Betsy.

Am închis ochii. Era prea din cale-afară! Vrăjmășia de neînduplecat a naturii ne întrecuse puterile. Ne certam, într-adevăr, de pomană, căci altcineva hotărâse în locul nostru. Jack se făcuse vinovat. Dar mai avea, acum, acest fapt vreo importanță. L-am auzit din nou pe Abe:

— Nu vă mai bateți capul. Am găsit și explicația. Singura posibilă. De altfel, ea confirmă ipoteza lui Dan. Adevărul este că nu filonul fuge de noi, ci noi ne îndepărtăm de el. Imaginați-vă că „sterilul” pe care-l forăm nu este altceva decât țesutul protector al unei uriașe inimi. Pe măsură ce îl scormonim mai adânc, el crește la loc, menținându-și grosimea constantă. Nu suntem decât niște microbi pe epiderma unei vietăți colosale! Nu vom ajunge niciodată la sursă.

Mă ducea gândul la artera energetică imaginată de Dan. Să fi fost, într-adevăr, o arteră vie, legată de inima din adâncuri? Ce fel de vietate putea fi aceasta? Anticii își imaginau chiar Pământul ca pe o ființă vie. Aici însă totul căpăta consistență, nu ne mai aflam în domeniul fabulosului, al legendei. Abe nu avea aerul că glumește, iar noi n-aveam de fel chef să ne jucăm.

— Un animal gigantic! exclamă Nina, aproape cu duioșie.

— Nu — am spus eu — să nu facem extrapolări simpliste. Este riscant și lipsit de temei să recurgem la imagini cunoscute.

— Să pornim de la factorii specifici — sugeră Toshiro.

— O sursă de energie proprie! Am găsit — și Betsy sări în picioare cu agilitatea unei pisici. Să presupunem un

corp ceresc izolat, dotat însă cu o sursă de energie. Odată viața apărută, au supraviețuit și s-au perpetuat numai acele forme care au ajuns să coopereze pentru a capta energia relativ săracă, pentru a o împiedica să se piardă în spațiu…

— Crusta pe care ne aflăm — i-am continuat eu firul gândurilor — nu apără numai „inima“ de agresivitatea cosmică, dar o și izolează, îi micșorează pierderile. De aceea, ea se reface pe măsură ce, înaintând, noi o distrugem.

Nina se avântă:

— Un regn colectiv, o colonie vie, care a îmbrăcat astrul…

Eram vrăjiți de viziunea care ni se înfățișa. Eram captivați de latura palpitantă, nebunească a descoperirii noastre, dar glasul lucid al lui Ewald ne readuse la realitate:

— Cum mai scăpăm de aici?!

— Ai dreptate — zise Toshiro. Să căutăm o ieșire, în primul rând, cred că nu mai are rost să continuăm forajul. E o risipă cu totul inutilă.

— Să oprim lucrările.

— Le-am oprit eu, încă de ieri — mărturisi Abe.

— Și pe urmă? întrebă Betsy. Ce-i de făcut?

Pentru mine devenise neîndoielnic faptul că întoarcerea noastră ducea pe urmele exploratorilor. Corpul acesta straniu trebuia cercetat. În cunoaștere ne puteam găsi singura salvare.

— Vom fi astrobiofizicieni — am zis.

— Ca Dan — murmură Betsy.

Și atunci Maya vorbi din nou, cu o emoție stranie:

— Vreau să plec!

— Toți vom pleca — îi răspunse Toshiro.

— Știați, nu-i așa — continuă Maya — că mă pasionează studiul activității nervoase…

Așa era. Ne studiase la toți spectrul specific, cu un aparat la care tot migălea de când o cunoscusem.

— Mi-am perfecționat întrucâtva tehnica. Acum îmi reușesc și unele înregistrări de la distanță.

Maya ne privi o clipa cu o bucurie pe care nu și-o mai putea stăpâni.

— Dan trăiește! înainte de a veni la voi am reușit să-i captez emisia cerebrală! E spectrul lui!

Zâmbeam, și eram trist și vesel, și-mi venea s-o sărut pe fata aceea de pe chipul căreia nici oboseala și nici durerea nu reușiseră să alunge nețărmurita, inepuizabila încredere în viață.

II

Adunarea de a doua zi nu ne-a mai fost dat s-o ținem: Jack dispăruse o dată cu una dintre amfibiile noastre. Ce s-o fi petrecut în sufletul și în mintea lui? Nu pot să cred că plecase numai pentru a evita să apară în fața adunării. Voia oare să ne ofere dovada faptului că nu se temea pentru el, că dacă nu era vorba decât de viața lui era gata oricând să și-o riște? Să fi pornit în căutarea celor dispăruți, încercând în felul acesta să-și repare greșeala? Greu de presupus. Nu lăsase nici un semn după care să-i fi putut ghici intențiile. Plecarea lui a trecut aproape neobservată, căci toată lumea discuta noua întorsătură pe care o luase destinul nostru.

Se hotărăște să ne împărțim în două: un grup restrâns,

sub comanda lui Toshiro, urmează să rămână la bază. Grosul forțelor îl conduc eu, în căutarea celor trei naufragiați și, mai departe, către răspunsul la întrebările tot mai stăruitoare, la însăși chestiunea esențială a existenței noastre. Îmbarcați pe uriașe portamfibii, suntem cea mai numeroasă expediție care s-a deplasat vreodată pe suprafața unui corp interastral.

Alături de mine, Maya urmărește indicațiile prețiosului ei aparat. Spotul luminos are glas și fiecare impuls pare să țipe: „Dan trăiește!“ Pe măsură ce ne deplasăm, intensitatea semnalelor crește lent, încredințându-ne ca ne apropiem. Maya tace și mă copleșește cu muțenia. Acum, când liniștea și calmul și-au restabilit echilibrul, glasul i s-a potolit. Sunt mai aproape de ea decât am fost vreodată și totuși mi-e inaccesibilă; între noi doi, pâlpâirile vieții lui Dan, pe minusculul ecran, sapă o prăpastie de netrecut.

Zburăm la un plafon coborât și cu o viteză redusă. Ar fi mai prudent să luăm înălțime, ne-ar permite și mărirea vitezei, dar țin să rămânem cât mai aproape de spectacolul care se desfășoară jos. Proiectoarele decupează, din beznă, fâșii orbitoare. Sub noi, unduiri neașteptate modifică forma reliefului. Unduirile trezesc nuanțe verzui, marine, în cenușiul sclipitor al pânzei luminoase. Din cauza întunericului din jur am impresia că stăm pe loc și dacă n-ar fi zgomotul motoarelor aș fi tentat să cred că derularea imaginilor nu e decât o proiecție cinematografică.

Păstrăm în permanență legătura cu Toshiro. Deocamdată n-avem ce să semnalăm. Totul e în ordine. Schimbul de mesaje se reduce la câteva fraze convenționale. Ceea ce descopăr nu mi se pare extraordinar. După atâtea lumi stranii câte am cutreierat

mă entuziasmez greu, și ceilalți simt cam același lucru. Singurul element ieșit din comun este această plasticitate cromospațială a volumelor. Păcat că fâșia de lumină pe care o alimentăm este relativ redusă: ar fi interesant de surprins tabloul dinamic într-un mod unitar, așa cum se întinde el până la orizont.

Mă aud strigat. Maya îmi face un semn. Cu aparatul ei se petrece un lucru ciudat. Semnalele încep să se descompună, să-și modifice ordinea și înfățișarea.

— S-a defectat — îi spun eu înciudat.

— Nu!

Urmărim evoluția fenomenului. Nu mai seamănă de loc cu ceea ce mă obișnuisem să descifrez pe ecranele opalescente de sub privirile atente ale Mayei. În același timp, intensitatea prinde să scadă, de parcă ne-am depărta. Dar noi nu ne-am schimbat direcția.

Și totuși semnalele pălesc. Ca și cum sursa ar fi devenit mobilă, ca și cum ea ar fi început să se miște în aceeași direcție, în același sens cu noi, dar mult mai repede. Sau poate că ea a rămas pe loc, dar mediul a devenit mai opac. Sau nici măcar atât, poate că însăși sursa își reduce intensitatea emisiei. Sursa! Adică Dan, creierul lui Dan!

— Poate că doarme — zic eu.

— N-are a face… diferențele ar fi neînsemnate față de ce se petrece aici.

Maya pălește. Am început să înțeleg.

— Nu se poate!

Totuși intensitatea scade vertiginos. Ce stupid este să fi supraviețuit și să moară tocmai acum, când suntem în drum spre el!

— Viteză maximă!

Câteva clipe coborâșul stagnează. Dar nu este decât efectul sporului nostru de viteză. Îndată scăderea își reia cursul până când semnalele dispar. O privesc. Ea tace.

— Poate că și-a pierdut numai cunoștința...

Nu-mi răspunde. Și nu găsesc ce să-i mai spun, pur și simplu nu mă mai ajută capul. Îmi dau seama că tăcerea ei e adâncă și grea, plină de miez și de sensuri. Că tăcerea mea e greoaie și ridicolă, mă stânjenește ca un costum prea nou și prost croit. Dar o tăcere stupidă e de preferat unor vorbe care îmi par a suna monstruos. Nu, mi-e imposibil să schițez cel mai mic gest. Minutele trec și ne apropiem tot mai mult de locul unde ar fi trebuit să se găsească Dan și, după toate probabilitățile, Endo și Myke. Privesc afară. Unduirile reliefului și-au sporit amplitudinea și, pierzându-și periodicitatea, au devenit explozive. Forme tot mai bizare se întrețes în ciudata lume a tăcerii deasupra căreia trecem în zbor.

Aș vrea s-o fac și pe Maya atentă la spectacolul dinamic al volumelor. Nu o voi lăsa pradă durerii. Solitudinea suferinței ei mă înăbușă, poate e absurd, dar nu pot asista neputincios la această zdrobire a celei mai depline încrederi în viață pe care am cunoscut-o.
Mă tem de reacția pe care i-aș putea-o trezi și totuși încerc. Și în clipa când întind mâinile spre umerii ei plecați descopăr pe ecranul scăpat de sub observație un licăr.

— Maya!

Îi arăt scânteia ce crește în intensitate.

— Trăiește! îi spun.

Ea mă cercetează cu neîncredere, examinează aparatul, mai șovăie încă, dar îi presimt seninul. Nu spune nimic, nu-și mai dezlipește ochii de la arabescul liniilor

care umplu ecranul, reconstituind aidoma spectrul electromagnetic cerebral al lui Dan. Îi comunic lui Toshiro vestea cea bună. Ce se întâmplă însă cu indicatoarele? Până unde are de gând să crească intensitatea liniilor de forță? Nu, oricât de aproape am fi, chiar dacă ar fi vorba de propriul meu encefal, asemenea tumult ar fi cu neputință. El întrece cu mult intensitatea unei emisii normale și crește, continuă să crească, dobândind forța unui radiofar. Antena noastră direcțională nu mai servește la nimic, căci undele par să vină din toate părțile, de parcă întreaga fire s-a transformat în sursă. Torente de fluxuri electromagnetice se îndreaptă spre noi, se întretaie în eter, sunt împroșcate din adâncuri, asemenea unei erupții stihinice. Până când, în cele din urmă, aparatul nostru se dereglează și apoi se blochează definitiv, incapabil să suporte acest puhoi.

Maya trăiește o incantație teribilă, neverosimilă. Ce semnificație să fi îmbrăcat, pentru ea, sălbatica dezlănțuire? Transfigurată de un zâmbet luminos, de parcă ar fi asistat la o apoteoză, scormonește cu privirile undeva în beznă. Încerc să înving oroarea gândului că execut o profanare, îmi impun să judec obiectiv și rece, cu rigurozitate științifică, să-mi explic inexplicabilul, să pătrund sensul unui fenomen monstruos, să desprind măsura a ceea ce ne privește pe toți, în modul cel mai direct. A fost o simplă rezonanță electromagnetică, stârnită de substanțe sau câmpuri misterioase? Un fenomen fizic pur? A fost cumva mai mult de atât? Oare moartea lui Dan să fi stârnit ecoul unei presupuse conștiințe a uriașului regn colectiv, a cărui existență ar fi astfel dovedită?

Ceva îmi spune că nu poate fi vorba de un simplu fenomen de rezonanță, de un ecou pasiv al unei lumi indiferente. Îmi pare mai firesc ca semnalele înregistrate să ne fi fost destinate în mod deliberat. Într-adevăr, dacă aș întâlni o ființă vie, complet diferită ca natură sau ca structură anatomică, o cale pentru a mă convinge dacă este sau nu în posesia unei conștiințe ar fi punerea în evidență a activității acesteia. Iar dacă ar fi să-i dovedesc interlocutorului meu necunoscut că eu însumi sunt dotat cu rațiune este posibil să nu încerc a-i reda propriile mele caracteristici, pe care s-ar putea să nu le înțeleagă. Mai simplu și mai sigur este să-i oglindesc personalitatea, să-i dovedesc că i-am pătruns esența. E limpede că tocmai o asemenea cale a fost aleasă pentru a se intra cu noi în comunicare. Fantastica emisie nu poate fi altceva decât un semnal, un mesaj. Rămâne să-i deslușim semnificația.

Faptele se succed într-un ritm halucinant, zădărnicindu-mi încercarea de a comunica tovarășilor mei lanțul de ipoteze pe care le-am întrezărit. Nici nu știu ce să fac. Maya pare inaccesibilă și nu îndrăznesc s-o cobor din sfera echilibrului virtual în care s-a refugiat. Și până să schimb câteva cuvinte cu ceilalți membri ai echipajului, în câmpul meu vizual apare o amfibie. O recunosc: este aceea care dispăruse o dată cu Jack. Îmi acționez teleobiectivul și disting figura pilotului: e Jack, într-adevăr. Vehiculul stă încremenit în văzduh, cu conul proiectorului fixat pe un reper precis. Comand oprirea și încerc să intru în legătură cu Jack. Zadarnic. Nu răspunde la apeluri. Operez cu teleobiectivul: chipul i-e palid, clipește rar, cu ochii micșorați, iar la tâmple îi disting fire argintii. Privește nemișcat în pata luminoasă proiectată de propriul său far.

Nu pare să ne audă. Tâmplele încărunțite, suferința întipărită pe tot chipul îmi trezesc o bănuială.

Poate că Jack a asistat la sfârșitul celor trei exploratori! Gândul acesta mă sperie. Mi-l închipui imediat după discuția de la comandament, șovăind înainte de a se hotărî. Apoi, în acțiune, bâjbâind în beznă, căutându-i pe cei dispăruți. În sfârșit, le aflǎ urma. Și i-e dat să fie de față la ultimele lor clipe! Se împinsese singur la cea mai cumplită pedeapsă din câte s-ar fi putut imagina, fusese martorul neputincios al suferințelor și morții acelora pe care cu seninătate și sânge rece îi condamnase. Sunt cutremurat. Cercetez fâșia asupra căreia și-a îndreptat proiectorul: nu disting nimic altceva decât freamătul și clocotul plastic al maselor. Nici o urmă. Dacă Endo, Myke și Dan s-au aflat, într-adevăr, vreodată acolo, ei au dispărut acum cu desăvârșire.

Să fi suferit Jack un șoc psihic? Îl examinez din nou, cu cea mai mare atenție. Nu, nu pot afla. Ajutorul Mayei mi-ar fi de mare preț. Ce să cred? Ce mesaj ne trimite această lume acum, după ce tovarășii noștri fuseseră uciși? Este oare un avertisment? Îmi amintesc legenda cu duhul înfricoșător și cu sâmburele de curmală. E poate o scuză, o propunere de armistițiu?

Deodată surprind o schimbare: exploziile tectonice se reduc și încetează. Unduirile verzi se pierd dintr-un cenușiu plan. Toshiro îmi comunică o veste de necrezut: deasupra bazei, pe cer, a apărut proiectată imaginea expediției noastre, astfel încât urmăresc și ei ceea ce se petrece cu noi. Nu pot să cred decât că trebuie să ne așteptăm la o nouă comunicare; nădăjduiesc că vom afla acum mai multe, că vom reuși să deslușim intențiile

interlocutorului nostru.

O lumină difuză prinde să subțieze bezna. Începe să se străvadă până spre orizont, iar proiectoarele noastre își pierd contrastul, pălesc și devin inutile. Nu deslușesc nici o sursă și nu pot stabili de unde izvorăște lumina aceasta, care nu lasă nici o umbră. Orice accident de relief a dispărut: solul e neted și orizontal până la mari depărtări.

Deodată, câteva coloane se ridică din adâncuri, căpătând proporții gigantice. Ele devin luminoase, incandescente și translucide, împrăștiind o scânteiere miraculoasă și fascinantă. Coloanele se apropie, își curbează fusul zvelt și se contopesc într-un mănunchi. Formele încep să se modifice lent, indiferente la legile gravitației. Apar prelungiri de un modelaj straniu. Una îmi amintește forma femurului, alta se transformă, treptat, într-o inimă vie, palpitândă. O sumedenie de organe și țesuturi își anunță acum apariția. Un ochi uriaș se holbează la noi, înfiorător în lipsa lui de expresie. Și strania oră de anatomie continuă într-un ritm ascendent.

Sentimentul umilitor al neputinței mă scoate din minți. În timp ce oamenii, prietenii mei, sunt descompuși cu meticulozitatea și pasiunea cercetătorului, într-un anonim laborator nevăzut, sunt silit să privesc o cinică reconstituire. Cel puțin dacă Maya ar fi fost scutită de acest spectacol, dar abia vederea lui a reușit s-o trezească din reverie și este complet absorbită. Oare ea își dă seama că asistă la o autopsie, că pe masa de disecție îi este prezentat ficatul lui Dan?

Oasele se grupează acum, unele descărnate, altele înfășurate în ligamente, subîntinse de mușchi. Lumina emanată își sporește continuu intensitatea, fără să devină

orbitoare. Sinteza unui organism omenesc are loc sub ochii mei, după legi care par a fi de domeniul hazardului. Giganticul stârv, departe de a pune în evidență unitatea funcțională a unor sisteme morfologice, seamănă mai degrabă cu planșele tratatelor primitive de anatomie, unde unul și același organism era adus, prin disecare, pe porțiuni, la grade diferite de dezmembrare. Reîntruparea progresează încet, tegumentul îmbracă deja suprafețele finite și, în cele din urmă, un trup diform, un cadavru impersonal ne este prezentat la proporții impresionante.

Terorizat de tabloul acesta de coșmar, sunt pe punctul de a închide ochii, de a refuza să mai privesc barbaria de afară. Singurul mobil care mă împiedică s-o fac este dorința de a afla totul, de a înțelege. Mă uimește contrastul dintre posibilitățile tehnice dovedite de anonimul chirurg și oribila sa operă. Este de netăgăduit că nu poate fi vorba de un fenomen spontan sau de o reacție organică necontrolată: întrezăresc un țel, existența unui control. Îndărătul mâinilor care operează se ghicește activitatea conștientă. Rațiunea științifică. Două civilizații stau față în față. Dar posibilitățile noastre sunt neglijabile în comparație cu forțele a căror declanșare o urmăresc. Nu ne rămâne decât să așteptăm.

Membrele diforme capătă acum viață, își armonizează proporțiile, se echilibrează. Substanța translucidă, luminoforă a sculpturii însuflețite dobândește rotunjime și putere de sugestie. Și, în timp ce impunătoarea statuie își domolește creșterea, trăsăturile chipului capătă personalitate. Dar, printr-un joc curios, ochii lui Endo se însoțesc cu bărbia lui Myke și gura lui Dan. Trăsăturile se modifică, se recombină în variante bizare, tot mai

apropiate de unitate pe măsură ce vremea se scurge. În sfârșit, identitatea nu mai poate fi pusă la îndoială: statuia pe care o am înaintea ochilor este Dan, reprodus la o scară colosală. Statuia este vie, se mișcă, clipește și își mișcă buzele, lipsite de glas. Coșmarul a dispărut. Opera este desăvârșită și pare a fi rodul muncii titanice a unui inimaginabil geniu, științific și artistic totodată.

Sunt copleșit. Dacă cineva a amuțit vreodată în fața unei capodopere, eu sunt acela. Căci sculptura lui Dan, fără să fie mai puțin copia sa, este mai mult, incomparabil mai mult decât atât. Întreaga vitalitate a omenirii e adunată în jocul musculaturii sale, întreaga înțelepciune în priviri. Nu pot găsi superlative care să mă satisfacă și muțenia mea în fața acestei minuni este mai elocventă decât orice odă. M-am pripit, am judecat totul prin prisma viziunii noastre asupra principiilor etice și estetice. Am trecut prin revolta cea mai profundă, m-a dezgustat dezumanizarea cu care eram tratați. Dar am uitat că mă aflu în fața unei civilizații încă necunoscute pentru noi, ale cărei legi, principii și gusturi pot să difere neînchipuit de mult de ale noastre. Poate că tovarășii noștri au pierit. Dar ei au fost jertfiți pentru cunoaștere, au servit drept mesaje pentru această lume fantastică. Poate că vom beneficia și noi de sprijinul ei, spre a ne salva. Și ce alt prinos mai sublim poate fi conceput pentru jertfa exploratorilor decât monumentul acesta însuflețit al Omului?

Nici n-am observat când Maya a părăsit cabina. Eram vrăjit, nu-mi puteam dezlipi ochii de la imaginea tridimensională a lui Dan. Brusc, o amfibie țâșnește de la bord. Este ea!

— Maya!

O strig, dar nu mă aude. Nu vrea să mă audă. Se apropie vertiginos de statuie, coboară pe sol, părăsește vehiculul și o ia la fugă spre piciorul colosului. Întreaga expediție o urmărește încremenită. Vraja se spulberă. Acum a rămas numai groaza, teroarea victimei hăituite. Teama pentru soarta ființei fragile, a ființei dragi mă paralizează, neputința mea mă înspăimântă. Maya nu trebuia să riște o asemenea aventură. Îmi dau seama că i-a fost cu neputință să reziste. Chipul lui Dan este acolo, în fața ei, viu, teribil de real și orice distanță care îi separă constituie pentru ea un chin de neîndurat. Dar Maya greșește, greșește teribil, căci acest Dan nu mai este Dan al ei, imaginea lui e mesagerul altui univers și nu putem ști cum va reacționa la apropierea unui pigmeu, purtător al naturii noastre. Și pentru a treia oară îmi amintesc de înfricoșătorul duh din legende. Maya s-a apropiat de piciorul uriaș, cuprinde în brațe un deget și rămâne așa, prăbușită în abisul deznădejdii.

Statuia se apleacă. Trec câteva clipe lungi până când pumnul ei se apropie de făptura minusculă care îi zace la picioare. Își descleștează degetele și, apucând trupul Mayei, îl saltă în văzduh. Închid ochii și îi redeschid. Mesagerul și-a ridicat mâna în dreptul ochilor și, în palma întinsă, o ține pe Maya. În privirea senină, generoasă a statuii surprind expresia stranie, nemaiîntâlnită a unei inteligențe copleșitoare. Și mă liniștesc și mă cuprinde o bucurie dureroasă, căci în gestul ocrotitor, pe chipul uriaș, deslușesc cel mai cald, cel mai omenesc zâmbet din câte am văzut vreodată.

autopsia

— Furt?

Baba clătină din cap.

— Omor?

Gestul se repetă.

— Atunci ce?

— Nu știu.

Eram obișnuit cu oameni care dădeau buzna în biroul meu, blestemând sau plângând, strigându-și durerea sau muți de spaimă. Oamenii veneau în fugă, asudați, înfierbântați, iar eu eram nevoit să dezleg șaradele lor, alcătuite din inimaginabile frânturi de cuvinte. Trăgeau de mine, gesticulau, amenințau pe cineva nevăzut, nelăsându-mă să pun nici ce^a mai sumară întrebare. Bătrânica intrase însă fără grabă, stătuse în cumpănă când i-am oferit un scaun și abia la al treilea îndemn se hotărâse să îngâne două vorbe. Fără să am flerul unui copoi bătrân, intuiam totuși că ori am de-a face cu o psihopată și atunci îmi pierd vremea de pomană, ori e vorba de ceva cu totul ieșit din comun și care ar merita să investesc timp și răbdare.

— S-auzim despre ce-i vorba — am zis.

Băbuța s-a mai uitat o dată la mine, ezitând.

— Mi s-a părut că dorești să dai o declarație.

— O, nu, nu! s-a speriat ea. Voiam doar să vă rog.

I-am făcut semn stenografei să nu noteze nimic. Bănuiam că una ca asta ar fi speriat-o mai rău pe susceptibila mea interlocutoare. În sfârșit, ea se decise să vorbească:

— Îl cunoașteți pe vecinul meu? Desigur, n-aveți cum

să-l cunoașteți. E un bătrânel tare, tare cumsecade…

Îngândurată, ea oftă.

— Dar pe dumneata cum te cheamă, mătușico?

— Cam singuratic, dar tare cumsecade — reluă ea fără să-mi răspundă. Numai că a plecat de mai bine de o săptămână și nu s-a întors încă.

— Și ce-i cu asta?

— N-am întâlnit om mai de cuvânt ca el. Când spunea un lucru era spus. Zicea că stă câteva zile.

— O săptămână nu-i o veșnicie — am remarcat cu. Ea m-a privit lung.

— Se vede că nu știți despre ce e vorba. Vecinul meu e plin de ciudățenii. Are, în fundul curții, niște cuști cu lighioane: iepuri, șoareci și șobolani albi. El le zice altfel, dar tot șobolani sunt. Când pleacă de acasă, mi-i lasă în grijă să-i hrănesc. Nu că mi-ar fi dragi, că nu mi-s. Dar n-are pe altcineva cui să-i lase. Și când zice că stă câteva zile, nu stă mai mult de trei.

— L-or fi reținut ceva treburi urgente, neprevăzute.

— El n-are treburi neprevăzute. La vârsta asta prevezi totul.

— S-o fi îmbolnăvit.

— Și boala o prevezi.

— Poate că de data asta a dat greș.

Bătrâna oftă din nou.

— A dat — încuviință ea. Dar nu-i lucru curat.

Începeam să-mi cam pierd răbdarea. În definitiv, nu eu eram cel care trebuia solicitat dacă un bătrânel oarecare dăduse greș în a-și prevedea, poate, sfârșitul.

— Ți-a spus unde pleacă?

— Nu.

— Dacă ai ști unde să-l căutăm…

Mă gândeam că, pentru liniștea unei vecine atât de cumsecade, aș fi putut, totuși, să cer o confirmare telefonică.

— Eu nu — mărturisi ea — dar cunosc pe cineva care știe.

— Cine?

— Așteaptă afară.

— Și de ce n-ați intrat împreună? m-am înfuriat atunci de-a binelea. Cheamă-l, ce mai aștepți!

Bătrâna se întoarse cu o față îmbujorată și tristă. Se sfiise să vină de la început și, chiar și acum, era din cale-afară de stânjenită. Pe lângă o asemenea parteneră, baba părea în largul ei.

— Spune — o îndemnă ea.

— Bunicul venea des pe la noi.

Avea o voce puțin stridentă, dar zâmbetul dureros te făcea să nu observi. Își ținea ochii plecați — ochi negri, de sălbăticiune — și-și frământa mereu mâinile.

— V-a vizitat zilele trecute?

— Dimpotrivă, m-a chemat la el. Ne înțelesesem să sosesc astăzi. Obișnuia să mă aștepte la gară.

— O fi în altă parte.

— N-are nici un prieten, preciză fata, unde să fie?! Totdeauna când lipsea de acasă, la noi venea.

— De dimineață, de când a venit, se tot zbuciumă, interveni băbuța, iar fata roși mai tare. Apoi, mă privi, și privirea ei avu darul să mă fascineze. Ochii aceia pădureți erau cei mai triști, cei mai nevinovați ochi din câți văzusem până atunci. Cred că mă fâstâcisem, căci bătrâna m-a cercetat indignată și s-a răstit:

— Trebuie să aflăm ce s-a întâmplat cu vecinul meu!

— Ascultă, mătușico — i-am spus — mai ții minte când anume l-ai văzut plecând?

— Eu nu l-am văzut plecând — mi-a spus numai că va lipsi câteva zile. M-a rugat să-i îngrijesc șobolanii și celelalte lighioane.

— Nu l-ai văzut plecând?

— O fi plecat pe întuneric, cine știe. Și apoi eu nu stau toată ziua acasă să-l păzesc. Se supărase bătrâna.
Apoi își luă seama și zise scurt: Nu l-am văzut.

— Poate că nici n-a plecat — am aruncat eu atunci într-o doară.

— Dar nu era acasă, am sunat și am bătut la ușă — interveni fata. E el cam tare de ureche bunicul, însă nici chiar așa. L-aș fi sculat și din somn cu asemenea zgomot.

„Din morți l-ai fi sculat?“, îmi venea s-o întreb, dar nu îndrăzneam să fiu cinic. Pentru mine situația era destul de limpede.

— Unde ai tras? am întrebat-o pe fată.

— O să stea la mine — vorbi baba.

Aș fi preferat, totuși, s-o știu mai departe de locul cercetărilor.

— Puteți pleca. Când aflu ceva sigur, vă dau eu de știre.

Mi-am notat adresa. Înainte de a ieși, fata mă privi rugător. I-am zâmbit, mai mult ca s-o liniștesc, convins că tot nu ajută la nimic.

*

Era noapte. Am lăsat mașina pe o stradă lăturalnică și m-am îndreptat spre locuința femeii. Nu voiam să fiu văzut. Am găsit numărul și am reperat ușor casa bătrânului,

cufundată în beznă. Fără zgomot, am căutat în legătura cu chei false una care să se potrivească. Broasca cedă. Am închis ușa încet în urma mea și am dibuit drumul cu o lanternă oarbă. Casa părea pustie, dar nu așa cum o lasă un om când pleacă la drum. Asta mă făcea să încep a-mi da dreptate. Încăperile erau pustii și ele, însă, în cele din urmă, am găsit ceea ce căutam: într-o cameră cu aspect de laborator, pe o canapea, trupul robust încă al unui bătrân zăcea nemișcat. Am vrut să-i caut pulsul, dar răceala atingerii îmi spulberă orice îndoială: aveam în față un cadavru. I-am luminat obrazul. Arăta ca și cum ar fi dormit.

Telefonul era în camera de alături. Am chemat furgonul, ca să-l ridice pe mort, iar eu am rămas să mai cercetez casa. Nimic nu dovedea că bătrânul s-ar fi pregătit pentru un drum de câteva zile. Dar nici pentru călătoria cea lungă nu părea să se fi pregătit. Dacă murise cu o săptămână în urmă, îndată ce o anunțase pe vecină că pleacă, trebuia să fi intrat în descompunere. Dacă însă s-a stins de curând, întrebarea e ce făcuse oare în tot acest răstimp? O mințise cumva pe bătrână în mod deliberat, presimțindu-și moartea și dorind să o înfrunte singur, netulburat de nimeni? Dar atunci de ce o chemase pe fată? Poate că avea, totuși, de gând să plece, însă și-a pierdut brusc mobilitatea sau graiul, sau cunoștința și apoi s-a stins încet, pe nesimțite. Pe chip nu i se citea nici o urmă de suferință.

Ipoteza unei crime sau sinucideri îmi părea lipsită de orice temei. Ancheta avea să-și urmeze cursul și să se închidă, la fel de firesc cum se încheiase, împăcată, viața acestui om. Prima dificultate era cum s-o înștiințez pe

vecină și, mai ales., pe fată de moartea bătrânului. În mod intenționat venisem fără să o anunț. Dacă urma să dau greș, dacă nu l-aș fi găsit în casă, n-avea rost să o întristez mai rău cu bănuielile mele. Dacă îl găseam, trebuia să câștig timp ca să-i pot prezenta totul într-un mod cât mai sobru, mai puțin șocant. Aș fi putut să las altcuiva misiunea aceasta delicată și gravă, în care nu mă simțeam niciodată priceput, dar mi-era teamă pentru ochii de sălbăticiune ai celei mai delicate copile din câte întâlnisem până atunci. M-am hotărât, cu greu, să-i vorbesc, totuși, chiar în seara aceea.

Am sigilat ușa și am sunat alături. Mi-a deschis vecina. După vocea ei am înțeles că știa totul. Mi-a mărturisit că mă văzuse intrând, auzise furgonul și brancardierii. N-am mai intrat. Era inutil, și apoi nu-mi plăcea să văd o fată plângând.

Deși eram convins că bătrânul murise de moarte bună, am fost obligat să-mi continui cercetările. Metodologia noastră nu admitea, în această privință, nici un fel de interpretare: netemeinicia ipotezelor de sinucidere sau crimă trebuia demonstrată. De multe ori am ajuns la concluzia că e mai ușor să dovedești un asasinat decât o moarte naturală. Altă dată mai găseam piste secundare, căi lăturalnice și, de bine de rău, reușeam să arăt că ele nu duc nicăieri. Acum însă, nu vedeam nici cel mai mic temei de îndoială. Axiomele au marele cusur că nu pot fi demonstrate. Iar mie mi se cerea tocmai o asemenea demonstrație.

Cam acestea erau necazurile mele la data când mi-au fost înmânate concluziile expertizei medico-legale.

Constatările făcute cu ocazia autopsiei avură darul să mă scoată dintr-un cerc vicios și, cu toate că nu intenționam să-mi modific câtuși de puțin convingerile, îmi ofereau tocmai acele fire a căror falsitate urmăream s-o dovedesc. Două sublinieri mi-au reținut mai cu seamă intenția: una referitoare la momentul decesului, cealaltă — la cauzele lui. Confirmându-mi bănuielile, expertiza stabilea că moartea survenise cu puțină vreme în urmă, întrucât țesuturile nu avuseseră timp să între în descompunere. După toate probabilitățile, atunci când vecina și nepoata veniseră să-mi anunțe dispariția sa, bătrânul mai era încă în viață. Cât privește cauzele decesului, existau câteva elemente cel puțin ciudate: organismul fusese perfect sănătos, cu toată vârsta înaintată a bătrânului. Lipseau orice urme de accident respirator sau circulator, la fel ca și semnele vreunei insuficiențe organice. În schimb, sângele își modificase compoziția chimică: cercetările de laborator au pus în evidență, fără să o poată încă separa, prezența, în plasmă, a unei substanțe de structură necunoscută. Cu toate că nu se putea dovedi, cel puțin la ora întocmirii raportului, se presupune că tocmai această substanță a produs decesul.

— Simțeam nevoia unei limpeziri. Prezența de substanțe străine în sânge excludea posibilitatea unei morți naturale, deci convingerile mele inițiale se dovedeau neîntemeiate. Cum biochimia patologiei umane este, în linii mari, lămurită, doar existența, foarte îndoielnică, a unui agent necunoscut ar fi putut genera o substanță încă neidentificată. Substanța pare mai degrabă să fi fost introdusă în organism din afară. Și atunci nu putea fi vorba decât de sinucidere sau crimă. Firul căutărilor mă aducea

din nou în camera celui dispărut. Și cum mă temeam că de unul singur nu voi face mari progrese în investigarea acestui caz ieșit din comun, am luat cu mine pe medicul care semnase concluziile expertizei.

Revenind deci în încăperea cu aspect de laborator, unde găsisem în ajun cadavrul, am stăruit în inventarierea minuțioasă a tuturor obiectelor. Era o dezordine cumplită acolo, așa cum numai la unii bătrâni celibatari poate fi; ei pretind că se descurcă de minune într-o asemenea babilonie și că orice încercare de a pune ordine în domeniile lor nu poate decât să încurce definitiv lucrurile. Nu e de mirare că, cu o zi în urmă, nu observasem printre recipiente, cărți și tot soiul de aparate și ustensile, prezența, chiar la vedere și sesizată imediat de medic, a unei seringi, în imediata vecinătate a canapelei pe care zăcuse bătrânul. Deși presupun că am ochiul format și o oarecare experiență în materie, haosul din acea încăpere mă derutase. E bine cunoscut, de altfel, că tocmai lucrurile cele mai simple, evidente, sunt mai greu de descoperit, și cu cât ești mai atent, mai concentrat, cu atât perceperea lor devine încă mai dificilă. De altfel, cu o zi în urmă nici nu-mi dăduse prin cap să caut urme sau dovezi. Acum îmi făceam reproșuri, evident inutile.

Seringa mai conținea o bună cantitate dintr-un lichid incolor. Era, oare, substanța pomenită în raport? Ar fi trebuit să conservăm, pe cât posibil, starea în care se găsea seringa, pentru ca, mai apoi, să se poată deduce de aici o mie și una de amănunte importante, cum ar fi compoziția otrăvii folosite, doza administrată și amprentele digitale ale celui care a mânuit-o. Dar, descoperind pe masă o cușcă cu șoareci albi, medicul hotărî să verifice pe

loc ce anume conținea seringa și dacă are vreo legătură cu cele întâmplate. Așa se face că, înhățând un șoarece, i-a inoculat lichidul acela incolor.

— La urma urmei, mi-a spus el, cele câteva picături de pe pereții seringii le sunt suficiente teribililor noștri chimiști pentru o confruntare, în timp ce acum e nevoie de o confirmare urgentă, ca să știm încotro să îndreptăm cercetările.

Confirmarea nu se lăsă prea mult așteptată: șoarecele dădea semne de epuizare. Apoi se lăsă încet pe o parte și rămase așa, cu piciorușele în sus: murise. Orice îndoială își pierduse sensul. Nu mai rămânea decât să aflăm cine mânuise seringa. Am primit curând răspunsul: amprentele digitale erau ale bătrânului.

*

Fata cu ochi de sălbăticiune apăruse neanunțată în biroul meu. Sfiala care îi aprindea obrajii era acum însoțită de o îndârjită mânie.

— Nu-i adevărat — strigă ea — bunicul n-a făcut una ca asta!

Ce să-i fi spus? Am tăcut.

— Ai venit singură? am întrebat-o într-un târziu.

— Nu l-ai cunoscut — reluă fata, n-ai de unde să știi câtă încredere avea în viață. E adevărat că se purta ciudat, că se complăcea în aparenta lui izolare, dar asta e cu totul altceva. Cum îți închipui că un om ca el s-ar putea sinucide ? De ce taci? Poate că vrei să-mi ascunzi adevărul, sau nu-mi poți spune cine l-a omorât?

Vorbea cu patimă, cu o ură neascunsă, ca un om obișnuit să nu se prefacă niciodată. Apoi, văzând că nu zic nimic, fata își plecă ochii.

— Pot să-ți cer măcar un lucru?

— Depinde.

— Vreau să văd camera unde a murit.

Dorința ei mă punea în încurcătură. Nu puteam s-o refuz.

— Până la închiderea anchetei n-aș avea voie să-ți îngădui. Dar voi veni cu tine. Sper să nu-mi creezi dificultăți.

Am tăcut amândoi tot drumul. Dar aș fi vrut să aflu ce se petrecea în sufletul ei. La începui o crezusem fragilă, plăpândă. Acum știam că, deși era, poate, omul pe care ea îl iubea cel mai mult, fata nu plânsese când a primit vestea morții bunicului. Mi-am amintit că el o chemase. Se bizuise oare pe tăria ei sufletească? Nu puteam totuși înțelege de ce nu i-a lăsat fetei măcar un semn de rămas bun. Ori poate i-l lăsase și n-am știut eu să-l găsesc. Probabil că de aceea dorea ea să cerceteze camera. Fiecare lucru îi era cunoscut; pentru ea fiecare amănunt putea să capete semnificație. Cum de nu mi-a trecut prin cap s-o iau de la început cu mine? Dar nu, n-aveam cum să-i prevăd stăpânirea de sine. Ar fi însemnat să o supun unei suferințe fără rost.

— Totul trebuie să rămână așa cum este — i-am spus când am intrat.

— Nu mă voi atinge de nimic — îmi promise ea.

În clipa în care deschise ușa camerei, o vietate minusculă ne țâșni pe lângă picioare. Fata zâmbi trist:

— Sunt șoarecii lui !

— Am uitat, probabil, cușca deschisă — am zis, să fim atenți!

Precauție inutilă, căci cușca era totuși încuiată. Mi-am

dat seama că ceva e în neregulă. Medicul nu scosese decât un șoarece, iar acela rămăsese mort, pe masă. Cine să fi intrat aici în lipsa mea și cu ce scop? Tot mai neliniștit, încercând să-mi ascund tulburarea, am urmat-o pe fată înăuntru. Ea cercetă mai întâi totul cu o primă privire, nerăbdătoare, o porni apoi să cotrobăie cu ochii, după un program al cărui sens nu-l pătrundeam. Însă, pe măsură ce se apropie de sfârșit, se arăta tot mai tristă, mai zbuciumată. Nu găsise nimic, nici un semn.

Rămăsesem în ușă, la o parte, să n-o stingheresc, dar când am văzut cum i se umezesc ochii, că se așează tăcută pe un scaun, m-am apropiat. Abia atunci mi-am dat seama că șoarecele nu mai era pe masă, unde îl lăsasem și am dedus că trebuie să fi fost, de fapt, unul și același cu cel care o zbughise pe ușă la venirea noastră.

*

— Îmi pare rău, tinere, dar mă văd silit să-ți comunic unele lucruri nu tocmai plăcute.

Directorul institutului își scoase ochelarii și, strângând din pleoape, își fricționă rădăcina nasului. Avea o față foarte obosită. Eu însă cred că arătam și mai puțin bine, căci număram câteva nopți de insomnie. Iar afirmația cu care fusesem întâmpinat nu avea de loc darul să mă liniștească. Blestemam în gând pe bătrânul trăsnit, cu laboratorul lui de vrăjitor singuratic și a cărui moarte enigmatică îmi pricinuia atâtea încurcături.

— Nedumerirea dumitale — continuă el — în clipa când ai constatat că șoarecele înviase, sau mai bine zis, că nu murise decât în aparență, este perfect justificată. Numai că, după ce noi am reușit să identificăm, într-unul dintre flacoanele de pe masa sa de lucru, substanța folosită de

bătrân, am stabilit că ea are o acțiune cu totul nocivă asupra ființelor vii, provocându-le o moarte lentă. Cobaii cărora li s-a injectat această otravă nu numai că nu înviau de la sine, dar nici măcar nu puteau fi reanimați.

— Bine, însă șoarecele acela și-a revenit! Doar n-am avut halucinații. L-a văzut și fata și, de altfel, el a dispărut din locul unde îl lăsasem.

— Eu, personal, eram tentat să cred că l-ai scos din cameră chiar dumneata și l-ai aruncat încă de la început, iar pe urmă ai uitat.

— Dar cel care a țâșnit pe ușă la venirea noastră?

— Ai răbdare. Tocmai discutam dacă putem sau nu să luăm în considerație afirmațiile cuprinse în dosarul pe care ni-l prezentaseși, când cineva ne-a atras atenția asupra faptului că, dacă șoarecele pe care l-ați inoculat își revenise, asta dovedea că sângele lui își păstrase tot timpul fluiditatea, că coagularea îi fusese împiedicată. Or, în cazul cobailor noștri un asemenea fenomen nu se producea.

Directorul tăcu câteva clipe, mutând din loc, distrat, obiectele de pe birou. Deocamdată, nu spusese nimic spre întărirea afirmației sale inițiale, ținându-mă, desigur, fără să vrea, sub tensiune. Cum nu-mi plăcea ca în jocul de-a șoarecele și pisica să mă simt șoarece, e limpede pentru oricine că nu eram tocmai în apele mele.

— Probabil că rezultatele diferite se explica prin aceea că identificarea voastră a dat greș, iar în flacon nu se afla substanța trebuincioasă, mi-am dat eu cu părerea.

— Te înșeli. Am verificat nu numai o dată. Singura posibilitate era ca, printre datele inițiale, să fi existat cel puțin una care să nu fi fost aceeași în ambele cazuri.

La drept vorbind, nu mă prea descurc în ale biologiei, deși meseria îmi furnizase unele cunoștințe, desigur, destul de sumare. Mă străduiam totuși să urmăresc explicațiile directorului, deoarece erau strâns legate de ancheta pe care o desfășurasem: rezultatele acesteia se hotărau acum. Căci nu părea să fi fost vorba nici de moarte naturală, nici de sinucidere și nici de crimă. Reproșurile pentru cele câteva abateri de la disciplina de anchetă își făceau loc tot mai mult în conștiința mea.

— Am hotărât, deci — reluă directorul — să schimbăm datele experienței. Știi, cred, că coagularea se datorește pătrunderii și răspândirii microorganismelor în sânge. Este o primă treaptă a descompunerii. Ca să o prevenim, am trecut la experiențe în condiții aseptice. Rezultatul a fost uluitor: după o moarte aparentă, a cărei durată varia în funcție de doza administrată, cobaii își reveneau. Bătrânul vostru a descoperit un procedeu absolut nou de realizare a anabiozei. Acțiunea acesteia se stinge de la sine, iar reanimarea se declanșează spontan.

Ajuns aici, directorul mă privi fix și mi se adresă, cu o ciudată emoție în glas:

— Cred că îți dai seama ce posibilități ar fi oferit o asemenea descoperire! Omul și-ar fi putut comanda, singur, fără vreo supraveghere sau intervenție din afară, întreruperea și reluarea proceselor vitale!

— De ce „și-ar fi putut?“

— Din păcate, încercările noastre de a sintetiza miraculosul anabiotic nu au dat, încă, nici un rezultat.

Cuvântul anabioză nu-mi era cu totul necunoscut și constituia, de altfel, cauza principală a insomniei mele din ultimul timp. Pentru că, dacă era vorba de așa ceva…

— Ei bine — vorbi atunci interlocutorul meu, parcă ghicindu-mi gândurile și coborând totodată tonul — după părerea mea bătrânul a început să moară cu adevărat abia în momentul când brancardierii l-au scos afară din laboratorul său, unde avea asigurate, probabil, condiții de lucru aseptice. Rămâne să verificați.

Am tăcut amândoi multă vreme. Apoi, directorul a scos dintr-un sertar dosarul și mi l-a întins. Am plecat fără să spun o vorbă, în timp ce el mă privea cu un fel de compătimire reținută. Pe drum, nu m-am gândit la nimic. La birou mă aștepta fata. Venea în fiecare zi, din proprie inițiativă, să se intereseze cum merg lucrurile.

— Știi cumva cu ce se ocupa bunicul tău?

— N-a vrut să-mi spună niciodată.

Abia mă stăpâneam să nu-i strig: De ce naiba l-ai lăsat să se izoleze, să facă totul de capul lui! Dar biata fată n-avea nici o vină. Nu, mi-era peste putință să-i mărturisesc că noi, amândoi, l-am omorât. Avea s-o afle singură, mai târziu.

oracolul

vlad

Vlad Redea nu se socotea un om norocos. Deși făcea o treabă care îl pasiona, deși ocupa o poziție remarcabilă în breasla slujitorilor științei, tânărul doctor docent era mereu nemulțumit de câte ceva. Discuțiile particulare cu colegii îl enervau, iar obiceiul unora de a-și pierde vremea cu tot soiul de nimicuri îl scotea, pur și simplu, din sărite. Rude apropiate nu avea, cu excepția unui frate vitreg, aureolat de o vagă reputație de trișor și șantajist precoce. Lică — acesta era numele fratelui — venea din când în când să-i ceară bani, dar în ultima vreme îl lăsase în pace, semn că ori se căpătuise, ori se odihnea într-unul dintre dormitoarele prevăzute cu gratii ale vreunei școli corecționale.

Vlad nu știa de cubul translucid și incolor care îl aștepta în camera de lucru, birou, la vedere. Răsuci cheia în broască, trânti ușa și depuse, ca de obicei, pălăria și fulgarinul în cuierul din vestibul. Se cercetă o clipă în oglindă, își netezi cu palma smocul rebel din creștet și, luându-și mapa sub braț, trecu pragul camerei. Mapa era plină c-u bancnote, în teancuri lipite de-a curmezișul cu benzi albe. Își vânduse automobilul la un preț nu prea bun, dar căpătase toți banii de la început, condiție indiscutabil avantajoasă. Verifică două teancuri, apoi se plictisi și îndesă mapa într-un dulăpior metalic. Abia în clipa aceea zări cubul. La început nu îi dădu nici o atenție. Apoi încercă să-și amintească dacă nu cumva îl pusese chiar el acolo.

Era în zadar; putea să jure că nu l-a mai văzut niciodată. Îl luă în palmă ca să-l examineze: avea fețele perfect netede, iar muchiile, ca de cristal, erau de o precizie uimitoare. Era absolut sigur că atunci când plecase de acasă nu se afla pe birou. Cineva pătrunsese aici în lipsa lui.

— La naiba! exclamă Vlad, trântind cubul și repezindu-se spre seiful în care tocmai își vârâse banii. Nici în propria ta casă nu poți avea liniște!

Încuie dulăpiorul, îi armă siguranța și, opintindu-se, îl împinse într-o nișă secretă, mascată de un tablou. Apoi se precipită spre intrare, să controleze dacă broasca nu fusese forțată. Cercetă cu de-amănuntul ușa, tocul, balamalele. Nici o urmă de violență, nici măcar o zgârietură nu trăda trecerea vreunui oaspete nepoftit. Reveni în cameră să caute alte mărturii ale misterioasei vizite. Dar acestea lipseau cu desăvârșire, sau — cel puțin pentru el — erau imposibil de sesizat. În cele din urmă, se concentră asupra cubului, de parcă ar fi căutat în substanța acestuia o explicație, îl răsuci pe toate fețele, până când își surprinse singur o curiozitate întrecând cu mult limitele unei reacții firești. O atracție irezistibilă pusese stăpânire pe întreaga lui ființă și simțea în mod hotărât că îi e imposibil să-și desprindă privirea de la acel corp geometric care devenise acum, pentru el, aproape abstract. Departe de a-și fi pierdut luciditatea, rațiunea îi opera, dimpotrivă, cu o repeziciune fantastică. Respinse imediat ideea absurdă că ar fi suferit o criză de natură nervoasă. Cu excepția hiperlucidității, căreia nu putea să-i găsească vreo justificare, totul se petrecea ca într-una dintre binecunoscutele sale experiențe de telehipnoză. Cine să-și fi permis o asemenea glumă pe socoteala lui?

Treptat, un sentiment deprimant de neliniște îl cuprinse: la început confuz, apoi tot mai limpede, în mintea lui înfierbântată se contura gândul că a doua zi avea să moară. Această presimțire sinistră îl făcu să izbucnească într-un bombănit furios: orice glumă își are limitele ei. Cu un teribil efort de voință, închise ochii și azvârli cubul cât colo. Cercetase suficient efectele hipnozei ca să știe ce trebuie să facă pentru a se sustrage vrajei.

Vlad era convins că fusese ținta unei noi năzdrăvănii a colegilor săi. Îi șterpeliseră, probabil, cheile casei și, în timp ce el se afla în laborator, puseseră la cale această păcăleală, în stilul caracteristic al lui Sandu Tomșa.

— O să mi-o plătiți voi! amenință Vlad cu o indignare mânioasă, ridicându-se brusc în picioare. Nu putea suferi ideea de a fi ajuns obiect de batjocură. Și cum oare să fi interpretat altfel cele petrecute decât ca o nerușinată sfidare la adresa lui?

Laboratorul unde lucra ajunsese celebru datorită spectaculoaselor experiențe de telepatie și hipnoză desfășurate aici. Era nu mai puțin vestit pentru renghiurile ajunse proverbiale pe care cercetătorii și le jucau reciproc, dar, niciodată, nimeni nu îndrăznise să amestece lucrurile, să utilizeze rezultatul cercetărilor în jocul păcălelilor. Deși nu fuseseră formulate nici un fel de reguli, o înțelegere tacită, dictată de bunul simț, îi făcuse pe toți, până atunci, să evite o asemenea tentație. De data aceasta, pentru Vlad era limpede că înțelegerea fusese călcată. Nu putea tolera acest adevărat sacrilegiu; de altfel, în ultimul timp, gluma degenerase, riscând să declanșeze adevărate scandaluri și era acum hotărât să pună capăt jocului.

*

Cineva sună insistent: era Lică. O urmă de neglijență se amesteca în vestimentația sa, altădată impecabilă, iar în ochii mari îi mocnea o lucire neliniștită.

— M-ai ocolit în ultimul timp — îl primi cu ironie neascunsă Vlad.

— Nu face nimic, încă nu e prea târziu să mă reabilitez.

Se priviră cercetător, căutând să afle fiecare din expresia celuilalt care-i sunt intențiile.

— Te previn că bani n-am.

— Rău ai ajuns, frate dragă — râse Lică. Îți împrumut eu, dacă ai nevoie.

— Lasă gluma și spune de ce ai venit.

— Vezi cum ești? Strici tot farmecul revederii și mă acuzi apoi pe mine că nu umblu decât după interese. Am venit să te văd.

După asemenea introduceri urmau cererile cele mai nerușinate. Vlad își cunoștea prea bine fratele ca să se mai lase impresionat. Îi era lehamite de el, totuși, nu putea să-l poftească afară. Se simțea legat de soarta lui printr-un complex de vinovăție, moștenit în parte de la mama lor, sfârșită din viață înainte de a-l crește pe Lică. Deși îi satisfăcea pretențiile când nu întreceau măsura, acum nu era dispus să fie darnic.

— Păstrează-ți generozitatea — zise — pentru victime mai sensibile la acest gen de escrocherie.

— Ești nedrept!

— Pe scurt, ce vrei?

Lică rosti rar, accentuând fiecare silabă:

— Dacă până mâine n-am zece mii, sunt un om mort.

Cuvintele acestea stârniră o rezonanță neplăcută în mintea lui Vlad, pe care presentimentul că a doua zi va

muri nu-l părăsea nici o clipă, cu toate că îl socotea caraghios.

— Zece mii?!… Ieși afară, imediat!

Băiatul păli, dar nu se mișcă.

— Vorbesc serios. E vorba de câțiva ani „la sare“.

— Ți-am spus de la început că bani n-am. Și nu aștepta să ți-o repet pentru a treia oară.

— Și… automobilul? întrebă Lică, cu o naivitate perfect simulată.

— Va să zică știi că l-am vândut.

— Mi-a spus-o un prieten.

— Ei bine, n-am de gând să-ți dau nici un chior — mârâi Vlad amenințător, înaintând un pas. Băiatul porni de-a-ndăratelea spre ieșire.

— Păcat, mare păcat — spuse el. M-ai fi împiedicat să fac o treabă urâtă.

— Șterge-o, cât ți-e moale!

— Nu de alta, dar cunosc un tip pe care l-ar interesa grozav să afle cu ce se ocupă Stela în zilele când el e plecat în deplasare…

— Vorbești cam mult — izbucni Vlad, pocnindu-l cu palma peste obraz. Fratele lui, deși încercase să se eschiveze, recepționase lovitura în plin și se ciocni de perete. Câteva clipe tăcură amândoi.

— Știi — îngână apoi Lică, batjocoritor — e vorba chiar de soțul ei.

— Soțul ei? Stela căsătorită!

Vlad simți cum un val de sânge îi inundă creștetul, de parcă l-ar fi izbit un lat de topor. Femeia aceea îl mințise deci! Se vedea înconjurat de nemernici.

— Dă-mi banii — se auzi glasul celuilalt.

— Să piei din fața ochilor mei! răcni omul.

— O să-ți pară rău, șopti Lică și, ieșind, închise ușa cu un calm neașteptat.

*

La câteva minute după ce Vlad sunase, femeia de serviciu apăru în laborator:

— Dumneata ai făcut curat astăzi?

— Da.

— Și unde mi-e scaunul?

Femeia își roti capul într-un mod ciudat, ca o pasăre orbită de lumină, apoi spuse repede:

— Eu l-am lăsat aici. Nici nu l-am clintit.

— Ești sigură?

Ea îl privi supărată, cu obrajii brusc îmbujorați:

— Doar nu-s nebună!

— Bine, bine. Poți pleca. Spune-i lui Tomșa că l-am rugat să vină până la mine.

Vlad bănuia că e vorba de o nouă glumă. Îi convenea de minune, căci avea nevoie de un pretext: nu voia să înceapă atacul cu povestea cubului, pe care intenționa s-o păstreze pentru lovitura de grație.

— Unde aveți de gând să ajungeți? îl întrebă el pe Sandu. Pe fața deschisă a acestuia mijea un zâmbet când intrase, dar aerul glacial al șefului îl făcu să se încrunte.

— Ce vrei să spui?

— Că aș dori să nu fiu silit să-mi caut scaunul și, în general, aș vrea să știu dacă nu credeți că ați depășit cadrul unor glume colegiale.

Sandu se aștepta ca Vlad să fie furios, și atunci i-ar fi răspuns cu voie bună, înseninându-l. Dar îl primise rece, oficial, obligându-l să ia totul în serios.

— O să-ți aducem scaunul.

Pe șef îl enervau întotdeauna păcălelile de acest fel, dar era pentru prima dată când îl vedea atât de stăpânit și înțelegea că ceva grav se întâmplase. Atmosfera nu avea nimic distractiv și nu se simțea de loc atras de o discuție serioasă.

Se îndreptă spre ușă, gata să părăsească încăperea.

— Aș vrea să-mi răspunzi la întrebare.

Sandu îl privi nehotărât, apoi zise:

— Nu prea ești în apele tale. Mai bine să vorbim altă dată.

— Nu te credeam laș. Ar trebui să ai măcar curajul răspunderii!

— Nu înțeleg! Faptul că te-am ținut zece minute în picioare nu poate justifica asemenea…

— Zece minute în picioare! Asta vrei să cred că socotești pricina supărării mele?

— Eu însumi îmi spun că ar fi mult prea puțin, dar nu văd ce altceva să te fi indispus. Afară doar de vreo insomnie, pentru care sper că nu vrei să mă faci vinovat pe mine.

Femeia de serviciu veni cu scaunul buclucaș și îl așeză lângă Vlad, apoi se retrase. Vlad rămase în picioare.

— Ascultă, Sandule, ne cunoaștem de zece ani…

— Unsprezece — îl corectă acesta.

— Și nu te știam nici perfid, nici prefăcut.

— Poate că te-ai înșelat.

— Ești un tip imposibil !

— Dacă îți închipui că mă pot schimba, te înșeli din nou. Mai bine spune-mi, ce vrei de la mine?

— Cum? Când mi se comunică foarte amical că mai am

de trăit o zi, când cineva își permite o asemenea neobrăzare, tot eu sunt cel care vrea ceva de la tine?

— Că mai ai de trăit o zi? Colosal!

Sandu izbucni în râs. Vlad amuți, privindu-l. Toată enervarea îl părăsise.

— Colosal! repetă Sandu. Niciodată nu mi-ar fi dat prin gând! Dar știi că e bună?!

— Vrei să spui că n-ai nici un amestec?

— Credeai că eu? Nu, nici pomeneală.

— Cine să fie?

— Bănuiesc că nimeni de la noi. Aș fi știut și eu.

— Nu se poate. A intrat cineva în casă, în lipsa mei. Și numai voi mi-ați fi putut șterpeli cheile.

— Să-i întrebăm și pe ceilalți.

Trecură în secție. Aici, lumea mai comenta încă gluma cu scaunul și precipitata convocare a lui Sandu Tomșa în laboratorul șefului. Întrebarea lor rămase fără răspuns: nimeni nu se arăta a ști ceva despre cubul miraculos care apăruse în casa doctorului-docent
Vlad Redea.

*

Dorian Ionescu era un nehotărât. Când cineva îi atrăgea în vreun fel atenția asupra comportamentului soției sale, dădea să se înțeleagă că are deplină încredere în cinstea ei și dezmințea zvonurile destul de numeroase care circulau pe seama unor legături mai mult sau mai puțin dubioase ale acesteia. Totuși, în forul său interior nu putea să-și înăbușe unele îndoieli. Iar gândul că Stela ar fi în stare să-l înșele îl îngrozea pur și simplu; ar fi preferat, dacă era adevărat, să nu o afle niciodată. Deși nesiguranța îi măcina nervii, îi zdruncina sănătatea, nu avea curajul să

deschidă ochii. Nu că ar fi socotit că e sub demnitatea lui să-și spioneze soția, căci era gelos și impulsiv, dar se temea de ceea ce ar fi trebuit să se întâmple dacă descoperea că clevetirile sunt întemeiate.

Cu o zi înainte, când tocmai se urcase la volan cu gândul să pornească într-una dintre obișnuitele lui deplasări prin țară, un tânăr îl acostase, ca să-i comunice, după cum pretindea el, un lucru important. Nu voise să-și divulge numele, îi ceruse o sumă cel puțin impertinentă și îi oferea, în schimb, o informație prețioasă: numele și adresa exactă a amantului. Cu condiția achitării unui avans egal cu jumătatea sumei, urmând ca restul banilor să îi plătească după ce se va convinge cu proprii săi ochi de exactitatea informațiilor, îi răspunsese că, dacă stăruie, îl va da în judecată pentru calomnie și tentativă de șantaj.

— Fii serios — îi râse în nas Lică Redea, căci despre el era vorba — de-abia atunci ar afla toată lumea că nu e la mijloc nici o calomnie. Te temi prea mult de un scandal public ca s-o faci. Cât despre bani, dacă, într-adevăr, ți-e frică să știi cine e tipul, tot o să mi-i dai, ca să nu le spun ceea ce știu prietenilor și colegilor tăi. Hai, spune, de ce te temi mai mult?

Fusese prins între ciocan și nicovală, trebuia să găsească o modalitate de a ieși onorabil din impas. Nu avusese încă de-a face cu acest gen de escrocherie și nu se știa apăra, nu cunoștea decât mijloacele cinstite, ale căror efecte îl ocoleau pe acest individ alunecos.

— Lasă-mă să iau o hotărâre.

— Am nevoie de avans chiar acum. Nu pot să aștept.

— Dar n-am bani la mine.

— Ai carnetul de cecuri.

— Nu-l am — minți Dorian.

— Caută mai bine.

— Sunt convins că tot ce susții e o născocire gogonată. Și chiar dacă ar fi cum spui, nu mă interesează.

Prefer să nu știu nimic.

— Atunci plătește ca să tac!

— Cine o să te creadă?

— Toți. Numai tu te încăpățânezi să nu recunoști adevărul. Vrei să le spun chiar azi ceea ce știu? Va fi o petrecere grozavă!

Până la urmă se resemnă și semnă cecul.

— Mi-ești pe plac — zise atunci Lică — uite, îți fac ambele servicii pentru banii ăștia. Apoi, rânjind cu o satisfacție pe care celălalt n-avea cum s-o înțeleagă: ține adresa și numele nemernicului care îți necinstește căminul!

— N-am ce să fac cu ele.

— O să-ți prindă bine cândva și o să-mi mulțumești. Ascultă-mă pe mine.

Dorian își mai amintea încă figura cu care, în ajun, tânărul îl părăsise. Rânjetul acela, aducând o notă de grotesc pe chipul lui cu trăsături fine, îi rămăsese înfipt în memorie. Citise bilețelul pe care i-l lăsase, dar cele câteva cuvinte de acolo nu-i spuneau mare lucru: Vlad Redea, Florilor 27. Cunoștea vag strada Florilor, o alee umbroasă, dintr-un cartier de vile. Se uită la ceas: era ora șapte seara. Dacă gonea, în cel mult două ore ar fi ajuns în orașul său și ar fi lămurit definitiv lucrurile. Plăti coniacul și ieși. Automobilul îl aștepta în stradă. Îl ademenea, îl pândea.

Nu se putea încă hotărî, dar înțelegea totuși că nu mai

avea cum să dea înapoi, că acum nu va mai rezista tentației de a se repezi la cheia de contact, cu piciorul înfipt în accelerator.

*

— Și, totuși, de unde să se fi ivit acest oracol sinistru? se întreba, intrigat, Vlad în drum spre casă. Luat cu treburile, ziua trecuse pe neobservate, fără să aibă timp să se gândească la cubul de cristal care îi rămăsese în casă într-un mod atât de inexplicabil. Acum însă, reluase firul întrebărilor fără răspuns și, pe măsură ce se apropia de locuința sa, înțelegea tot mai deplin că nu avea nici un element de la care să poată depăna firul investigațiilor. Nu putea decât să aștepte.

Apariția cubului avusese, probabil, un rost, nu putea să nu fie însoțită și de alte evenimente care, mai devreme sau mai târziu, o vor lămuri. Cine pătrunsese în birou în lipsa lui urmărea ceva, și odată și odată își va face el anunțate intențiile.

Acasă îl aștepta Stela, de care uitase cu totul. Abia când găsi ușa deschisă și o văzu instalată într-un fotoliu, își aminti de discuția din ajun cu Lică.

— Ai reușit? îl întrebă ea, fără altă introducere. Se referea, desigur, la vânzarea automobilului. Vlad o cercetă cu interes. Așa arăta, deci, Stela, femeia măritată și mincinoasă, cu care intenționase să se căsătorească. Căută să deslușească pe chipul ei trăsăturile unei măști a prefăcătoriei, dar nu izbuti. Nu găsea decât, candoare, o senină puritate.

— De ce nu-mi spui ce ai făcut ieri? repetă ea întrebarea, văzându-l că tace.

Lui Vlad îi trecu prin minte că, așa cum se înșelase

într-o privință, aparențele puteau fi false și în altele. Oare Stela n-avea nici un amestec în povestea cubului? Doar avea și ea cheile casei.

— Ieri s-au întâmplat foarte multe — mormăi el, mai mult pentru sine. Ai trecut cumva pe aici în lipsa mea?

— Nu. Dar de ce întrebi?

— Cineva a intrat cât timp eram plecat. Mi-a lăsat chiar și un mesaj. Dar a uitat să-l semneze și acum trebuie să-mi angajez un detectiv.

— Un mesaj?

— Și încă unul foarte înduioșător. Pretinde că azi o să mor. E drăguț, nu? Vlad se prefăcu a râde. Apoi o privi brusc: zici că nu știi nimic?

— Eu? Aflu totul acum, de la tine!

Într-adevăr, își mărturisi el în gând, femeia aceasta nu putea să aibă habar ce înseamnă o experiență de telehipnoză. Spuse cu voce tare:

— Bine, bine. Automobilul l-am vândut, dacă asta te interesează.

— În sfârșit!

S-o demaște acum? Să-i arunce în obraz vorbe grele, s-o acuze de înșelătorie? S-o ia pe ocolite?

— Peste câteva zile ne căsătorim. Am aranjat totul, minți el și adăugă: banii i-am depus pe numele tău.

Stela păli abia perceptibil. Simțea că momentul unei explicații nu mai putea fi evitat. De mult se temea de el, dar încercase să-l alunge cât mai departe. Nu înțelegea, totuși, ce-l determinase pe Vlad să ia o asemenea hotărâre.

— Trebuia să-mi spui mai din timp — îi reproșă ea.

— Voiam să-ți fac o surpriză.

— Atât de curând nu pot. N-am rochie, trebuie să-mi

anunț rudele, prietenii. Cel puțin o lună!

— Rochia e gata — minți Vlad din nou. Cât despre rude, le vom anunța ulterior. Vreau să mergem singuri la ofițerul stării civile.

— Nu se poate.

— De ce?

Stela tăcu.

— Nu te lasă soțul? silabisi bărbatul, apucând-o de bărbie și privind-o țintă, în ochi.

Stela strânse pleoapele. Aflase deci! Cu atât mai bine. Îi împinse palma la o parte.

— Ce rost ar fi avut să-ți spun? Tu țineai morțiș să ne căsătorim. M-ai fi alungat.

Vlad rămase uluit. „Ce rost ar fi avut să-ți spun?“. Dar uluiala i se transformă curând într-o răbufnire de ură:

— Și-ți închipui că acum n-am s-o fac?!

Simțea că își pierde cu totul stăpânirea de sine. Trecuse prin prea multe în ultimele douăzeci și patru de ore ca să-și mai poată struni nervii. Stela ședea, picior peste picior, pe buze i se lăfăia încă un zâmbet insolent. Scena n-avea nimic din aerul sportiv al unei întreceri acceptate, pe față; să lovească o asemenea femeie l-ar fi umilit încă și mai mult, chiar și gândul că ar putea-o atinge îi provoca repulsie. Gâfâind, îi întoarse spatele și ieși, trântind ușa cu putere. I se mai auziră doar pașii, coborând în grabă treptele.

mircea

Zbârnâitul telefonului, în care își pusese atâtea speranțe, răsuna — de ce să n-o recunoască — din cale afară de rar. De altfel, chiar în puținele ocazii, când de la

celălalt capăt al firului i se comunica vreo misiune, nu era vorba decât de niște mărunțișuri, care n-ar fi putut satisface nici măcar ambiția unui sergent-major. Mircea lâncezea în biroul său cu ferestre ce dădeau spre o curte interioară; faptul explica, într-o oarecare măsură, curățenia ce domnea în încăpere și ordinea desăvârșită din sertare și rafturi. Înțelegea că viața e alcătuită din lucruri mărunte, dar intuia totodată că pe o asemenea cale nu se va afirma niciodată în ochii prietenilor săi, și cu atât mai puțin în cei purtători de lentile cu patru dioptrii ai logodnicei, mare amatoare de filme polițiste.

Totuși, Mircea nu ajunsese să se blazeze. De câte ori zbârnâitul telefonului îi întrerupea firul șerpuit al ficțiunilor — pe care și-l depăna singur, în timp ce-și ascuțea câte-un creion roșu — speranța renăștea, la fel de autentică și viguroasă ca în prima zi. În ultimul timp, recurgea chiar la o mică înscenare: se prefăcea ocupat, lăsând presupusul interlocutor să sune de câteva ori, convingându-se totodată că nu e vorba de o greșeală sau vreun deranjament. Apoi ridica brusc receptorul, lăsa să-i scape un „da“ gutural și închidea pe jumătate ochii, ca să nu piardă nici un cuvânt.

De data aceasta, însă, uitase ceremonialul: de atâtea zile nu mai auzise apelul scrâșnit al telefonului, încât, de îndată ce primul sunet îi izbi timpanul, se repezi la aparat.

— Te cheamă șeful — îi gânguri la ureche vocea zglobie a secretarei.

Șeful avea o secretară urâtă și cu picioare groase.

Ce-o mai fi și asta, se întrebă mirat Mircea, în vreme ce liftul cobora cu un calm enervant. De la angajare, nu mai fusese chemat la șef decât de două ori. Își potrivi nodul de

la cravată; auzise că dumnealui era foarte exigent în materie de ținută.

— Unde-ai zăbovit până acum? îl luă secretara în primire. Descumpănit, îngână ceva nelămurit și fără noimă. De fapt, venise imediat ce fusese anunțat.

— Bine, bine, intră mai repede!

Instalat într-un jilț cu spătar înalt, șeful se aplecase asupra unui dosar. Îi făcu semn novicelui să ia loc. Îl privi cu un oarecare interes și-i zâmbi convențional:

— O să avem de furcă...

Lui Mircea îi trecu prin cap că urma să primească o misiune importantă. Dar nu îndrăznea să spere.

— Un director de laborator — reluă șeful — și-a găsit moartea în împrejurări ce par foarte limpezi. Medicii spun că ar fi fost victima unui atac de cord. Noi însă trebuie să fim circumspecți: este vorba de un laborator al institutului „Psi“. Poftim dosarul; telefonează-mi chiar acasă, la orice oră, dacă ai nevoie de ceva!

*

Corpul lui Vlad fusese găsit în fața casei, printre boschetele din grădină. Cu excepția unei lovituri în dreptul tâmplei, pe care se pare că și-o pricinuise în cădere, nu purta nici un semn de violență. În casă nu existau indicii care să explice în vreun fel moartea sa. Urmele de ruj de pe o țigară abia începută dovedeau totuși că o femeie trecuse pe aici. Să fi fost oare una și aceeași cu originalul fotografiei pe care Vlad o purta în portofel?

Mircea recapitulă în gând datele de care dispunea: un frate vitreg delicvent, automobilul vândut, banii dispăruți. Îl costaseră două zile de căutări febrile și simțea că nu îl ajutaseră prea mult să avanseze cu ancheta. Fratele vitreg

nu era de găsit, femeia din fotografie rămânea o necunoscută, iar legătura dintre moarte și dispariția banilor nu îl apropia cu nimic de tema principală a suspiciunilor: faptul că tânărul director conducea un laborator dintr-un institut de cercetări secrete. Începea să fie convins de necesitatea unei vizite la laboratorul cu pricina. Aici îl aștepta o surpriză: avea să-l întâlnească pe Sandu Tomșa, fost coleg de școală și bun prieten din copilărie. De la el află Mircea de existența unui mesaj, a cărui profeție se împlinise atât de implacabil. În ce anume consta mesajul, Sandu nu i-a putut spune, dar i-a povestit tot ce știa de la Vlad din ziua aceea fatală.

— Ne-am distrat teribil — îi spuse el — mie toată istoria îmi părea a fi o glumă formidabilă! Pe Vlad însă îl intriga faptul că cineva pătrunsese în casă în lipsa lui.

Iată câteva amănunte care, dacă se dovedeau exacte, puneau la îndoială concluzia expertizei medico-legale. Era greu să mai crezi că a fost vorba de o moarte naturală, când omul fusese înștiințat asupra ei cu o zi înainte. Cineva știa, deci, că avea să se petreacă un asasinat și, chiar dacă nu el era făptașul, nu era străin de cele puse la cale.

— Nu v-a trecut prin cap că putea fi vorba de un avertisment?

— Semăna mai mult a oracol decât a amenințare.

— Tu ce-ai face dacă cineva ți-ar spune că mâine vei muri?

— I-aș râde în nas.

— Eu l-aș da imediat în judecată pentru amenințare cu moartea. Aș fi foarte mulțumit să intru în posesia cubului despre care mi-ai vorbit. Dar sunt cam sceptic, căci dacă e

vorba, într-adevăr, de o crimă, n-ar fi exclus ca autorul ei să fi avut grijă să facă să dispară o asemenea probă categorică.

Își aminti de fotografie.

— Cunoști, cumva, această femeie?

— Oarecum — îi răspunse Sandu. L-am văzut pe Vlad însoțind-o, în ultima vreme. O dată sau de două ori.

— Știi cum o cheamă?

— Stela, mi se pare, dar nu sunt sigur.

Mircea se îndreptă spre casa lui Vlad. Dacă mai avea vreo șansă să găsească cubul, trebuia să se grăbească. Voia să scotocească peste tot, să-și vâre nasul în toate ungherele. Nu se putea să nu adulmece el o urmă.

Spre surprinderea lui, găsi obiectul cu pricina mult mai repede decât s-ar fi așteptat; acesta zăcea pe podea, într-un colț al camerei, neclintit din clipa în care Vlad îl azvârlise acolo. Mircea apucă cubul cu o batistă și-l examină atent. Precizia cu care fusese executat întrecea, într-adevăr, orice închipuire. Sandu avea dreptate: o asemenea perfecțiune a formei, departe de a aminti în vreun fel cine știe ce intenție criminală, te făcea mai degrabă să te gândești la o comunicare cu o lume desăvârșită. Totuși, de câte ori aparențele nu înșală! Nu avea voie să se lase păcălit. Indiferent ce se ascundea îndărătul prorocirii, el trebuia să găsească prorocul! S-o descopere pe această pythie aducătoare de moarte!

Nu reușea nicidecum să-și explice de ce cubul rămăsese la locul lui. De ce făptașul nu-l făcuse să dispară? Uitase, sau procedase astfel în mod intenționat, sfidându-l pe cel ce urma să întreprindă ancheta? Ori, poate, era o probă menită să-l împingă pe un drum greșit…

Avea de pe acum câteva nedumeriri: ce rol jucase hexaedrul de cristal în moartea lui Vlad? Și, la urma urmei, ce mobil îl determinase pe presupusul asasin să-și anunțe dinainte intențiile?

Se întoarse cu prețioasa captură în biroul său, cel cu ferestre ce dădeau spre o curte interioară. La Delphi, preoteasa era ascunsă în interiorul oracolului; ar fi fost foarte simplu s-o dibuiască. Dar aici? Ei da, își spuse Mircea, străfulgerat de o idee, în interiorul oracolului, aici se află cheia! Era necesar, mai întâi de toate, să dispună de tot ce se putea ști despre obiectul găsit în camera victimei. O să comande o expertiză completă. Nu se îndoia de faptul că fiecare amănunt, chiar și finețea execuției, își va dovedi însemnătatea în desfășurarea cercetărilor.

*

Mircea o recunoscu numaidecât pe femeia din fotografie. O pofti înăuntru, o invită să ia loc și o privi cu o oarecare doză de curiozitate. Stela nu era urâtă și știa asta, dar mai simțea, tot atât de limpede, că e ca și paralizată de o teamă aproape superstițioasă și că nici pudra, nici rujul nu reușiseră să-i atenueze paloarea.

— Când l-ați văzut ultima dată pe Vlad Redea?

— Nu cunosc un om cu asemenea nume — se repezi femeia, aprinsă. Și, în general, nu știu ce doriți de la mine. Cred că e vorba de o neînțelegere.

— Mă tem că vă înșelați. Voi fi nevoit să vă amintesc eu. Miercuri, după-amiază, Vlad încă trăia. V-ați întâlnit la el acasă, în strada Florilor, 27. Seara, el era mort.

— Domnule, eu sunt o femeie respectabilă — sări Stela — și nu vă permit! Soțul meu…

— Deci sunteți căsătorită! o întrerupse Mircea. Cu atât

mai bine. Să vedem ce spune soțul dumneavoastră cu privire la proveniența sumei pe care ați depus-o în aceeași seară de miercuri.

— Nu văd nici o legătură.

— În afară de faptul că este exact suma care lipsește din seiful domnului Redea. Dar poate că nu e decât o simplă coincidență. Să-l întrebăm mai bine pe soțul dumneavoastră!

Femeia tăcu.

— E inutil să tăgăduiți. Dispunem de dovezi suficiente. Viața personală, soțul și celelalte nu dorim să le amestecăm aici. Dorim numai să lămurim împrejurările morții lui Vlad. Va trebui să ne ajutați.

— Soțul n-o să afle?

— Decât dacă ne siliți să-l chemăm.

— Vă voi spune tot ce știu — oftă Stela.

Mircea sună. O stenografă veni să-și ocupe locul, gata să noteze. Femeia o privi: stenografa era blondă, nu era fardată și purta un taior cu o croială sobră; nu aducea de loc cu cuconițele pe care le puteai întâlni în birourile de scris și copiat acte. Se hotărî să vorbească.

— Să încep… cu începutul?

— Cu sfârșitul — preciză anchetatorul.

— Miercuri ne-am văzut, așa cum știți, la el acasă. Cu o zi înainte, Vlad își vânduse mașina, iar banii îmi promisese că îi va depune pe numele meu. Urma să divorțez și să ne căsătorim imediat ce va fi posibil.

Oare mă crede? se întreba Stela în timp ce debita această versiune, nițel înfrumusețată a realității. Modificase numai detalii care, după părerea ei, nu puteau să prezinte vreo importanță pentru acest tânăr zelos.

— Când ne-am întâlnit mi-a vorbit de afacerea pe care tocmai o încheiase și mi-a înmânat carnetul.

— A depus chiar el suma?

— Bănuiesc că da. Apoi, mi-a spus că nu se simte prea bine și a ieșit să se plimbe în grădină. Am vrut să-l însoțesc, dar nu m-a lăsat. Când am constatat că zăbovește cam mult, am ieșit la geam să-l strig. Nu l-am văzut. O fi în stradă, mi-am zis. Am aprins o țigară. Se însera. Mă cuprindea, treptat, o stare stranie, de neliniște. Vlad îmi pomenise ceva de o vizită misterioasă, de un mesaj.

— Ce fel de vizită?

— Intrase cineva în casă, în lipsa lui, în ajun, și-i lăsase un bilet ori naiba știe ce. Se pretindea, acolo, că mai are o singură zi de trăit. Am stins țigara și m-am repezit afară. L-am găsit lângă niște tufișuri. Era mort. M-a cuprins o frică nemaipomenită și am plecat imediat.

— Asta e tot?

— Tot.

— De ce n-ai anunțat miliția?

— Am dat un telefon. Dar… nu mi-am declarat numele. Soțul meu nu știa nimic. Și acum nu mai avea nici un rost să provoc un scandal…

— Da… rosti, tărăgănat, Mircea. Nu aflase mare lucru. Cât despre sentimentele și principiile „elastice[1]’ ale acestui personaj cu pretenții de respectabilitate, ele îi provocau o vagă senzație de silă. Stela se ridică. Șovăia.

— Mai doriți ceva? o întrebă el.

— Dar să nu noteze…

— Să zicem că nu notează.

Femeia se așeză la loc, încet, ca o stafie. Îl privea fix, cu ochii ușor dilatați.

— Mi-e frică — scânci ea.

— De ce?

— De soțul meu.

— Spuneați că nu știe nimic.

— Așa credeam și eu. În ziua aceea tocmai plecase din localitate. Știți, el umblă mult pe teren…

— Și?

— Ei bine, abia mă dezbrăcasem, după ce am ajuns acasă, că a apărut și el. Mi-a spus că fusese rechemat pentru o treabă urgentă. Era tulburat cum nu l-am mai văzut niciodată. S-a culcat și a adormit mai repede decât mă așteptam. Avea, ca de obicei când se întorcea de la drum, hainele pline de praf. I le-am periat, i le-am scuturat, să le pun în ordine. Dintr-un buzunar a căzut un bilet. Curioasă din fire, cum sunt, l-am desfăcut. Erau notate, acolo, cu un scris ce-mi era necunoscut, numele și adresa lui Vlad.

— Aveți aici biletul?

— Cum să i-l fi luat? Abia că i-aș fi confirmat bănuielile. Dar mi-e frică, zău mi-e frică să mai stau cu el în casă.

— Fiți fără grijă. Din moment ce Vlad a murit…

— Și banii?

— Ce-i cu banii?

— N-o să-i spuneți?

— V-am promis doar. Însă ar fi bine să nu umblați la suma aceea. Până se lămuresc toate…

Stela pricepu. Ridică din umeri a neputință. Apoi întrebă dacă poate să plece și ieși, nu însă înainte de a-i arunca stenografei o privire iscoditoare. Mircea o conduse tăcut și rămase câteva clipe cu ochii la picioarele ei drepte, cocoțate pe tocuri înalte.

*

Rezultatul expertizei fusese complet neașteptat: nu se putea stabili nici compoziția și nici proveniența cubului. Incasabil și de o duritate neîntâlnită până atunci, acesta rămăsese de nepătruns pentru toate analizele de laborator care alcătuiau arsenalul cercetătorilor. Un ziarist ar fi fost, de bună seamă „tentat să se lanseze într-o ipoteză îndrăzneață privind imposibilitatea producerii unui asemenea obiect pe Pământ, ceea ce ar fi condus numaidecât la concluzia originii lui extraterestre. Dar Mircea nu era ziarist și nu-și permitea să viseze „în exercițiul funcțiunii."

Care fusese, în fond, scopul anchetei? Să verifice dacă nu cumva moartea lui Vlad Redea era urmarea unui complot, unui act de sabotaj sau a activității unei agenturi de spionaj. Faptul că sfârșitul îi fusese anunțat cu o zi înainte era de natură să îndreptățească asemenea bănuieli, indiferent de presupunerea că mesajul putea să vină nu de la făptaș, ci de la o persoană care ar fi dorit să-l pună în gardă. Dar cercetările nu aduseseră alte dovezi în sprijinul ipotezei. E adevărat că, în urma unor confruntări la Casa de economii, Stela fusese nevoită să admită că, după ce constatase moartea lui Vlad, îi luase banii și îi depusese chiar ea. Dar tăgăduise până atunci tocmai de frică să nu fie acuzată, pe nedrept, că l-ar fi omorât pentru a-l jefui. Și cum nici o altă probă nu putea fi adusă împotriva ei, era greu să fie acuzată de crimă. Mai ales că un asasinat în vederea jafului nu convenea de fel scopului anchetei.

Dorian Ionescu, soțul ei, declarase că biletul cu numele și adresa îl avea de la un tânăr pe oare, pus în fața unor fotografii, îl identifică a fi tocmai Lică. Nu tăgăduia că se

întorsese în acea seară anume pentru a verifica fidelitatea soției sale, dar găsind-o acasă, dăduse cu totul uitării accesul său de gelozie. Abia mai târziu, după ce câțiva martori declarară că i-au văzut mașina parcată nu departe de locuința lui Vlad Redea, Dorian recunoscu și el că intrase în curtea acestuia, cu intenția de a o surprinde acolo pe soția lui, dar descoperind, în grădină, un cadavru, a preferat să plece imediat, pentru a nu fi amestecat într-o asemenea afacere.

Oricare ar fi fost rolul jucat de soții Ionescu sau de Lică, își spuse Mircea, este limpede că ei nu puteau avea vreo legătură cu sinistra povestire, de vreme ce savanții cei mai reputați își exprimaseră îndoiala privind obținerea substanței enigmatice a cubului prin vreuna dintre tehnologiile cunoscute. Ar fi cât se poate de nimerit ca, în continuare, cu anchetarea celor suspecți să se ocupe poliția judiciară, pentru ca el să-și concentreze atenția asupra „oracolului”. Mai mult chiar, expertiza dovedise că, alături de amprentele lui Vlad, pe fețele hexaedrului mai erau imprimate două amprente care păreau a fi urma unor degete, dar aveau un cu totul alt desen decât cele umane. Mircea n-ar fi putut spune dacă fuseseră compuse anume pentru a stârni confuzie sau aparțineau într-adevăr unei ființe nemaivăzute, dar era sigur că Stela, Dorian sau Lică n-aveau aici nici un amestec.

— Și ce intenții ai, dacă îți voi accepta concluziile — îl întrebă șeful când Mircea se prezentă la raport. Ce anume ai de gând să întreprinzi?

— Mai întâi, trebuie să mă conving dacă mecanismul — „proroc” a funcționat, intr-adevăr, sau a fost vorba de o simplă halucinație. Dacă mecanismul a fost creat pentru o

singură întrebuințare, ori continuă să funcționeze.

— Spuneai că obiectul „vorbitor” a amuțit complet, că nu mai provoacă nici un fel de transă.

— Poate că nu toată lumea este suficient de receptivă.

— Deci tu crezi că „oracolul” va mai face și alte victime?

— Greu de zis. Dar de ce n-am presupune că este vorba de un oracol veritabil, de un aparat care prevestește moartea naturală — spuse brusc Mircea, pe un ton glumeț. Sfârșitul lui Vlad Redea ar fi fost pricinuit de un atac de cord, așa cum s-a stabilit la autopsie, și în acest fel tot misterul s-ar dezlega.

Șeful îl cercetă, pe jumătate intrigat.

— Vrei să mă faci că cred că poți ghici viitorul?

— Eu nu — răspunse Mircea calm.

— În schimb, conferi proprietatea aceasta miraculoasă unui obiect.

— Unui obiect de o proveniență nu mai puțin inexplicabilă. Din moment ce substanța lui suntem obligați s-o admitem ca atare, cu toate că n-o înțelegem pentru simplu motiv că ea există, la fel ca și urmele pe care le poartă, nu văd de ce n-am accepta și o funcție al cărei mecanism nu-l deslușim deocamdată.

— Devii mistic!

Mircea tăcu. Înfierbântat, uitase pentru moment cu cine discută. Cele câteva întrevederi cu șeful său, prilejuite de mersul anchetei, nu izbutiseră să-i înlăture stânjeneala, și dacă își îngăduise acum să fie ceva mai vorbăreț era numai fiindcă problema îl pasiona, inhibându-i temporar complexele. Înțelesese însă că nu îl va putea convinge pe superiorul său să admită sugestia lui nici măcar ca ipoteză

de lucru. Știa foarte bine ce i se va răspunde: că o asemenea teză nu ar face decât să vină în contradicție cu principiile generale ale științei, privind ireversibilitatea timpului, cu experiența multimilenară a omenirii și chiar cu bunul simț. Că o călătorie în viitor, la fel ca și una în trecut, nu pot să constituie decât ficțiuni și că numai învingând timpul — faptă cu totul improbabilă — am putea ajunge profeți. Că orice prezicere în afara previziunii științifice, nu constituie decât o încercare de a reînvia, sub o formă voalată, teoria idealistă, fatalistă, de esență mistică, despre destin și imanența unui scop. A unei finalități în însăși existența lumii.

— Te dai bătut? reluă șeful, ghicindu-i parcă gândurile.

— Argumentația mea este prea ușor de atacat — mărturisi Mircea. Nu-mi rămâne decât să vă solicit permisiunea de a continua cercetările.

— O ai, cu anticipație — râse șeful, înveselit de prudența subalternului său. Cred că te-au speriat prea tare replicile mele…

*

Se ridică încet, se îndreptă spre fereastră și o deschise larg. Trase nervos câteva fumuri dintr-o țigară și o aruncă. Era treaz, perfect lucid, și nu-i venea totuși să creadă că ceea ce i se întâmplase cu o clipă înainte e adevărat. Se întoarse la birou și își concentră încă o dată privirea asupra cubului ce lucea, misterios, în lumină. Același fior îl zgudui când se simți din nou neputincios să-și mai dezlipească ochii de la muchiile tăioase ale acestuia. Și din nou îl șocă, la fel ca o electrocutare, gândul brusc, că peste 173 de zile va muri. Nu putea spune cum îi răsărise în minte această cifră, dar o știa cu deplină exactitate.

Aceeași ca în urmă cu câteva minute. Avea dovada neîndoielnică a faptului că mecanismul continua să funcționeze. Dacă ar fi fost să dea crezare prorocirii, însemna să admită că după trecerea a 173 de zile va muri.

Mircea era convins de justețea argumentelor șefului său și, de altfel, el însuși refuza să creadă cu adevărat în posibilitatea existenței unui oracol. Șirul afirmațiilor pe care le debitase erau mai mult o expresie a unei logici pur formale decât a convingerilor sale intime. Totuși, mecanismul continua să funcționeze și, fie ea crimă, fie pură coincidență, moartea lui Vlad rămânea un argument ce nu putea fi neglijat. Ridică receptorul și formă numărul șefului. Îi raportă în termeni cât mai prudenți constatarea pe care tocmai o făcuse.

— Vino imediat, cu drăcia aia cu tot — îi spuse acesta.

Secretara îl zori, ca de obicei. Șeful răsuci hexaedrul pe toate fețele, îl cercetă cu interes și ridică din umeri nedumerit.

— Eu nu înregistrez nimic, dar absolut nimic.

— Trebuie să vă concentrați și, poate, să fiți singur.

— E caraghios.

— Vă rog să încercați.

— Bine. Lasă-mă singur!

Mircea ieși în anticameră. După câteva minute, șeful sună.

— Îți bați joc de mine. Nu se întâmplă nimic.

— Cum vă puteți închipui că-mi arde de glume, rosti Mircea, înciudat.

Șeful își chemă secretara.

— Ține asta, du-te alături și privește-o cu atenție. Vino apoi și spune-mi ce-ai constatat.

— Iertați-mă, dar eu nu constat nimic — zise secretara, când se întoarse.

— Vezi, băiatule, de ce nu vrei să mă crezi? Ar fi bine, poate, pentru moment, să-ți dăm altceva de făcut. Cred că oboseala, obsesia e de vină.

— Vă rog — interveni sublocotenentul — lăsați-mă să duc treaba până la capăt.

— O să ne mai gândim.

Mircea reveni, mâhnit, la el în birou. De fapt nu ținea neapărat să continue ancheta. Cifra aceea fatidică — ca un *memento mori* — care îi apăruse în inexplicabilele sale hipnoze îl înfășurase parcă într-un linţoliu al indiferenței. Insistase mai mult din principiu, pentru ca mai apoi să nu i se reproșeze că nu fusese în stare să ducă o treabă până la capăt. Era doar la prima lui misiune mai importantă.

Gândul i se întorcea, totuși, iar și iar, la numărul 173. Privi cubul: mirajul apăru din nou. Probabil că îl recepționa numai el. Iată deci încă o ciudățenie și nu tocmai. Nu putea să creadă că are halucinații, iar dacă ar fi luat lucrurile ca atare, dacă oracolul îi prevestea cu adevărat sfârșitul, dacă mai avea numai 173 de zile de trăit, atunci oare n-ar fi fost cât se poate de firesc ca acest număr să-i apară numai lui? Căci era de presupus că nici șeful, nici secretara nu aveau să moară în aceeași zi cu el, decât poate printr-un accident. Dar de ce lor nu le-a apărut în gând o altă cifră? S-ar putea găsi și în privința aceasta explicații, desigur hazardate, atâta timp cât nu înainta cu descifrarea fenomenului. De pildă, s-ar putea ca nu toată lumea să îndeplinească condițiile necesare, referitor la puterea de concentrare, ori la aceea de sugestie. Se știe că un bun „mediu“ trebuie să întrunească trăsături anume,

care se întâlnesc la unul și același subiect destul de rar. S-ar mai putea ca aparatul chiar să sufere de unele imperfecțiuni, să nu poată prevesti decât morțile mai apropiate, până la un anumit număr de zile. La toate acestea medita Mircea, uitând că, dacă ar fi fost să ia lucrurile în serios, ar fi trebuit să se gândească, mai întâi de toate, la faptul cu zilele îi sunt numărate. Toți oamenii se află, desigur, în această situație, dar una este să știi că ești muritor și cu totul alta să ai mereu înaintea ochilor imaginea sfârșitului care se apropie implacabil.

*

A doua zi șeful îi încredință o treabă urgentă.

— Cealaltă poate să mai aștepte. O să-ți prindă bine o scurtă deconectare.

Scurta deconectare dură nouă zile încheiate; Mircea rezolvă binișor misiunea încredințată. La sfârșit, deși fusese lăudat, nu îndrăzni să mai aducă vorba de oracol. De altfel, luat cu zorul, nu avusese timp să se mai întoarcă la speculațiile lui. Acum însă, primul lui gând fu să cerceteze hexaedrul. După câteva minute de concentrare, hipnoza se declanșă cu aceeași forță, așa cum nu se mai îndoise că avea să se întâmple: de data asta, numărul magic era 164. Diferența — exact nouă zile. Numărul scădea, o dată cu zilele care treceau. Constatarea îl îngrozi: o inevitabilă stare de neliniște puse stăpânire pe întreaga lui ființă.

Peste încă o zi, cifra scăzu la 163. Apoi la 162, și cu fiecare zi, la fel. După o săptămână era perfect convins că va muri la data prezisă. Făcu o scurtă socoteală și își notă rezultatul în agendă: încercui ziua respectivă cu un chenar negru.

Totul se înfățișa cât se poate de limpede. Dacă descoperea că Vlad fusese victima unui asasinat, înseamnă că asupra lui se încearcă acum ceva asemănător, ipoteză explicabilă prin aceea că vinovații l-ar fi suprimat astfel pe anchetator. Nu e mai puțin adevărat, însă, că în felul acesta ei ar fi atras atenția asupra lor, ar fi înmulțit urmele și deci șansele de a fi prinși. Faptul că își anunțau, cu atâtea zile înainte, intențiile ar fi fost însă o greșeală de neiertat și de aceea ipoteza unei crime îi părea lui Mircea tot mai puțin probabilă. Oricum, șansele lui de a scăpa cu viață ar fi rămas considerabile. Dacă însă nu reușea să descopere nimic, atunci nu mai rămânea decât posibilitatea — fantezistă, dar imbatabilă, prin însăși unicitatea ei — ca prorocirea să fie autentică. Urma, deci, să-și încheie, în liniște, socotelile cu viața și să aștepte ziua fatală, cu resemnare, ca un condamnat. Perspectivă teribilă! încă nu știa ce să facă, ce trebuie să facă. Să-i raporteze totul șefului? Nu va fi luat în serios. N-avea absolut nici un sens. În cazul — de necrezut — că ambele sale ipoteze sunt false, s-ar compromite definitiv. Dacă nu, tot nu-l poate ajuta nimeni. Așa că o să tacă. Își va îndeplini obligațiile de serviciu ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

*

Pe logodnica lui Mircea o chema Lia. Lipsise din oraș câteva săptămâni și acum se întâlneau pentru prima dată de la reîntoarcerea ei. Se înțeleseseră să facă o plimbare în parc. Deși își scriseseră tot timpul, Lia nu știa nimic despre zbuciumul prin care trecea prietenul ei. Mai întâi, pentru că exista între ei o înțelegere nerostită, care le interzicea să-și vorbească despre chestiunile de serviciu,

dar mai ales pentru că, din motive lesne de înțeles, Mircea evitase să-i facă chiar și cea mai neînsemnată mărturisire referitor la sumbrele perspective pe care le avea de înfruntat. De la prima apariție a acelei cifre cu urmări presupus grave asupra cursului vieții sale trecuseră multe zile. Acum el nici nu le mai ținea socoteala. Chenarul negru din agendă îi era suficient ca să nu uite nici o clipă că s-ar putea să-și trăiască ultimele luni. Cu cercetările nu avansase în vreun fel, așa încât slabele lui speranțe se năruiau tot mai mult. O teroare permanentă, devenită obișnuință, își făcuse culcuș în cele mai adânci unghere ale sufletului său. Ca o fiară hăituită într-un cerc a cărui rază se micșorează încet, dar inevitabil, Mircea simțea cum posibilitățile sale sunt, fizicește, tot mai strict delimitate.

Îi era cu neputință să mai păstreze tăcere absolută asupra temerilor sale. La birou se ferea, în continuare, să aducă vorba despre ceea ce îl neliniștea. Șeful îl mai întreba, din când în când, cum îi merg treburile și atunci el raporta, foarte amănunțit de altfel, stadiul cercetărilor. Până când, convingându-se definitiv că se bătea cu morile de vânt, șeful dispuse închiderea anchetei. Mircea primi alte însărcinări. Purta însă mereu cubul cu el și, chiar dacă nu îl scotea la iveală decât foarte rar și numai când era singur, îi simțea permanent prezența, ca pe a unui spectru ațintit asupra lui.

Se însingurase prea mult în vremea din urmă, mai ales de când plecase Lia, și simțea că taina, din ce în ce mai apăsătoare, îi depășește puterile. Nu putea să nu aducă vorba, fie și pe departe, despre oracol. Bucuria revederii o făcu pe fată să nu-și dea seama, de la bun început, de schimbarea petrecută în purtarea lui. Pe măsură, însă, ce

clipele se scurgeau și îl vedea tot mai îngândurat, mai tăcut decât îl știa, ea sesiză ciudata stare de spirit a lui Mircea.

— Tu ai ceva astăzi — îi spuse.

— Fleacuri! Știi, cu serviciul — se scuză el, ca întotdeauna când nu era în apele lui. Numai că, de data asta, deși era mai aproape ca oricând de adevăr, era în același timp departe, foarte departe.

Nu putea să nu-i spună, măcar pe ocolite…

— Ție ți-e teamă de moarte?

— Ce întrebare mai e și asta?! Sigur că-mi este. Dar sper că n-ai de gând să devii sinistru!

— Numai puțin — zâmbi Mircea. Ce-ai zice dacă ți-aș spune, de exemplu, câte zile mai ai de trăit?

— Imposibil! Nu te-aș crede.

— Să presupunem că m-ai crede, totuși.

Lia râse, înveselită:

— Începi să ai haz! Ai citit așa ceva într-o carte?

— Aproximativ. Și n-ai de gând să-mi răspunzi?

— Ce-aș zice? Hm!

Era limpede că, nici măcar în glumă, ea nu putea admite o asemenea gogomănie. Deși era pasionată după tot soiul de romane, fără a face prea multe diferențe între cărțile de elită și cele de duzină, spiritul ei practic era mult prea dezvoltat pentru a se vârî în asemenea elucubrații. Delimitarea între realitatea vieții și conținutul lecturilor sale îi era cât se poate de bine marcată în_minte.

— În fond — reluă ca — mai mult ca să-i facă pe plac decât din convingere, cred că mi-ar conveni să aflu cât mai am de trăit. Știi că n-ai idei rele?

— Te mai îndoiai? Dar nu pricep ce anume ți-ar putea

conveni.

— Mă mir că nu pricepi. Uite, de pildă, aș ști precis, dar precis de tot, dacă voi muri tânără și frumoasă, sau îmi va fi dat să cunosc povara bolilor și a bătrâneții.

— Nu văd la ce ți-ar folosi.

— Pentru mine, în schimb, ar fi foarte important!

Treptat, Lia se convingea că subiectul adus în discuție este de-a dreptul palpitant. Pe Mircea însă fiecare cuvânt al ei îl izbea în timpane, cu duritatea minerală a unor roci prăvălite.

— Pe urmă, aș putea socoti câte anume îmi mai stau în putință, mi-aș împărți riguros timpul și plăcerile, m-aș planifica cum nu se poate mai chibzuit.

— Dar ia gândește-te: anii ar trece, sfârșitul s-ar apropia mereu, întâi pe nesimțite, apoi tot mai știut, tot mai prezent, de nealungat. Spectrul morții s-ar instala în casă, în propriul tău pat, în suflet ar răzbate înghețul neființei și al veșniciei. Spuneai, nu-i așa, că ți-e frică de moarte?

— Mă îngrozești! Ce ți-a venit așa, deodată?

— Ți-ar conveni, sau nu? Răspunde!

Lia îl privi speriată. Figura lui se schimbase, ochii umbriți și înfundați în orbite — cum de nu observase de prima dată că Mircea a început să aibă cearcăne? — o cercetau, iscoditori, scormonitori.

— Nu, Mircea — îi spuse ea, fără să-și poată reveni din mirare, nu mi-ar conveni. Dar ce se petrece cu tine?

— Nimic — răspunse acesta, obosit. Nu îndrăznea să-i spună mai mult. Nu îndrăznea să recunoască nici pentru el că, contrar oricărei logici și oricărei rațiuni omenești, contrar vieții însăși, bazate pe o continuă devenire, pe

credința în ziua de mâine, pe speranță, lui îi era dat să știe — căci nu se mai îndoia acum — că mai are doar șaptezeci și șapte de zile, până în clipa când va părăsi această lume. Și cu atât mai puțin ar fi aruncat o asemenea povară pe umerii fragili ai Liei. Era convins nu numai de faptul că pentru nici un om normal nu poate avea vreun sens să afle dinainte ziua morții sale, dar că ar fi fost absurd, chiar catastrofal să se întâmple una ea asta. O omenire în oare totul ar fi predestinat și dinainte cunoscut și-ar pierde, pur și simplu, existența, ea ar înceta sa trăiască, n-ar face decât să repete mecanic, monstruos, o viață ce n-ar mai fi a ei, nu i-ar aparține, o copie lipsită de vigoare a unui program stupid.

În clipa aceea, lui Mircea îi trecu prin minte că el însuși a încetat din viață, chiar din momentul fatal în care i se arătase cumplitul miraj. Era un om mort, trăia o agonie lentă și absolut inutilă. Nu avea nici un drept s-o mintă pe Lia și, deși nu putea să-i spună adevărul, trebuia să-i redea deplina libertate. S-o facă să înțeleagă că între ei doi, ca între un om viu și unul stins din viață, nu putea să mai existe altă legătură decât amintirile. Trebuia ca ea să se despartă de el, să nu îl mai întâlnească niciodată, să-l uite. Să înceapă, chiar de astăzi, să trăiască o nouă ipostază, să-și caute alte prietenii, să nu aștepte până când moartea le va impune o ruptură bruscă, brutală. Dar cum să procedeze?

— Ascultă! i se adresă el, pe un ton schimbat, înecându-se aproape, de emoție. Ai încredere în mine?

— Mă uimești, astăzi, cu întrebările tale. De ce să n-am?

— Încredere absolută, oarbă!

— Doar n-ai să-mi ceri să mor în locul tău —glumi Lia, căreia discuția abia încheiată nu-i mai ieșea din cap.

— Dimpotrivă, să trăiești am să-ți cer.

— Asta nu mai e nevoie să mi-o ceri tu!

— Să trăiești și pentru mine.

— Iar începi cu glumele sinistre? Credeam că ai terminat.

Mircea oftă.

— Fie, nu mai glumesc. Ce-ai face însă dacă ți-aș cere să nu ne mai întâlnim?

— Cât timp?

— Deloc! Și să mă uiți!

— Astăzi ții cu tot dinadinsul să mă scoți din sărite. Să știi că eu nu mă supăr. Dar ai un fel ciudat de a mă tachina, cum n-am întâlnit până acum la tine.

— Vorbesc cât se poate de serios. Nu mi-aș permite să iau în râs asemenea lucruri. Te rog să mă crezi.

Era hotărât. O teribilă strângere de inimă îl făcea să se înăbușe, dar înțelegea că asta era singura cale cinstită pe care putea să meargă. Prefera să fie crud, decât laș. Despărțirea de ființa care-i fusese atât de apropiată îl zdrobea, îl durea mai mult decât moartea.

— Îți cer mult — zise el stins, aproape imposibilul. Dar nu m-aș mai putea privi în ochi dacă aș proceda altfel.

Lia nu înțelegea decât un lucru: că Mircea vrea, într-adevăr, să se despartă, și încă pentru totdeauna. Dar de ce? De ce? Nu se știa vinovată cu nimic față de el. Oare n-o mai iubește? Să fie asta cauza schimbării pe care o constatase în purtarea lui?

— Te înțeleg — îngână ea, mai mult ca să spună ceva. I se părea nedemn ca, într-o asemenea situație, să-i ceară

explicații. Vorbele lui o jigniseră, dorea chiar să plece, să fie singură, să se gândească, sau poate să nu se gândească la nimic.

— Ai încredere? o întrebă, disperat, pierzând aproape sensul cuvintelor pe care le rostea. Ea încuviință din cap, zâmbi trist și se întoarse cu spatele. Tăceau. Apoi, fără să spună nici la revedere și nici altceva, Lia plecă.

*

— Poate un om să înnebunească în felul acesta? se întrebă Mircea după ce rămase singur. Gândurile îi erau atât de contradictorii, încât nu știa nici el prea bine dacă regretă sau nu ceea ce făcuse. Singura mulțumire — slabă mângâiere — era conștiința împăcată pentru soarta prietenei sale. Vor trece zile, luni, amintirea lui se va șterge, va cunoaște alți oameni, se va lega de ei. Lia nu trebuie să afle de moartea lui. Dar el ce se va face în toate aceste zile, la ce se va gândi?

La început, îi trecuse prin cap să se retragă undeva, la munte, singur cu soarta sa, să aștepte în liniște să se împlinească sorocul dat. Dar nu avea suficient sânge rece ca să suporte curgerea înceată a timpului. Să-și continue munca înțelesese de mult că nu mai putea. Îi depășea resursele nervoase. Avea prea multă imaginație ca să nu se gândească la sfârșitul care i se pregătea și prea puțină ca să se gândească la altceva. Era o situație de unde nu întrezărea nici o ieșire.

Brusc, îi trecu prin cap să se sinucidă. Ideea i se păru, numaidecât, formidabilă. Tentația de a se sustrage implacabilului era irezistibilă. Plăcerea elevului care fumează pe ascuns, în recreații, sau a bogătașului care fură ca să se amuze, nu erau decât o nevinovată joacă de

copil pe lângă satisfacția pe care de pe acum începea să o simtă. Gândul sinuciderii se dovedea a fi cel mai eficace mijloc de a-și redresa starea de spirit. Nu trebuia să se grăbească: avea timp suficient ca să-și pună ordine în toate rânduielile. Singurul lucru important era să nu moară în ziua aceea sinistră, încercuită cu negru în agenda sa. Pentru moment îi dădu prin cap că încercarea lui se va dovedi ineficace, fatalitatea ultimei sale zile fiind de neocolit. Își dădea seama că și-a asumat o misiune grea, dar îi convenea de minune: asta îi dădea o ocupație, îl împiedica să se concentreze asupra obsedantului gând al finalului. Al unui final regizat, dinainte stabilit de către cineva necunoscut. Prefera să fie el însuși regizorul. Undeva, un licăr de luciditate îi spunea că totul nu e decât o nebunie. Dar conștiința acestei nebunii se topea tot mai mult în însuși extazul existenței ei. Era nebunia demnă, a omului care nu se lasă îngenuncheat.

Curând, Mircea înțelese că moartea sa ar fi, totuși, o înfrângere, dacă spectrul oracolului va continua să ucidă în oameni viața înainte ca ea să se stingă cu adevărat. Și hotărî să nu-și pună în aplicare planul decât după ce va fi distrus cubul sau îl va fi făcut să dispară pentru totdeauna.

*

L-au găsit cu capul zdrobit, în camera lui de la mansardă, de parcă și-ar fi tras un glonte în tâmplă. Nu murise, dar își pierduse conștiința și se chinui așa, între viață și moarte, câteva săptămâni. În agenda găsită printre puținele lucruri din modesta sa locuință, șeful descoperi, cu uimire, că apropiata zi de șapte septembrie era încercuită cu un chenar gros, negru. O anchetă se iniție, fără prea mari șanse de izbândă, pentru a încerca să

stabilească împrejurările și cauzele tragicului incident. Doliul pe care Mircea și-l proclamase singur, prin data marcată în agendă, amintirea discuției purtate cu subalternul său după ce acesta înregistrase prima hipnoză, îl făcură pe șef să se gândească la straniul oracol din cazul Vlad Redea. Căută la arhivă hexaedrul, dar găsi acolo numai o pagină cu câteva rânduri dactilografiate, în josul cărora se deslușea semnătura lui Mircea. „Nu căutați cubul — sunau, ca un testament, cuvintele acestuia — căci chiar dacă nu provoacă moartea, ci numai o prezice el nu aduce decât nenorocire.“

În dimineața zilei de șapte septembrie, urmărit de obsesia chenarului negru, șeful se interesă la spital de starea sănătății lui Mircea. Aflând că intrase în comă, se grăbi spre spital unde muribundul, aflat sub supravegherea unor Complicate aparate medicale părea să-și trăiască ultimele clipe. În salon se aflau cei doi chirurgi care îl operaseră. Ghici, din expresia gravă a fețelor, că nu mai era nici o speranță. Diagrama pulsului și cea a respirației, înscrise continuu pe un ecran, prinseseră să se descompună. Secundele treceau chinuitor; după încă o jumătate de oră, inima încetă să bată. Prorocirea se împlinise întocmai. Cei trei oameni se priviră în tăcere. Se scurse, implacabil, un minut, apoi încă unul.

Atunci se petrecu acea întâmplare care avea să stârnească atâta vâlvă în lumea întreagă. La două minute și zece secunde după ce, sub privirile neputincioase ale medicilor, survenise moartea clinică a pacientului, în salon își făcu apariția o făptură care, fără să fi intrat pe ușă, se instală așa, de-a dreptul, la căpătâiul celui abia săvârșit din viață. Martorii oculari au putut preciza mai pe urmă că

era vorba de un umanoid, dar amănunte n-aveau cum să dea întrucât nu apucaseră să-l vadă la față. Ei au declarat că inexplicabila apariție i-a paralizat în asemenea măsură încât nu numai că rămăseseră imobilizați, dar nici măcar nu reușiră să scoată vreo vorbă. După câteva minute arătarea aceea dispăru la fel cum se ivise, de parcă ar fi devenit brusc invizibilă. Între timp, inima lui Mircea pornise din nou să bată. Miraculoasa reanimare și vindecarea sa accelerată nu împiedică larga răspândire a unor comentarii mai mult decât răutăcioase, după care pretinsa apariție nu era altceva decât o halucinație, dacă nu chiar o veritabilă mistificare. Dar după cum se știe, scandalul luă proporții abia după ce, la o cercetare atentă, întreprinsă din inițiativa șefului, pe una din barele metalice ale aparatelor care îl flancaseră pe Mircea în timpul lungii agonii și a scurtei sale morți, fură descoperite amprente foarte asemănătoare cu cele de pe fețele cubului de cristal."

*

Am ales această povestire din literatura terestră a secolului XX (cronologia locală), pentru a explica de ce, cu toate că Czykx își reparase greșeala, s-a inclus în codul intergalactic interdicția de a comunica sistemelor care nu stăpânesc deplasarea independentă în timp, date ce nu pot fi obținute decât pe această cale.

un perpetuum-mobile de speța a patra

19.IV.

Astăzi mi s-a întâmplat să asist la cel puțin două evenimente cu totul ieșite din comun. De dimineață, în timp ce mă îndeletniceam cu montarea unei scheme noi (o treabă care mi-a dat mult de furcă zilele trecute), am surprins comportarea cel puțin ciudată a unui subansamblu care, după un prim impuls, continua să funcționeze fără să aibă vreo sursă de alimentare. Surprinderea mi s-a prefăcut apoi în adevărată uluire, când am constatat că această funcționare se prelungea într-un mod inexplicabil. Ar fi fost firesc, necesar, ca sub acțiunea unor rezistențe inerente, impulsul să se stingă. Cum nu cred în forțe supranaturale, am oprit funcționarea și am repetat de câteva ori experiența. Rezultatul era absolut identic: de fiecare dată, impulsul inițial își menținea constantă energia. „Mecanismul” pe care îl aveam în față se comporta, cel puțin pentru perioade scurte de timp, ca un perpetuum-mobile.

Am închis laboratorul și timp de câteva ceasuri mi-am făcut de lucru în bibliotecă. Nădăjduiam că o verificare pe o durată mai mare va fi lămuritoare. Întorcându-mă în laborator am fost silit să accept că nici o degradare a energiei nu avusese loc: funcționarea continua, imperturbabilă, constantă, în pofida legilor fizicii și a demonstrațiilor privind imposibilitatea existenței unui perpetuum-mobile. Am transportat „preparatul“ meu într-o nișă izolată, ca să fiu sigur că orice influență exterioară

este înlăturată. „Minunea“ se producea și aici. Epuizându-mi toate obiecțiile, l-am invitat pe profesorul M. să ia cunoștință de fenomenul pe care îl descoperisem. Mi-a ascultat explicațiile, a refăcut el însuși experiența, de parcă s-ar fi temut să nu fie o păcăleală sau o șarlatanie și a verificat gradul de izolare pe care îl asigura nișa. Apoi parafrazând — după cum îi stătea în obicei — un dicton arhicunoscut, îmi declară cu subînțelesuri:

— Dacă acest perpetuum-mobile n-ar exista, ar fi trebuit să-l inventăm!

Cuvintele sale, însoțite de un zâmbet pe care nici nu încerc să-l descriu, au avut asupra mea efectul unui șoc electric. Apelasem la profesorul M. datorită autorității sale științifice incontestabile, și convins de probitatea lui profesională, deși, eu fiind de curând angajat, nu avusesem ocazia să-l cunosc suficient. Acum mă îndoiam că am procedat bine solicitându-i sfatul. Nici nu-mi revenisem după primele sale cuvinte, când profesorul apucă „mecanismul” și, vârându-și în buzunar schema pe care eu o lăsasem pe masă, se îndreptă spre ușă.

— Ai talent — îmi spuse el, bătându-mă prietenește pe umăr și făcându-mi cu ochiul. Ai să ajungi departe.

Am vrut să spun ceva, dar el adăugă:

— De treaba asta o să mă ocup eu.

Am rămas năuc. Sunt convins că făcusem o mutră atât de stupidă, încât profesorul n-a izbucnit în râs numai pentru că persoana mea nu-l mai preocupa, probabil, în acele clipe.

Dacă există un prost pe lume, cu siguranță că eu sunt! („Jurnalul intim“ al lui P.)

*

Ieri a avut loc, în aula Academiei de științe tehnice, o sesiune de comunicări. Rețin atenția câteva lucrări, printre care subtilul referat al inginerului Z., membru corespondent al A.S.T., privind dirijarea zborului pe orbite deschise și raportul senzațional al acad. Prof. M., în legătură cu cercetările sale în noua ramură a perpetuum-mobilelor de spețа a patra. Demonstrațiile cuprinse în acest din urmă raport au stârnit discuții deosebit de aprinse printre participanți, marea majoritate a vorbitorilor acuzându-l pe autor de falsificare a unor adevăruri științifice consacrate. Prezentarea de către prestigiosul academician a unui perpetuum-mobile în funcțiune, ca probă evidentă a demonstrațiilor sale, nu a făcut decât să adauge acuzațiilor anterioare și pe aceea de șarlatanie. („Actualitatea tehnico-științifică“).

*

Subsemnatul P., cercetător-stagiar la I.F.M.B., contest paternitatea numitului M. asupra perpetuum-mobilului de spețа a patra, descoperirea acestuia aparținându-mi în exclusivitate. Folosindu-se de titlurile sale științifice și universitare și exploatând buna-credință caracteristică vârstei mele — nu am decât 24 de ani — M. și-a însușit în mod fraudulos rezultatul cercetărilor subsemnatului, atribuindu-și astfel o glorie nemeritată. Solicit să-mi fie redate integral drepturile ce mi se cuvin ca autor al susnumitei descoperiri. (Document C.S.S.B.I.).

*

Salutăm cu entuziasm epocala descoperire a academicianului M., ca pe un eveniment de o importanță extraordinară, menit să marcheze o nouă revoluție tehnică și — sperăm — să deschidă calea călătoriilor interastrale!

Lipsa de înțelegere manifestată din partea cercurilor științifice retrograde nu face decât să dovedească fosilizarea lor intelectuală, incapacitatea de a ține pasul cu mersul înainte al cunoașterii. Domnul M. se află deasupra acestor zvârcoliri neputincioase, atacurile — oricât ar fi ele de violente sau perfide — nu-l pot atinge. Faptele, adevărul sunt de partea lui. Lupta sa demnă îi atrage simpatia sinceră și sprijinul neprecupețit al tuturor oamenilor cinstiți! (Un ziar de seară)

*

Istoria sinuoasă a descoperirilor științifice a cunoscut, pe lângă marile genii, și pe campionii imposturii, pe așii deșănțați ai mistificărilor. În căutarea unui perpetuum-mobile s-au irosit multe vieți cinstite, dar s-au înscenat și numeroase farse. Ele ne apar azi explicabile datorită insuficienței cunoștințelor teoretice din acea vreme pentru a le demonstra definitiv deșertăciunea. Dar este inadmisibil în acest veac al zborurilor cosmice ca un savant să încerce, cu bună știință, să inducă în eroare opinia publică. Din fericire, sunt tot mai puțini acei oameni creduli sau amatori de senzațional în rândul cărora o așa-zisă descoperire, cum este perpetuum-mobilul de spețа a patra al domnului M. să-și găsească acreditare. Este sub demnitatea noastră să-i combatem aberantele elucubrații, ori să ne aplecăm pentru a ridica vălul ce împrumută scamatoriei o aparență de experiment. Ne mulțumim să ne exprimăm mâhnirea pentru această tristă întâmplare, de loc onorabilă pentru lumea științifică, laolaltă cu nădejdea că, în cele din urmă, chiar și în conștiința domnului M, spiritul adevărului va triumfa. („Gazeta fizicienilor”)

*

Se pedepsește numitul P., cercetător-stagiar la I.F.M.B. cu suspendarea pe timp de un an din orice funcție publică, pentru încercarea lui de a defăima un cetățean venerabil și savant de renume. Pedeapsa se aplică din momentul decretării ei. (Sentința 23451/17, arhiva Tribunalului din orașul G.).

*

Disputa stârnită de comunicarea acad. Prof. M. riscă să depășească limitele unei dezbateri științifice. O comisie a fost formată pentru a lămuri situația. Comisia urmează să prezinte o amplă dare de seamă în fața sesiunii extraordinare a Academiei de științe tehnice, convocate pentru 1 septembrie. Ne adresăm, pe această cale, tuturor cetățenilor și instituțiilor cu chemarea de a se abține de la orice fel de manifestare publică până la data deschiderii sesiunii. Numai un asemenea climat poate asigura condiții de lucru optime pentru comisia instituită. Cei dornici să contribuie la elucidarea cazului se pot adresa direct Academiei de științe tehnice, secția organizatorică. (Un ziar oficial de mare tiraj)

*

Mă văd nevoit să-mi retrag cererea de a te lua în căsătorie. Tatăl tău avea dreptate, sunt tipul omului care nu reușește, tipul ratatului. Îți scriu nu pentru a mă justifica, dar simt nevoia unei confesiuni și nu am altă ființă mai apropiată. Sentința pe care o cunoști mă lipsește, timp de un an, de sursa unei existențe demne și nu pot să-ți fiu o povară. Aceeași sentință mă oprește să mai cred într-o lume a dreptății.

Te părăsesc, deși aș avea nevoie de tine mai mult decât oricând. Sper că vei acorda atât credit seriozității mele, ca

să nu încerci a mă opri. P. (Scrisoare către L.)

*

Astăzi a avut loc sesiunea extraordinară a Academiei de științe tehnice. După dezbateri deosebit de aprinse, referatul prezentat de comisia specială a întrunit o infimă majoritate. În referat se susține teza după care descoperirea acad. Prof. M. constituie o contribuție esențială la progresul științific și tehnic. O moțiune care propunea prelungirea cu încă un an a cercetărilor a fost respinsă. Un număr impresionant de participanți au părăsit sala după anunțarea rezultatelor votului. În semn de protest împotriva aprobării referatului, 50 de savanți de cunoscută reputație și-au exprimat intenția de a se retrage din Academia de științe tehnice și de a alcătui o „societate anti-perpetum-mobile“. („Actualitatea tehnico- științifică”)

*

A fost arestat P., fost cercetător-stagiar la I.F.M.B., ca urmare a tentativei sale de a distruge senzaționalul aparat imaginat de academicianul M. Reamintim cu acest prilej cititorilor noștri că P. contestase, cu câteva săptămâni în urmă, paternitatea lui M. asupra aparatului. Noua lui încercare de a-l compromite pe ilustrul academician îi agravează circumstanțele. Cu toate că a fost eliberat pe cauțiune, un precept elementar de dreptate pretinde ca P. să fie deferit justiției. (Același ziar de seară)

*

Dragul meu huligan! Deși luasem hotărârea de a-ți respecta întru totul dorința, astăzi mi-e cu neputință să nu-ți scriu. Acum, când toată lumea te socotește drept impostor, când toți te judecă, vreau să știi că nu te-am

părăsit, că sunt cu gândul la tine și că aștept un singur semn din partea ta pentru a te însoți pretutindeni unde soarta te va purta. Te asigur că nu mă tem de greutăți și, cu toate că tatăl meu se opune căsătoriei noastre, sunt gata s-o fac. Cheamă-mă și voi veni numaidecât. Dar orice s-ar întâmpla, să nu te lași înfrânt!

L. (Scrisoare adresată lui P., și rămasă neexpediată.)

*

În cadrul unei festivități desfășurate zilele trecute în orașul K., eminentului om de știință M. i s-a acordat titlul de *doctor honoris causa* și profesor de onoare al Universității din localitate. M. Este cel de-al 127-lea profesor de onoare al acestei renumite instituții de cultură. („Cronică”)

*

Pe adresa Academiei de științe tehnice sosesc zilnic numeroase telegrame. Numărul telegramelor de felicitare întrece cu mult pe acela al mesajelor de protest. Totuși, după cum a subliniat președintele Academiei, într-o recentă cuvântare, prestigiul celor care își exprimă dezacordul cu referatul recent aprobat de sesiunea extraordinară pune sub semnul îndoielii candidatura acad. Prof. M. la Premiul științific mondial al anului. După cum se știe, votul favorabil exprimat în cadrul sesiunii echivalează cu o propunere de includere pe lista candidaților la premiul amintit. (Buletinul de presă al A.S.T.)

*

Vând perpetuum-mobile! Aparatele funcționează

ireproșabil, nu necesită nici un fel de întreținere și pot oferi un excelent prilej de distracție cu ocazia unor reuniuni familiare. Prețuri moderate! Asistență tehnică gratuită! Garanție pe termen nelimitat! Doritorii se pot adresa direct lui P., telefon 3179458—d. (Din mica publicitate)

*

Juriul premiului științific mondial a hotărât, cu 7 voturi pentru, 5 contra și o abținere, decernarea distincție de ordinul întâi pe anul în curs acad., prof. M., doctor honoris causa și profesor de onoare al universității din K. și al altor numeroase academii și universități. Din aceeași sursă ni se comunică știrea că toți ceilalți laureați din acest an au refuzat distincțiile ce le-au fost oferite („Actualitatea tehnico-științifică“)

*

La cererea acad. Prof. M., proaspătul laureat al Premiului științific mondial, a fost deschisă o anchetă cu privire la activitatea desfășurată de un anume P., care pretinde că poate reproduce principiu] și tehnica aparatului ce i-a adus profesorului celebritatea. Ancheta a dovedit că, departe de a fi vorba de un fals, aparatele produse de acest individ funcționează impecabil. Totuși, lui P. i s-ia aplicat o amendă considerabilă pentru nesocotirea drepturilor de autor și i s-a interzis că mai fabrice perpetuum-mobile fără încuviințarea lui M. Se pare că M. nu e câtuși de puțin dispus să-i acorde o asemenea încuviințare. Fapt este că un număr mare de aparate funcționează în prezent în întreaga țară, și existența lor se datorește, în exclusivitate, intervenției acestui tânăr întreprinzător. (Alt ziar de seară)

*

Mâine are loc căsătoria lui Z. Cu L. Toți prietenii, cunoscuții și oamenii de treabă sunt invitați să asiste la fericitul eveniment ce va avea loc la orele 12 fix în sala mare de ceremonii a Palatului comunal. (Din mica publicitate)

*

12.VIII.

Astăzi nu-ți mai scriu, căci nu văd ce rost ar mai avea. Nu pot decât să-ți doresc să fii fericită. Tu n-ai să afli nici că amenda ce mi s-a impus m-a ruinat cu desăvârșire, nici că sunt hotărât să-mi fac seama dacă nu-l voi strivi pe acest așa-zis savant. Este drept ca tu să trăiești, pentru că ești frumoasă și plină de tot harul vieții. Când mă gândesc că am putea fi acum împreună, că dacă mi-ai fi dat măcar un semn am fi putut urca, ținându-ne de mână, treptele de marmură ale Palatului comunal! Dar așa, ce folos… („Jurnalul intim“ al lui P.)

*

La 1 septembrie, orele 18,30, toate aparatele de tipul „perpetuum-mobile de speța a patra” vor înceta să funcționeze. („Știrea”, un ziar obscur de provincie)

*

Se anunță din surse autorizate că acad. Prof. M. a fost victima unui atentat. M. a fost internat în stare gravă într-un spital din orașul Q., unde își petrecea concediul. Se presupune că autorul atentatului ar fi P., un cunoscut personaj al scandalului perpetuum mobilelor. Medicii

declară că M. va rămâne, în caz că scapă, infirm pentru tot restul vieții. („Cronică”)

*

Anunțul strecurat într-unul dintre ziarele puțin cunoscute ale provinciei de vest ne pune pe gânduri. Cu ce scop putea cineva să declare încetarea viitoare din funcțiune a unor aparate al căror însuși mod de existență este funcționarea la infinit? Socotim că nu poate fi vorba de o simplă glumă. Prea multe evenimente stranii se petrec în jurul venerabilului profesor M. Oare autorii — sau autorul — atentatului nu se mulțumesc cu actul lor reprobabil, înfierat de întreaga opinie publică? Vor oare, în furia lor inexplicabilă, să distrugă acum și creația ilustrului savant? Este cazul să le răspundem răspicat că știința nu poate fi distrusă. Vremea inchiziției a apus demult. Ce fac, însă, păzitorii ordinei? Cum de s-a putut petrece în plină zi și în centrul unui mare oraș, o faptă cum a fost atentatul la viața profesorului? Și cum de făptașii mai sunt încă în libertate? (Ziarul de seară)

*

Faptul s-a consumat. Amenințarea, neluată în seamă, și-a dovedit, totuși, eficacitatea. Astăzi, la ora prezisă, toate perpetuum-mobilele au încetat să funcționeze. Precizia a fost matematică. Măsurile de siguranță luate au fost absolut de prisos. A fost din nou convocată o sesiune extraordinară a Academiei de științe tehnice. Acad. Prof. M., a cărui stare este încă precară, nu va putea să ia parte la lucrări. Data sesiunii urmează să fie stabilită în urma concluziilor anchetei ce se desfășoară în prezent. (Ziarul oficial de mare tiraj)

*

Apariția ziarului „Știrea” a fost suspendată. Au loc cercetări pentru a se stabili cine a publicat anunțul care prevestea oprirea așa-ziselor perpetuum-mobile. („Cronică“)

*

Corpul lui P. A fost descoperit ieri în apele fluviului S., la câteva sute de metri în aval de orașul Q. Hainele decedatului se prinseseră de barele unui grilaj care proteja gura de deversare a unei stații de epurare. Specialiștii biroului IV fac o anumită legătură între moartea lui P. și atentatul neizbutit împotriva lui M. (Faptul divers)

*

Nu s-a putut stabili cum a apărut în ziarul „Știrea” anunțul prezicător. Redactorul de serviciu susține că la ora când a controlat el paginile anunțul nu exista. De altfel, în paginile de control, care au fost găsite în mormanul de hârtii aruncate, nu figura un astfel de anunț. El a fost inserat probabil între control și tipărire. Dar echipa din tipografie declară că nu s-a făcut nici o modificare față de controale. În concluzie, ori cineva din această echipă ascunde adevărul, ori trebuie să admitem că anunțul a apărut de la sine. (Ziarul oficial de mare tiraj)

*

Observatorul astronomic din W. Anunță că, în urma studiilor efectuate asupra mișcării unor corpuri neidentificate semnalate în ultimele două luni, se poate presupune că sistemul, nostru solar a primit, în acest interval de timp, vizita unor vehicule spațiale aparținând unei civilizații necunoscute. („Actualitatea tehnico-

științifică”)

*

Oaspeții ne-au părăsit. Pentru câtă vreme? Nu știm. Știm numai că, timp de două luni, ne-au onorat cu vizita lor, de care nu se mai îndoiește aproape nimeni. S-au mulțumit oare să ne contemple de la distanță, asemenea unor zei atotputernici, ori și-au trimis mesagerii nevăzuți în preajma noastră, printre noi chiar? Cine să ne răspundă la o asemenea întrebare? Ne mulțumim, cu ipoteze, presupuneri, îndoieli. Poate că într-o zi se vor reîntoarce, și atunci vom putea afla multe răspunsuri la întrebări pe care cine știe când ni le-am pus, ori — de ce nu? — că povestea perpetuum-mobilelor a fost numai o încercare, o simplă glumă a lor la adresa științei, sau, mai bine zis, a neștiinței noastre. Să așteptăm, deci, cu răbdare! (Celălalt ziar de seară)

*

Juriul Premiului științific mondial și-a prezentat demisia („Cronică“). Sesiunea extraordinară a Academiei de științe tehnice a fost revocată. (Buletinul de presă al A.S.T.)

*

Profesorul M. Se află în convalescență într-un sanatoriu din Mediterana. Pronosticurile inițiale ale medicilor au fost pesimiste: vindecarea va fi completă. (Ziarul oficial de mare tiraj)

*

Am alcătuit această culegere de documente din dorința de a explica, celor neinițiați în meandrele istoriei, apariția expresiei „perpetuum-mobile de speța a patra“, prin care

sunt astăzi desemnate, în mod curent, falsele adevăruri științifice.

rațiunea absurdului

— Paradoxurile tale sunt atât de stupide, încât au darul să mă scoată din sărite — îmi declară ea, pe jumătate în glumă, pe jumătate enervată. Dacă îți apreciez, uneori, spiritele, nu înseamnă că trebuie să profiți de îngăduința mea și să mă cicălești cu acest gen de judecăți gheboase, bune să stârnească, în cel mai bun caz, hazul unor inteligențe șchioape.

Așa obișnuia Dana să mă mustre atunci când i se năzărea că sunt pe cale să-mi fac o părere prea bună despre mine. Acum însă, îi vorbisem cât se poate de serios și, ca să fiu sincer, mă cam supăra faptul că fusesem luat în râs.

— Iar tu — i-am replicat eu cu o ciudă neascunsă — profiți de faptul că ești singurul om cu care pot să mai schimb o vorbă și-ți arogi dreptul de a emite judecăți de valoare asupra produselor unei inteligențe care te depășește.

— Îl uiți pe Vlad! Nu sunt eu singurul judecător…

— Vlad nu se arată, pentru mine, decât sub înfățișarea unui om care doarme. De când a găsit pietroiul acela roșu, bate toată ziua coclaurile și a uitat până și să mănânce.

— În orice caz, face mai puțină paradă cu pietroiul lui decât tine, cu bolovanul pe care îl porți pe umeri.

Îmi dădeam scama că, în seara aceea, mi-ar fi fost imposibil să port o discuție serioasă cu Dana. Am făcut, totuși, o ultimă încercare:

— Nu înțeleg ce te-a putut stârni așa, deodată. Ceea ce tu consideri un paradox, pentru mine reprezintă un mare adevăr, un al doilea mod de a descoperi omenirea.

— Redusă la absurd?

— Nu uita că absurdul este, alături de rațiune, unul dintre luxurile exclusive ale ființei gânditoare. Numai că, în vreme ce un act rațional poate fi imitat, în anumite limite, și de instinctul altor vietăți, absurdul nu poate fi contrafăcut. Unde mai pui că rodul rațiunii se poate ușor confunda cu firea, întrucât concordă cu legile eterne ale naturii, se poate deci neglija, scapă cercetării, pe când absurdul sare în ochi, se identifică singur, țipă!

— Deocamdată văd că cel care țipă ești tu…

Am trecut peste ironia ei tot mai fățișă. Mă lansasem în ipoteze, mă înfierbântasem, și nu mai era chip să mă opresc.

— Atâția oameni și-au bătut capul cu căutarea celui mai nimerit mod de a ne face cunoscută în univers prezența. Spre abisurile galaxiilor învecinate au fost îndreptate energii uriașe, transportând semnale care să exprime cât mai sintetic performanțele civilizației noastre. Rațiunea creierelor — inclusiv ale celor zece milioane de roboți, câți numără planeta — a fost pusă să lucreze la cea mai înaltă tensiune. Iar rezultatul? Nimic. Iată — am zis noi — cât suntem de deștepți! Și nimeni n-a luat în seamă deșteptăciunea noastră.

— Asta numai fiindcă părerea ta n-a fost consultată.

— Nu râde! Știi care este părerea mea? Știi ce trebuia să facem? Care era singura cale? Absurdul! Cu asta să ne fi bătut capul. Să găsim lucrul cel mai absurd cu putință.

— Dacă nu m-aș jena să-ți copiez paradoxurile, ți-aș spune că a ne bate capul cu așa ceva ar fi tocmai lucrul cel mai absurd cu putință.

— Vorbesc serios!

— Fie! Deci, un lucru contrar oricărei rațiuni. Dana își îngustă, gânditoare, ochii: o sinucidere!

— Îi nedreptățești pe călugării budiști, pentru care sinuciderea capătă un sens foarte precis. Oricum, te apropii, ceva în genul ăsta.

— Un război atomic!

— Da, așa ceva. Deși am unele rezerve. Știi, trebuie să nu concorde cu judecata nici măcar a unui singur om — și sunt unii care nu văd nimic absurd intr-un război atomic — însă nici să nu poată fi confundat cu un fenomen natural.

— Dar cum crezi că un asemenea act, cu totul ilogic, ar putea fi prefăcut într-un semnal coerent, care să fie emis în spațiu? între conținut și formă trebuie să existe o corelație, ori ceea ce pretinzi tu nu suportă nici un fel de legătură cu un limbaj cât de cât inteligibil. E ca și cum ai înhăma un cârd de cocori să ridice un vagonet de cărbuni dintr-o mină.

— Tocmai asta-i greutatea!

Și când mă pregăteam să-i explic Danei în ce consta greutatea, pe ușa cabanei noastre demontabile se repezi, gâfâind de oboseală, însuși Vlad, roșu la față, mai roșu decât pietroiul pe care îl ducea în brațe. Lăsă încetișor povara jos, își șterse sudoarea de pe frunte și, fără nici o altă introducere, ne declară că a făcut cea mai mare descoperire din ultimii douăzeci de ani. Pe mine declarația asta m-a uimit mai puțin decât faptul —pe care îl explica într-o oarecare măsură — că, pentru prima dată de când lucram împreună, Vlad se întorsese din nesfârșitele lui hoinăreli înainte de lăsarea serii, ba chiar cu câteva ore mai devreme. Cât despre Dana, cu nesecatul ei filon critic, i-a cerut acestuia să precizeze măcar domeniul în cere

avea pretenția că descoperirea lui întrecea în strălucire tot ce mintea omului reușise să smulgă naturii timp de două decenii.

Vlad se încruntă. Se vede treaba că nu se aștepta la o asemenea manifestare de neîncredere tocmai din partea ei. Își închipuise, probabil, că obiecțiile vor veni mai ales de la mine. Se întâmplă des să ne facem idei preconcepute despre colegii noștri și să constatăm apoi că ne-am înșelat.

— Uite ce e, spuse el, eu nu mă joc cu cuvintele. Din moment ce nu m-am referit la un domeniu limitat, înseamnă că descoperirea mea lasă în umbră absolut totul, că nu suferă comparații și că este incompatibilă cu o etichetare conform unor clasificări rigide.

Niciodată nu-l auzisem până atunci pe Vlad vorbind pe un asemenea ton. Revenirea lui neașteptată, tulburarea pe care nici nu căuta să și-o ascundă, replica enunțată într-o manieră atât de categorică, toate aveau darul să mă convingă că se întâmplase, într-adevăr, ceva deosebit. Mi-era greu să cred că lucrurile stăteau chiar așa cum încerca să ni le prezinte, exagerarea părea evidentă, dar era cert că descoperise el ceva. Mă făcuse curios și acum tăcea, urmărind parcă în mod intenționat să sporească și mai mult efectul fulminant al vorbelor sale.

— Hai, zi odată ce-ai de zis!

— Bolovanul acesta — începu el articulând într-un fel ciudat fiecare cuvânt — nu este altceva decât produsul indivizilor unei specii care, cu o oră și treisprezece minute în urmă, încă nu era cunoscută.

— Vrei să spui că ai descoperit o specie nouă?

— Niște termite care fabrică pietroaie? întrebă, amuzată, Dana. La drept vorbind, nu văd nimic epocal aici.

— Nici nu este. Mai ales că nu e vorba de termite, ci despre niște ființe incomparabil mai mici. Priviți! zise Vlad, întinzându-ne microscopul electronic de buzunar, pe care îl purta totdeauna cu sine. În câmpul aparatului nu se putea deosebi nimic.

— Senzațional! exclamă fata, cu prefăcută admirație.

— Nu se vede nimic, nu-i așa?

— De unde știi? îl întrebă ea, supărată că, de data asta, dăduse greș.

Era rândul lui Vlad să se amuze.

— Începuseși să crezi că m-am țicnit! Nu, bunii mei prieteni, deși știu că v-ar face o deosebită plăcere să găsiți un atât de copios subiect de distracție, nu m-am țicnit încă. Realitatea e că tot ce v-am spus este perfect adevărat. Trebuie deci să vă dezamăgesc.

— Dar unde ți-s virușii ăia, sau, mă rog, ce-or fi fiind?

— Ai răbdare, și-o să vezi. De multă vreme, mi-a încolțit în minte ideea că pietroaiele roșii, cărora voi doi n-ați reușit să le dați încă nici o explicație plauzibilă din punct de vedere geologic, trebuie să-și justifice existența în legătură cu o activitate biologică. Am căutat peste tot semnele de recunoaștere a unei asemenea activități, fără cel mai mic rezultat încurajator. Am cercetat câmpul microscopic și n-am văzut decât ceea ce ați văzut și voi adineauri. Azi însă, am combinat microscopia cu o filmare ultrarapidă. Și iată ce am descoperit când am derulat filmul cu încetinitorul!

Scosese, în timp ce ne vorbea, un minuscul aparat de proiecție. În spotul de pe ecranul improvizat ne-a fost dat atunci să urmărim o rapidă succesiune de generații ale unor făpturi care, mărite chiar prin filmare microscopică,

rămâneau mult prea mici pentru a le putea distinge alcătuirea. Era însă evident că ele nu semănau cu organismele microbiene cunoscute.

— Viața acestor indivizi durează o sutime de secundă — ne informă Vlad.

— Și ce te face să crezi că tocmai ei sunt plăsmuitorii pietroaielor tale? îl întrebă Dana.

Eu am găsit întrebarea foarte firească. El a râs ca și cum ar fi prevăzut că așa o să se întâmple, apoi își stăpâni veselia și zise:

— Există deocamdată cel puțin două lucruri care mă îndreptățesc să trag această concluzie. În primul rând, faptul că am găsit efemerele și minusculele ființe numai și numai în preajma, pe suprafața chiar a pietroaielor. Al doilea, pentru că atât unele, cât și celelalte, erau necunoscute până în prezent și sunt la fel de inexplicabile.

— Nu te supăra — i-am zis atunci cu o oarecare prudență — dar nu văd ce ne împiedică să presupunem exact invers, că pietrele sunt cele care le-au generat, sau că, pur și simplu, ele constituie mediul, ambianța existenței acestor vietăți.

— Riguros ar fi — interveni Dana — să nu excludem nici ipoteza unei coincidențe absolut întâmplătoare.

— Mă bucur foarte mult, dragii mei, că vreți să mă opriți să trag o concluzie pripită. Dar toate aceste posibilități le-am mai analizat. Între organism și mediu există, nu-i așa, un schimb de materie fără de care viața este de neconceput. Dacă substanța acestor pietre ar constitui ambianța, ea ar suferi o modificare a greutății sau o schimbare a compoziției.

— Și nu se întâmplă așa?

Vlad ne privi iscoditor, poznaș.

— Singura modificare constatată este o creștere continuă a masei, ceea ce contravine ideii de consum și adeverește tocmai că bolovanii roșii sunt produsul ființelor pe care le-ați examinat cu câteva minute în urmă.

Trebuia să ne dăm bătuți.

*

În descoperirea lui Vlad exista ceva ce nu reușeam să pricep, ceva rămas inexplicabil, o întrebare obsedantă care îmi apărea și în somn, nelăsându-mă să dorm liniștit. La ce foloseau acele pietre roșii? Adăposturi individuale, la melci sau scoici, ori colective, în cazul albinelor, termitelor sau coralilor, amenajări destinate să protejeze vizuini, așa cum sunt stăvilarele clădite de castori, toate obiectele produse de animalele cunoscute nouă până atunci aveau o destinație cât se poate de evidentă, o utilitate indiscutabilă. Dar cărei necesități a microscopicelor viețuitoare îi putea oare corespunde zidirea migăloasă a acelor bolovani diformi? Ce instinct le mâna spre un asemenea efort constructiv?

Într-o bună zi, am ales o piatră și am secționat-o. Era perfect omogenă, cel puțin la o cercetare cu ochiul liber. În interiorul ei nu am găsit nici urmă de viață, ca dovadă că nu putea fi vorba de un adăpost. Atunci ne-am îndreptat căutările în altă direcție: am încercat să izolăm un „roi“ și să-i studiem comportarea. Și am constatat curând că prezența substanței din care e alcătuită piatra nu era absolut necesară, deoarece ființele își continuau nestingherite existența și după ce fuseseră îndepărtate de pe suprafața acesteia. Și — supremă ciudățenie — nici nu reluau producerea pietrei.

Săptămânile treceau, fără să progresăm prea mult cu investigațiile. Nici analiza probelor trimise la laboratorul nostru central și nici urmărirea nemaipomenitelor viețuitoare cu mijloace microscopice de cea mai mare putere nu ne putea explica rostul conglomeratelor roșii. Dimensiunile colosale în raport cu autorii lor, deosebirea netă ca existență în timp păreau a fi semnele unei incompatibilități evidente. Dacă refuzam încă să tragem concluzia că pietrele nu servesc în nici un fel efemerele ființe, erau numai dintr-o exagerată scrupulozitate științifică; ar fi fost dificil să susținem că am examinat absolut toate posibilitățile, toate ipotezele și variantele, deși încercaserăm ceea ce omenește era de conceput.

Dezlegarea — și o numesc așa deși numai eu o recunosc ca atare — veni tot atât de neașteptat ca și descoperirea în sine, și ea s-a petrecut în împrejurări cu totul asemănătoare.

— Ești un visător incorigibil — îmi declară Dana în seara aceea, cu puțin timp înainte de a se produce revelația de care vă vorbeam. Ești un visător primejdios, atâta vreme cât accepți să-ți amesteci reveriile cu munca științifică. În calitatea mea de șef al grupului, îți atrag atenția asupra celor cinci condiții ale formulării unei ipoteze în știință.

Și, întocmai ca și rândul trecut, pe când — Dana, de data aceasta și nu eu — se pregătea să expună o lungă teorie, pe ușă se năpusti Vlad, la fel de roșu, și tulburat ca niciodată.

— Ce-ai mai descoperit? îl luă Dana la sigur. Nu încăpea nici cea mai mică îndoială că Vlad făcuse o nouă revoluție în știința universală a ultimelor decenii.

— Aflați — spuse el gâfâind — că piatra roșie este o tâmpenie.

— Ce vrei să spui?

— Pe suprafața ei, efemerele își scurtează de zece ori viața. Am calculat.

— Adică, desprinse din această ambianță, trăiesc de zece ori mai mult?

— Exact. Însă ți-am mai spus că nu e vorba despre nici un fel de ambianță.

— Deci, piatra roșie este un fel de sinucidere lentă a acestei specii? se întrebă Dana.

Într-adevăr singurul motiv cunoscut nouă al scurtării de zece ori a unor vieți și așa extrem de efemere — cel puțin în coordonatele noastre de timp —era contribuția indivizilor la clădirea pietrei, cheltuiala probabilă de energie și substanță, în acest scop.

— Sinucidere ai spus? Ai pronunțat cuvântul sinucidere? în acea clipă, ca într-o străfulgerare, mi se păru că întrezăresc un fir de adevăr, un firicel firav, dar cert, care nu putea să nu ducă undeva. Dacă producerea pietrei nu se dovedea de nici o utilitate, dacă era, dimpotrivă, nocivă pentru indivizii speciei, scurtându-le viața prin consumul uriaș ce îl presupunea, dacă Dana însăși rostise acest cuvânt temerar, oare nu aveam dreptul să afirm că...

— Absurdă! am strigat atunci, speriindu-l puțin pe Vlad. Este sau pare absurdă, producerea acestei pietre roșii care ne dă atâta bătaie de cap. Îți amintești, Dana, ce-ți spuneam? Că absurdul este cel mai veritabil semn de identificare a rațiunii. O ființă necugetătoare nu se poate sinucide, ea nu poate comite fapte absurde. Instinctul o

mână spre lucruri logice, în concordanță cu cerințele ei vitale.

— Și? întrebă Vlad caro, neparticipând la prima discuție, nu reușea să înțeleagă unde vreau să ajung.

— Oare — am aruncat cu zarul — absurditatea acestei sinucideri lente nu dovedește tocmai faptul că microscopicele ființe descoperite de tine sunt dotate cu rațiune? După părerea mea, aceasta este explicația.

Ei nu mi-au răspuns imediat. Șirul de întâmplări puțin obișnuite, la care fuseserăm martori în ultima vreme, ne făcuse pe toți mai receptivi la ipoteze fantastice și de aceea nu îndrăzniră să mă contrazică deschis. Dar din vorbele și mai ales din tăcerea lor am înțeles că nu-mi dădeau dreptate.

Îmi imaginam aceste ființe a căror viață se desfășura cu o asemenea viteză, încât nu aveau nici o posibilitate să intre în contact direct cu lumea noastră. Dacă erau prea mici ca ochiul omenesc să le bage în seamă, noi nu eram prea mari pentru instrumentul lor de cunoaștere, iar înfățișarea noastră, stabilă pentru al lor șir de generații, oferea condiții optime de studiu. Acum voiau să ne atragă atenția asupra existenței lor, să ne dea de știre că nu suntem singurele ființe gânditoare pe pământ, să ne transmită un mesaj. Era exact ceea ce ne străduiam să facem și noi de atâta amar de vreme. Numai că ele au fost mai iscusite, au recurs la un mesaj cu un conținut absurd, care să ne sară imediat în ochi, să ne șocheze. Și, sacrificând milioane de generații, au ridicat aceste impresionante monumente inutile.

Știu, veți obiecta acum, la fel cum s-a grăbit și Dana s-o facă, și-mi veți spune că, dacă le-ar fi servit ca mesaj către

omenire, aceste monumente n-ar mai fi de loc inutile. Și nefiind inutile, nu sunt nici absurde, așa încât toată argumentația mea se năruiește. În privința Danei, puteam fi sigur că așa era să se întâmple. O cunosc de ani de zile și a rămas neschimbată: nu pierde absolut nici cel mai mic prilej ca să-și etaleze inatacabila logică. Dar nu mă interesează câtuși de puțin înțepăturile ei ironice. Eu, unul, cred fără limite în tot ceea ce v-am spus și nu-mi pot stăpâni emoția, ori de câte ori mă întreb ce soartă tragică a putut sili aceste ființe să caute a intra în legătură cu noi cu un asemenea preț. Căci ar fi de necrezut ca atâtea generații să se fi sacrificat fără noimă, fără ca, undeva, dincolo de aparența absurdului, conștiința năzuinței supreme să confere jertfei aureola sacră a sublimului.

anabioza

Mă plimbam fără rost prin ploaie. Era o ploaie care anunța toamna și cu toate că nu reușise să stingă căldura acelui sfârșit de septembrie, șiroaiele prelinse pe obraji mă înfiorau. Viața mi-era oarecum indiferentă. Încetasem să mai sufăr din pricina fostei mele prietene. O despărțire durează, de fapt, o clipă, tot ceea ce urmează apoi nu e decât părere, și nu neapărat părere de rău. Nu fac parte dintre oamenii care își drămuiesc zilele și plâng după orice fărâmă de timp risipită. N-am ajuns încă la vârsta înțelepciunii, s-ar putea să n-o ating niciodată.

Am intrat într-un local de periferie, nu ca să mă feresc de ploaie și nici ca să-mi curm rătăcirea lipsită de țintă. Știam că poți vagabonda cu gândul, cu ochii pironiți în fundul unei cești de cafea. Am intrat acolo tocmai ca să mă eliberez de grija de a-mi alege pașii printre bălțile pe care potopul molcom de afară le adunase. Am scos din buzunar ziarul ud, cumpărat nici eu nu știu când și, cu gesturi mecanice, l-am deschis la rubrica știrilor diverse. Citisem de câteva ori rubrica, știre cu știre, la fel de distrat ca și acum, fără să rețin nimic din ceea ce scria acolo. Nu-mi dădea prin cap că aș fi putut să descopăr cu acest prilej ceva care să mă intereseze. Spre surprinderea mea, însă, de cum deschisei ziarul un cuvânt, scris cu litere groase, îmi sări în ochi: anabioză.

„Se caută tineri între 18 și 24 de ani, perfect sănătoși, în vederea unei tentative de călătorie în timp prin anabioză“. Asta era tot. Dar efectul se dovedi fulgerător. Am lăsat cafeaua pe masă și m-am repezit în direcția agenției de publicitate, dornic să mă pun în posesia unor

informații mai substanțiale. Eram intrigat de faptul că nu observasem știrea de prima dată. Iar patronul localului își amintește, poate și acum, de clientul zăpăcit care a plătit fără să consume.

*

Anabioza era visul copilăriei mele. Se vede treaba că mă născusem prea devreme, căci trăia în mine o năzuință nepotolită de a cunoaște tainele viitorului, de a supune timpul. Din clipa când auzisem că, în anumite condiții, viața ar putea fi întreruptă, ca să fie reluată peste sute și sute de ani, dorința de a călători astfel în țara depărtaților noștri urmași puse definitiv stăpânire pe mine. Înțelegeam că pentru a fi sortit unei asemenea călătorii trebuie să te transformi într-un atotștiutor, să aduni în minte suma culturii contemporane, al cărei ambasador urmează să devii. La 12 ani, când alții habar n-aveau încă pe ce lume trăiesc, eu îmi întocmisem un program amănunțit al „antrenamentului” fizic și intelectual la care urma să mă supun.

Nu m-am sfătuit cu nimeni și nici prin cap nu-mi trecea că s-ar fi putut întâmplă și altfel de cum plănuisem. Programul meu n-a rămas însă inert; l-am îmbogățit mereu, pe măsură ce deveneam mai clarvăzător. Nu mă îngrijora faptul că anabioza nu era încă realizabilă: eram convins, că, mai devreme sau mai târziu, acest vis de veacuri al omenirii se va împlini. Totul mergea deci strună. Până când…

O să spuneți că e banal, desuet sau — cine știe — că totul s-a petrecut cât se poate de firesc. Ei bine, da, m-am îndrăgostit. Până în vârful urechilor, așa cum se îndrăgostește un băiețandru la 18 ani. A fost un calvar.

Mai întâi de toate, a trebuit să-mi restrâng programul de autoperfecționare, căci, trebuie să recunoașteți, o dragoste cere sacrificii, cere timp, mai ales atunci când e neîmpărtășită. Și era. Dragostea nu intrase în prevederile mele. La ce bun să mă fi îndrăgostit, dacă tot aveam de gând să-mi părăsesc contemporanii, să fac saltul acela în timp pentru care mă pregăteam cu atâta perseverență? Dar socoteala de acasă nu se potrivește cu cea din târg. A urmat o nouă reducere a programului și, foarte curând, suprimarea lui deplină. Aveam o mulțime de argumente: datorită unei firești schimbări de optică — orice îndrăgostit vede lumea cu alți ochi — nu mai eram de loc liniștit în privința istețimii savanților, și ce rost ar fi avut să-mi irosesc tinerețea cu visuri a căror realizare stătea sub semnul incertitudinii? Apoi, prietena mea nu putea să mă însoțească. Eu fusesem hotărât, cu mine era o altă poveste, dar cum să-i cer ei să se rupă pentru totdeauna de ai săi, de o întreagă omenire? Și asta în schimbul unui univers care — m-am convins repede — n-o atrăgea de fel. Ea tânjea, dimpotrivă, după istorie, după vremurile trecute; viitorul n-o interesa. Cu mine, deci, nu puteam s-o iau, iar s-o părăsesc nu mă lăsa inima, ar fi fost o trădare! De restul lumii nu-mi păsa, dar de ea…

Am renunțat pentru o vreme la planurile mele. Mi-am aruncat puterile în balanță, în speranța că o voi cuceri. Se dovedi inexpugnabilă. Când am deslușit secretul acestei rezistențe era pentru mine prea târziu ca să mai dau înapoi: iubea pe altul. Doi ani au trecut ca un coșmar. Apoi, asediul s-a sfârșit brusc, iar capitularea s-a produs cumplit de firesc. Ea și-a pierdut răbdarea și, neputând să-și împlinească pasiunea, mi-a dat să înțeleg că îi sunt

destul de simpatic ca să mă accepte. Asta m-a determinat s-o detest. Am părăsit orice încercare de a o vedea. Încetase să mai existe. În această stare mă aflam când, în cafeneaua aceea de periferie, am regăsit, într-un anunț, cuvântul magic al copilăriei mele: anabioza.

*

Tot drumul până la institutul de cercetări, unde urma să mă supun examenului medical prealabil, n-am făcut altceva decât să încerc a-mi dovedi că eram, într-adevăr, omul cel mai nimerit pentru teribila experiență ce se punea la cale. Aveam douăzeci de ani, o sănătate de fier și reușisem, cu toată inconsecvența mea din ultimul timp, să acumulez cunoștințe temeinice în domeniile esențiale. Mă supuneam, în gând, celor mai severe teste și constatam cu satisfacție că sunt capabil să răspund mulțumitor la toate întrebările. În această stare de euforie, de loc emoționat, m-am prezentat în fața comisiei.

De la bun început am surprins lipsa de entuziasm a examinatorilor. Își exercitau atribuțiile cu un aer profesional, meticulos, dar fără să părăsească o sferă de expresie imediat învecinată plictiselii. Mi-am dat seama că nu eram primul candidat și că nici nu excelez printre ceilalți, cel puțin în atribute fizice.

— Am mai văzut noi și alții… păreau a-mi spune figurile blazate ale onoraților membri ai comisiei.

Pe măsură ce mă apropiam de sfârșitul probelor — al căror număr se dovedi considerabil — o îndoială prinse a mă tulbura. Îmi pierdusem stăpânirea de sine, eram nerăbdător să aflu rezultatul, începeam să mă tem că nu voi reuși să mă clasific printre cei admiși. Nu cunoșteam numărul locurilor, dar bănuiam că nu poate fi prea mare,

așa că așteptam un zâmbet încurajator, o vorbă apropiată, o îmbărbătare, un semn că am măcar o șansă! Așteptare zadarnică. Dimpotrivă, în timp ce mă aflam în puterea unuia dintre complicatele aparate de prospectare neuro-psihologică, am remarcat un abia schițat gest de deziluzie din partea celui ce se dovedi, până la urmă, a fi șeful comisiei. Gestul lui, deși îmi alunga pentru o clipă nedumerirea provocată de strania și impersonala purtare de până atunci a examinatorilor, nu avea de loc darul să mă liniștească.

— Câți candidați se vor fi prezentat, mă întrebam eu în gând descumpănit, acum, când buna dispoziție și siguranța inițială mă părăsiseră cu totul.

Fusesem tentat să cred că nu voi avea de înfruntat o concurență prea serioasă, întrucât nu-mi puteam imagina că ar mai exista mulți tineri dispuși să-și asume riscurile experienței. Așa că, mare mi-a fost amărăciunea aflând, în cele din urmă, că fusesem respins. Am plecat fără să cer nici un fel de explicații, înrâurit poate de atmosfera generală de reținere care domnea acolo. Totuși, în mintea mea începeau să se deruleze întrebări chinuitoare, care cereau un răspuns.

*

Țin minte că noaptea care a urmat mi s-a părut a fi cea mai lungă, cea mai chinuitoare din câte trăisem până atunci. Ce eram eu, de fapt? Ce mă ținea în viață? Nu reușeam să ațipesc. Îmi dădeam seama că nimic nu mă lega măcar de unul dintre semenii mei și rămâneam astfel suspendat între contemporaneitate, de care fugeam și, viitorime, unde n-aveam acces. Brusc, mi-am dat seama că nici măcar nu știam ce anume mi-a închis accesul spre

marea experiență atât de mult jinduită, spre spectaculosul salt în timp. De ce rezultatul expertizei fusese negativ? Plecasem fără să pun nici o întrebare și acum eram victima unor nedumeriri care mă hăituiau, nelăsându-mă să adorm.

A doua zi, de cum se lumină, mă îndreptai spre sediul comisiei. L-am întâlnit acolo pe șef, pe cel a cărui clătinare nemulțumită a frunții marcase, probabil, respingerea mea. Am salutat, încurcat și mi-am cerut scuze. El a căutat să-și amintească unde mă mai văzuse și, în cele din urmă, i-am spus eu despre ce era vorba.

— Da — zise atunci — dumneata ești candidatul…

— Am fost respins…

— Și ce dorești? Să știi de ce ai fost respins. Să-ți spun drept, îmi pare rău. La toți ne pare rău. Ne puseserăm mari speranțe în dumneata.

La auzul acestor vorbe, visuri noi se treziră în mintea mea. Poate că verdictul nu fusese definitiv.

— Ne puseserăm speranțe mari, aș zice ultimele. Aveai un fizic și un intelect deosebit. Știi ce te-a pierdut? Echilibrul psihic. Ești un tip prea zbuciumat.

Șeful comisiei mă privi atent, cântărindu-mă parcă. Eu nu știam ce să mai cred.

— Câte locuri sunt? am întrebat.

— Unul singur.

— A reușit vreun candidat?

— Niciunul.

Vestea asta mă tulbură. Era nevoie de un singur om și acela trebuia să fiu eu, căci încă nu izbutise un altul.

— Avem nevoie de un tânăr perfect sănătos, echilibrat. Sunt atribute de neînlocuit pentru a asigura securitatea

celui supus anabiozei și reușita deplină a experienței. Altfel, riscul unor accidente imprevizibile — deci imposibil de combătut — este covârșitor. Dumneata ai realizat cel mai bun punctaj, dar ești încă sub barem.

— Nu există cumva o cale de a-mi restabili echilibrul psihic pierdut? Sunt gata să fac orice mi-ați spune.

Șeful zâmbi. Totuși, nu respinse oferta mea. Poate contase pe ea, altfel nu s-ar fi obosit să-mi răspundă atât de amănunțit, mai ales după ce, cu o zi în urmă, se dovedise la fel de puțin vorbăreț ca și ceilalți.

— Suntem la strâmtoare, așa că trebuie să ne folosim de orice posibilitate. Dacă vrei să încerci, eu nu te pot opri. Am să-ți recomand un neurolog ale cărui prescripții s-au dovedit uneori eficace.

Îmi întinse un bilet pe care așternuse câteva rânduri. Din ziua aceea l-am vizitat destul de des. Mă supusesem unui tratament, dar în paralel urmăream evoluția situației. În fața comisiei se mai prezentară câțiva tineri, nu prea mulți. Nu reușea niciunul să acumuleze numărul necesar de puncte. Nici măcar atâtea câte întrunisem eu.

*

Cu timpul, am reușit să pătrund sensul dramatic al zilelor pe care șeful comisiei le trăia. Inventase un procedeu inaplicabil, inutilizabil. Experiența propusă de el era, într-adevăr, magnifică, semnificația ei depășea cadrul unei descoperiri științifice obișnuite. Dar parametrii tehnici ai realizării cereau ca omul ce urma să fie supus anabiozei să fie dotat cu un organism deosebit de rezistent. Condițiile impuse — tinerețe, sănătate, echilibru — se dovediseră de negăsit. Nu pentru că, în lumea asta mare, n-ar fi existat destui tineri robuști și stăpâni pe firea

lor. Dar nesfârșitele și zadarnicele căutări ale comisiei instituite consacrau concluzia că niciunul dintre tinerii sănătoși și echilibrați nu se simțea atras spre o asemenea experiență, că toți preferau să trăiască într-o lume a certitudinii, laolaltă cu contemporanii lor și nu găseau nici un motiv să-și asume riscul unei ireversibile despărțiri, lipsite — cu toate garanțiile oferite de savanți — de siguranța finalității.

În curând organizatorilor le rămăsese o singură speranță, și aceea eram eu. Neurologul ce-mi fusese recomandat îmi dădea toate asigurările că îmi voi învinge dezechilibrul interior. Nu mi-a prezis un termen anume, dar evoluția punctajului la repetarea confruntărilor cu comisia era liniștitoare. În câteva luni m-am apropiat de limita celor zece mii de puncte necesare și căpătasem convingerea deplină că o voi depăși. Întrecerea declanșată mă captivase într-atât, încât ea deveni, la un moment dat, singura mea preocupare serioasă. Nici nu observam cum trec zilele.

Până când sosi rândul filei de calendar care urma să-mi marcheze reușita. O reușită stranie, veți fi de acord cu mine, după ce vă voi fi istorisit cum s-au petrecut lucrurile.

Mă sculasem cu un ciudat sentiment de plenitudine, puternic cum nu mai citisem până atunci în mine. În întreaga mea ființă se schimbase ceva și nu puteam spune ce anume. Starea aceasta avea să mă însoțească toată ziua. Știam de cum am coborât din pat că, de data asta, voi izbuti să promovez, să trec examenul. I-am telefonat șefului și i-am cerut să întrunească comisia. Buna mea dispoziție i se transmise și lui, așa încât îl auzii, de la celălalt capăt al firului, cum îmi urează succes cu multă

convingere.

Peste o oră îmi începeam confruntarea cu textele complicatei expertize. Figurile examinatorilor, la fel de imobile ca și în alte rânduri, păreau acum — în mod inexplicabil — încurajatoare. Totul îmi întărea credința în apropiata mea izbândă. Credință ce se adeveri: punctajul final făcuse un inexplicabil și simțitor salt, urcând mult peste limita de rigoare.

Pe coridoarele clădirii se dezlănțui o nemaipomenită manifestare de entuziasm. Rigiditatea distinselor personaje se topise ca prin farmec, făcând loc unei veselii nestăpânite. M-am bucurat în liniște alături de acești oameni tăcuți care îmi păreau acum niște copii mari, care redescoperă lumea. Apoi, mi-am luat rolul în serios. Trebuia să mă pregătesc, nu mai avea rost să tărăgănăm lucrurile. Și așa faza preparatoare urma să dureze câteva săptămâni. Eram hotărât ca a doua zi să încep pregătirile. Am pornit spre casă cu intenția să mă odihnesc.

Pe drum mă însoțeam cu un singur rând, acela al apropiatei împliniri a visurilor copilăriei mele. Priveam în jur pe stradă, la trecătorii preocupați de grijile lor zilnice și o firească dorință — necunoscută până atunci — de a-mi cunoaște contemporanii mă împinse să hoinăresc la întâmplare. Altădată n-aș fi făcut una ca asta, și nici n-aș fi simțit nevoia s-o fac, acum se schimbase ceva în cugetul meu și acest ceva mă îndemna spre lumea anonimă a străzii. Prefacerea ciudată, declanșată în mine o dată cu venirea zorilor, evolua pe căi ce-mi rămâneau imposibil de stăpânit. Să fi fost urmarea tratamentului? Greu de spus. Bănuiesc, totuși, că stabilitatea, stăpânirea de sine brusc dobândită îmi modifica rapid comportamentul, într-un ritm

mult precipitat chiar în raport cu evoluția provocată de împrejurări cu totul excepționale. Devenisem, peste noapte, ceea ce comisia dorea să găsească în mine: un om cu picioarele pe pământ.

Refăcând un itinerar arhicunoscut, am ajuns în același local unde, cu luni în urmă, descoperisem, într-un ziar, știrea electrizantă a anabiozei. Iată-mă — îmi spuneam — ajuns eroul zilei. În curând, peste o zi sau două, posturile de radio și televiziune, ziarele, îmi vor face numele și chipul celebre. Oamenii mă vor admira și disprețui, mă vor invidia și ironiza. Dar dincolo, de partea cealaltă a teribilului salt? Ce mă va întâmpina? Cum avea să se desfășoare întâlnirea cu Viitorul?

Pe nesimțite, vraja se stinse. Înțelegeam, în sfârșit, că urma să pornesc într-o călătorie fără întoarcere. Nu mă temeam. Dar simțeam tot mai limpede că această călătorie nu mă atrage, că nu mă mai atrage. Dezavantajele ei răsăreau, pe rând, din negură. O luciditate necruțătoare mă obliga acum să cântăresc fiecare argument într-o lumină cu totul nouă. Mă vedeam, pe mine, cel dinainte și mă socoteam nițel caraghios, încântător de naiv și cât se poate de lipsit de simțul umorului. Omul-cu-picioarele-pe-pământ pusese stăpânire pe întreaga mea ființă.

Nu, nu mai puteam să plec. Înțelesesem că sunt o părticică din lumea căreia îi aparțin și că nici un fel de transplantare într-un alt sol nu mi-ar putea reda viața dacă m-aș smulge din acest pământ. Aici este locul meu, printre oamenii între care m am născut și pe care nu-i cunoscusem prea bine, sau, mai degrabă, deloc. Aveam, în jurul meu, un uriaș câmp de explorare, în timp ce viitorul nu l-aș fi putut stăpâni, instrumentele mele de investigare ar fi fost

oarbe, neputincioase, aș fi ajuns o curiozitate, un exponat de muzeu, fiind eu însumi pus sub lupă.

O clipă chibzuii la dezamăgirea pe care urma să le-o provoc celor din comisie. Dar nu găseam cu cale să mă sacrific pentru a le satisface curiozitatea și pasiunea.

La o masă, alături, doi tineri de vârsta mea — un băiat și o fată — se priveau în ochi, peste ceștile aburinde de cafea, ținându-se de mână pe sub masă. M-am ridicat și m-am îndreptat spre colțul cafenelei, unde atârna un telefon public. Trebuia să-i comunic șefului că locul rămăsese din nou vacant.

vârsta memoriei

Veți asista la experiența cea mai senzațională a secolului!

Omul aflat în fața dumneavoastră va dobândi memoria absolută, visată de atâta amar de vreme. Va deveni o veritabilă enciclopedie, acumulând în mai puțin de 24 de ore toate cunoștințele însumate de om de-a lungul mileniilor. În timpul unui somn aparent, provocat pe cale artificială, el va învăța fără să depună cel mai mic efort tot ceea ce au învățat generațiile omenirii, în succesiunea lor urcătoare.

Aparatele complicate de care îl vedeți împresurat nu sunt menite nicidecum să vă impresioneze, deci nu vă mai bateți capul cu cercetarea lor sau cu absurda însușire a pronunției corecte a termenilor tehnici care le desemnează. Lăsați-i pe specialiști să se ocupe de aceste cumplite meșteșuguri, bune să stâlcească limbile și să încurce mințile. Lăsați-i pe artiști să descrie, să reprezinte în piatră, metal ori pe pânză complicata urzeală de fire, cabluri și piulițe, sfere, prisme și ecrane luminiscente ori luminofore.

Dumneavoastră trebuie să surprindeți esențialul, adică omul. Iată-l: ați putea, desigur, jura că doarme.

N-aveți de unde bănui că, în clipa aceasta chiar, într-unul din ungherele memoriei sale obișnuite încă, dar pe cale să devină fenomenală, se dăltuiește ireversibil una dintre cele mai complicate ecuații ale mecanicii cuantice. Priviți-l cu câtă seninătate zâmbește prin somn, de parcă în visul lui fericit i s-ar fi arătat un înger. Eroare! Tocmai acum, creierul său este pe cale să înregistreze spectrul

teribil al Hiroșimei. Degeaba încercați să-i descifrați pe față urmele cumplitului efort de memorare la care este supus. Fizionomia lui nu îi va trăda, în nici un fel, munca titanică. Pur și simplu, pentru că nu este vorba despre muncă, ci de un proces neurocibernetic, dirijat dinafară, care nu solicită participarea voinței.

Vă interesează, nu-i așa, semnificația ochiului verde, care pâlpâie calm, cu întreruperi egale, pe fruntea senină a celui adormit? Ei bine, da, aceasta este dovada sesizabilă că aparatura lucrează, că memoria este avidă încă de cunoștințe, că absoarbe cu sete datele pe care i le comunicăm. Lucirea lui tot mai intensă ne-a derutat și pe noi, la început. Firesc ar fi fost — cel puțin așa socotisem — ca pe măsură ce înmagazinăm simboluri în acest rezervor finit, puterea lui de absorbție să scadă treptat, până când se va fi stins. Or, am constatat tocmai contrariu și anume, că lăcomia acestui creier dezlănțuit crește vertiginos, o dată cu cantitatea de informație acumulată. Cu cât știe mai multe, cu atât e mai însetat de cunoaștere.

De aici pornește toată nenorocirea. Pentru ca experiența să se poată desfășura, între potențialul negativ al creierului și cel pozitiv al aparatelor trebuie să existe un echilibru. Noi ne așteptam ca diferența să fie maximă la început și apoi să scadă până la nivelare. În realitate însă, ea crește mereu și amenință să depășească posibilitățile noastre tehnice. Vom solicita sprijinul tuturor rețelelor de informații, ca să putem menține cantitatea de cunoștințe transmise în concordanță cu cererea creierului. Vă temeți că nu vom reuși? Ne temem și noi.

Acum a sosit momentul să vă întrebați ce se va întâmpla dacă echilibrul nu va mai fi menținut. Singurul

răspuns pe care vi-l putem da este invitația de a urmări, alături de noi, desfășurarea experienței.

*

De ce ți-e frică nu scapi! După cum ați văzut, setea de cunoaștere a acestei minți omenești a depășit posibilitățile noastre de a i-o satisface. Vă rog să mă credeți că am făcut tot ce ne stătea în putință. Experiența, așa cum fusese ea inițial concepută, a eșuat. Înmagazinarea de cunoștințe s-a întrerupt. Omul doarme, de astă dată doarme cu adevărat. Nu ne rămâne decât să-i așteptăm trezirea. Cantitatea de date pe care a acumulat-o este, oricum, considerabilă, și bănuim că însumarea ei într-o singură minte va duce la descoperiri epocale. Sunteți nerăbdători? Vreți să-l sculăm? Experții noștri însă nu sunt de aceeași părere. Le e teamă ca nu cumva o deșteptare bruscă, provocată, să îi influențeze negativ memoria supraîncărcată.

Desigur, mulți dintre dumneavoastră sunt sceptici. Intrigați de faptul că avalanșa de descoperiri epocale ale ultimelor decenii nu numai că n-a reușit să rezolve marile probleme ale omenirii, dar nici măcar nu i-a făcut pe oameni mai înțelepți, ei nu așteaptă prea mare lucru de la această experiență. Este poziția cea mai comodă căci, indiferent de rezultat, ei n-au nimic de pierdut, deoarece nu investesc nimic. Nu lor mă adresez, ci celorlalți, optimiștilor, celor care mai cred încă în viitor, în vindecarea cancerului, și în dispariția subnutriției, în dezarmare și în existența unor civilizații extraterestre. Pentru voi, succesul experienței noastre poate aduce cheia secularelor enigme, corectarea geoclimei sau exodul cosmic. Iar insuccesul, oricât ar fi de dezolant, știu că nu vă va alunga speranțele fără de care, probabil, nici n-ați

putea trăi.

Suntem conștienți de riscul experienței. Omul supus cutremurătoarei operații poate, bineînțeles, deveni un veritabil titan al contemporaneității, un geniu demiurgic al tuturor geniilor, creatorul unei lumi noi. Încă de aici apar primejdiile: fi-va el un geniu al binelui sau al răului? Ridicându-se deasupra tuturor, ne va mai înțelege oare, îl vom putea noi judeca? Dar nu numai atât: va suporta efortul colosal la care, fără voia lui, este supus? Știm foarte bine că omul acesta și-ar putea pierde până și memoria obișnuită pe care o stăpânea până astăzi, după cum și-ar putea pierde chiar mințile. Nici nu cunoaștem toate procesele ce sunt declanșate de experiență: celula nervoasă ar putea suferi o îmbătrânire rapidă, așa încât, la trezire, omul nostru să fie pe moarte, deși vârsta organismului său ar rămâne nemodificată. Nu putem face decât presupuneri. Și să așteptăm.

*

Iată-l, în sfârșit, deschide ochii. Asistența a amuțit. Probabil că și dumneavoastră, în fața aparatelor de recepție, sunteți numai ochi și urechi. Omul ne-a văzut și, pentru o clipă, nu știe ce să creadă. E stânjenitor să te trezești de față cu atâta lume. Acum, însă și-a amintit totul și ne zâmbește. Răsuflăm ușurați, căci prima grijă, aceea ca sănătatea să nu-i fi fost tulburată, ne-a părăsit. O întrebare, tot mai insistentă, ne dă târcoale: s-a schimbat ceva, sau nu s-a schimbat nimic? Îi folosesc, în vreun fel, tomurile de enciclopedie pe care și le-a vârât în cap? Dar la o asemenea întrebare nu poți răspunde dintr-o dată. Numai timpul va putea dovedi cum stau lucrurile. Emisiunea noastră se sfârșește aici. Vom reveni.

Omul nostru n-a vădit, în anii de după experiență, nici un fel de aptitudini creatoare deosebite. Lucra —foarte conștiincios de altfel — într-un mare institut de informații, unde memoria și vastele sale cunoștințe îi erau de un considerabil folos.

Prietenii mai apropiați ne-au mărturisit că vechea lui pasiune de colecționar continua să se manifeste. În timpul său liber putea fi văzut prin cafenele, iar gurile rele spun că ar fi fost unul dintre cei mai înverșunați jucători de bridge din ținut. Nu lipsea niciodată de la meciurile de fotbal și cursele de cai, și circula pe seama lui zvonul că ar fi avut de gând să se însoare.

Cu câteva luni înainte de a muri și exact la 39 de ani și 13 zile de la încercarea la care fusese supus, el a dat totuși la iveală dovada neașteptată a unei gândiri titanice, în care nimeni nu mai avea încredere. Faptul înregistră un oarecare succes în presă, dar nu i se recunoscu decât o importanță secundară, întrucât la acea oră produceam deja genii pe bandă rulantă.

29.XII.1967

CUPRINS :

Redactor: VICTOR ZEDNIC
Tehnoredactor: MARIANA PUȘCAȘU
Dat la cules 24.12.1968; Bun de tipar 17.04.1969;
Apărut 1969
Tiraj 16140
C. Z. Pentru bibliotecile mici 8R-31
Tiparul executat la Întreprinderea Poligrafică
„Tiparul”, Str. Fabrica de Chibrituri nr. 9—11, București.
Republica Socialistă România.

. . . O omenire în care totul ar fi predestinat și dinainte cunoscut și-ar pierde, pur și simplu, existența, ea ar înceta să trăiască, n-ar face decît să repete mecanic, monstruos, o viață ce n-ar mai fi a ei, nu i-ar aparține, o copie lipsită de vigoare a unui program stupid . . .

Lei 3,75